Allvarliga arbetsskador och långvarig sjukfrånvaro

Juni 2019

afa FÖRSÄKRING

AFA Försäkring ger trygghet och ekonomiskt stöd vid sjukdom, arbetsskada, arbetsbrist, dödsfall och föräldraledighet. Våra försäkringar är bestämda i kollektivavtal mellan arbetsmarknadens parter och vi försäkrar 4,7 miljoner människor i privat näringsliv, kommuner och regioner.

AFA Försäkring drivs utan vinstsyfte. Vi förvaltar cirka 195 miljarder kronor för att säkerställa framtida utbetalningar till våra försäkrade. En viktig del av vår verksamhet är att stödja forskning och projekt som aktivt syftar till att förbättra arbetsmiljön.

AFA Försäkring har cirka 660 medarbetare och ägs av Svenskt Näringsliv, LO och PTK.

Vd har ordet

AFA Försäkring har administrerat kollektivavtalade försäkringar på uppdrag av arbetsmarknadens parter i mer än 50 år. Vi försäkrar 9 av 10 anställda i Sverige och är därmed störst när det gäller försäkringar i arbetslivet. Våra olika försäkringar ger ekonomiskt skydd vid sjukdom, arbetsskada, föräldraledighet, arbetslöshet och dödsfall.

I vår skadedatabas finns information lagrad om drygt 14 miljoner försäkringsärenden från början av 1970-talet fram till idag. Det ger oss värdefull kunskap om skador och sjukdomar i yrkesgrupper och i samband med arbetsuppgifter i både privat och offentlig sektor. Statistiken från databasen utgör en väsentlig del av beslutsunderlaget för vårt stöd till forskning och utveckling inom arbetsmiljö och hälsa.

Vi vill att så många som möjligt ska kunna ta del av vår statistik. Därför presenterar vi årligen denna rapport som visar hur de allvarliga arbetsskadorna och den långvariga sjukfrånvaron har utvecklats. Statistiken förändras från år till år och vi vill betona att skadefrekvensen på den svenska arbetsmarknaden är låg internationellt sett.

I början av 2010-talet ökade antalet allvarliga olyckor per 1 000 sysselsatta. Därefter avstannade ökningen och de senaste fem åren har antalet allvarliga olycksfall varit oförändrat. När det gäller sjukfrånvaron visar 2017 års siffror ett minskat antal sjukfall för både kvinnor och män inom såväl Kommuner och regioner som i den privata sektorn.

Vår vision är att alla ska ha en trygg vardag. Nu fortsätter vårt arbete för att minska ohälsan och skadorna i arbetslivet.

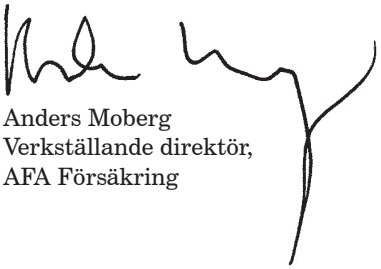

Anders Moberg
Verkställande direktör,
AFA Försäkring

Innehåll

Om AFA Försäkring 6

Om rapporten 7

Sammanfattning och slutsatser – arbetsskador 8

Sammanfattning och slutsatser – Sjukfrånvaro 10

Arbetsskador 13

- Godkända arbetsskador 2007–2017 16
- Arbetsolyckornas fördelning efter allvarlighet 18
- Allvarliga arbetsolycksfall – avtalsområde 20
- Allvarliga arbetsolycksfall – ålder, kön och sysselsättning 24
- Allvarliga arbetsolycksfall efter yrkesgrupp 26
- Sjukfrånvaro vid allvarliga arbetsolycksfall 32
- Allvarliga arbetsolycksfall som medfört medicinsk invaliditet 34
- Vanliga orsaker till allvarliga arbetsolycksfall 36
- Vanliga orsaker till färdolycksfall 46
- Åldersberoende risk, efter händelsetyp och kön 48
- Var på kroppen sker skadorna? 51
- Antal allvarliga arbetsolycksfall per 1 000 sysselsatta efter län och kön 55
- Godkända arbetssjukdomar 58

Långvarig sjukfrånvaro 63

Nya sjukfall 2007–2017 66

Nya sjukfall – ålder, kön och sysselsättning 68

Yrke och kön – Kommuner och regioner 70

Yrke och kön – arbetare i privat sektor, Svenskt Näringsliv/LO 84

Långvariga sjukfall 2007–2017 efter avtalsområde, ålder och kön 99

Psykiska och muskuloskeletala diagnoser över tid 102

Sjukfallens fördelning efter avtalsområde, ålder, kön och diagnos 104

Sjukfall som har medfört månadsersättning efter kön och avtalsområde 2016 110

Antal sjukfall per 1 000 sysselsatta efter län och kön 111

Uppgifter i vårt skaderegister – metod och urval 114

Bilagor 116

Yrkesgrupper 126

Begrepp 127

Om AFA Försäkring

De kollektivavtalade försäkringarna ger trygghet och ekonomiskt stöd vid sjukdom, arbetsskada, arbetsbrist, föräldraledighet och dödsfall. Vi försäkrar de som arbetar i små eller stora företag, organisationer och branscher och i de allra flesta yrkesgrupper på arbetsmarknaden.

AFA Försäkring drivs utan vinstutdelning och vi försäkrar utan krav på hälsoprövning. Vårt uppdrag är att förvalta såväl kunskaper som erfarenheter på bästa sätt och att bidra till bättre arbetsmiljö och hälsa. Vår målsättning är att ingen ska gå miste om den ersättning som han eller hon har rätt till. Sedan 1963 har vi hanterat mer än 14 miljoner försäkringsärenden. Information om skade- och sjukdomsärenden finns lagrade i vår skadedatabas och sträcker sig ända tillbaka till 1974.

Eftersom en stor del av den sysselsatta arbetskraften är försäkrad hos AFA Försäkring har vi god kunskap om olika typer av skadehändelser och sjukdomar som drabbar människor i arbetslivet. Skadedatabasen utgör grunden för vårt stöd till skadeförebyggande forskning och utveckling. Vi är en av Sveriges främsta anslagsgivare inom forskning om arbetsmiljö och hälsa. Vi satsar årligen cirka 150 miljoner kronor på forskning och utveckling. År 2017 satsade vi totalt drygt 350 miljoner kronor på förebyggande insatser.

Om rapporten

Detta är en återkommande årsrapport som sammanfattar utvecklingen av arbetsskador och sjukfrånvaro fram till och med skade-/insjuknandeåret 2017. Statistiken är, om inte annat anges, avläst den 31 december 2018.

Statistiken kommer från AFA Försäkrings skadedatabas som är ett register över de försäkringsärenden som vi hanterar. Arbetsskade- och sjukförsäkringsärenden utgör majoriteten av våra försäkringsärenden.

NY YRKESKLASSIFICERING

Statistiska centralbyrån har infört en ny standard för yrkesklassificering. Den gamla standarden SSYK96 (Arbetsmarknadsstyrelsen, 1997) har bytts ut mot SSYK 2012 (Statistiska centralbyrån, 2012). Yrkeskoder enligt SSYK 2012 kan i flera fall inte översättas till yrkeskoder enligt SSYK 96 eller vice versa. Även AFA Försäkring har bytt till den nya standarden. Det medför att vi har ett tidsseriebrott i yrkesstatistiken. Vi redovisar därför tidsserier för yrke med 2015 som startår i denna rapport.

FÖRSÄKRINGARNA SOM ÄR GRUNDEN FÖR VÅR STATISTIK

Sjukförsäkringen

Avtalsgruppsjukförsäkringen AGS omfattar arbetare inom avtalsområdet Svenskt Näringsliv/LO och kooperationen. AGS-KL omfattar anställda i kommuner, regioner, Svenska kyrkan och Sobonaföretag. Sjukförsäkringen omfattar däremot inte statligt anställda eller tjänstemän inom det privata avtalsområdet. Sjukförsäkringen ger ett komplement till sjukpenning eller sjuk- eller aktivitetsersättning från Försäkringskassan och sjukfrånvaron behöver inte vara arbetsrelaterad.

Arbetsskadeförsäkringen

Trygghetsförsäkring vid arbetsskada, TFA, omfattar samtliga anställda, det vill säga såväl arbetare som tjänstemän inom avtalsområdena Svenskt Näringsliv/LO/PTK och kooperationen. TFA-KL omfattar samtliga anställda i kommuner, regioner/regioner, Svenska kyrkan och Pactaföretag. Pacta är en arbetsgivarorganisation förföretag som är verksamma inom kommun- och regionnära verksamheter. AFA Försäkring har också uppdraget att administrera och reglera arbetsskador i enlighet med det statliga personskadeavtalet (PSA), och har därför information om i stort sett alla anmälda arbetsskador i Sverige.

Sammanfattning och slutsatser – arbetsskador (TFA, TFA-KL och PSA)

Totalt godkändes

60 466

ARBETSSKADOR

(arbetsolycksfall, färdolycksfall och arbetssjukdomar år 2017.)

Av dessa arbetsskador var

8 020 FÄRDOLYCKSFALL
292 ARBETSSJUKDOMAR
52 154 ARBETSOLYCKSFALL

Av de 52 154 arbetsolycksfallen var

11 244

ALLVARLIGA OLYCKSFALL

Med allvarligt arbetsolycksfall menas olyckor som lett till mer än 30 dagars sjukskrivning eller motsvarande läkningstid, eller medicinsk invaliditet.

Förändringar under året

Både sysselsättningen och antalet arbetade timmar på arbetsmarknaden ökade under 2017, ökningen var lägre jämfört med ökningen mellan åren 2015 och 2016.

Allvarliga arbetsskador fortsätter att utvecklas som tidigare år

Det totala antalet allvarliga arbetsolycksfall är fortsatt oförändrat även år 2017. De senaste fyra åren har även risken varit oförändrad, med 2,5 allvarliga olycksfall per 1 000 sysselsatta. Inom statlig sektor ser vi en minskande trend av allvarliga olycksfall per 1 000 sysselsatta medan vi i kommuner och regioner ser en ökande trend.

Det totala antalet arbetsskador kan betraktas som oförändrat mellan åren 2016 och 2017.

Yrke och kön

Skadepanoramat ser i stora drag ut som tidigare. Risken för arbetsolycksfall är högst för mansdominerade yrkesgrupper inom industri och hantverk. För män var risken 3,1 allvarliga olyckor per 1 000 sysselsatta 2017, vilket innebär att risken är oförändrad jämfört med tidigare år. Högst risk för män återfinns i yrkesgrupperna byggnadsträarbetare, brandpersonal samt betong-, bygg- och anläggningsarbete. För kvinnor var risken 1,9 allvarliga olyckor per 1 000 sysselsatta 2017, vilket är en svag ökning jämfört med tidigare år. För kvinnor är risken högst i yrkesgrupper med få sysselsatta kvinnor, *byggnadsträarbete, militärt arbete (endast anställda)*, *träindustriarbete* och *betong-, bygg- och anläggningsarbete*.

Fallolyckor

Den vanligaste orsaken till ett allvarligt olycksfall är en fallolycka. De utgör nästan en tredjedel av alla allvarliga arbetsolyckor. Bland kvinnor är fallolyckor vanliga inom vård- och omsorgsyrken och då särskilt fall i samma nivå. För män är fallolyckor från höjd vanligare, till exempel från stegar och byggnadsställningar. För män sker de flesta fallolyckor inom metall- och övrigt industriellt arbete och betong-, bygg- och anläggningsarbete.

Maskin- och lastningsolyckor

Näst efter fallolyckor är de vanligaste olyckstyperna lasta, lossa, bära eller flytta och maskiner för bearbetning och framställning. Lastningsolyckor är vanligast inom yrkesgrupperna metall- och övrigt industriellt arbete och yrkesförare. Olyckstypen har ökat något bland yrkesförare under de senaste åren. Maskinolyckor är vanligast bland yrken inom industri och bygg. Maskinolyckor leder ofta till skador i fingrar och händer. Skador efter lastningsolyckor är mer jämnt fördelade över kroppen, men fingrar är mest utsatta även här.

Arbetsolycksfall fördelat efter Sveriges län

Risken för allvarliga arbetsolycksfall var högst i Norrbottens län med 3,4 allvarliga olycksfall per 1 000 sysselsatta. Näst högst risk hade Kalmar län med 3,3. Södermanlands och Jämtlands län hade en risk på 3,2. Skillnaden mellan länen förklaras till stor del av skillnader i näringslivsstruktur.

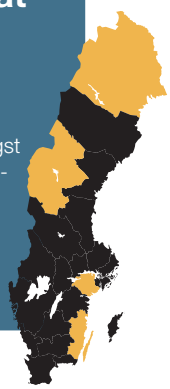

Godkända arbetssjukdomar

Arbetssjukdomar är vanligare bland män än bland kvinnor. De vanligaste diagnoserna bland män är vibrationsskador och karpaltunnelsyndrom. Tidigare har bullerskador varit vanligast men trenden är nu att de minskar. Bland kvinnor är den vanligaste orsaken bakom en arbetssjukdom en psykisk diagnos.

Färdolycksfall

Färdolycksfall är betydligt vanligare bland kvinnor och står för 69 procent av olyckorna. De vanligaste orsakerna är att ramla ute och olyckor med cykel, vilka utgör två av tre färdolycksfall.

Sammanfattning och slutsatser – Sjukfrånvaro (AGS och AGS-KL)

Kommuner och regioner

Totalt ersattes

30 923

nya långa sjukfall 2017.

Minskning av sjukfall i Kommuner och regioner

Inom avtalsområde Kommuner och regioner minskade antalet sjukfall för båda könen. Även risken för långa sjukfall minskade mellan 2016 och 2017, från 29,7 till 26,0 fall per 1 000 sysselsatta.

Åldersgrupper och kön

För kvinnor minskade risken för långvarig sjukfrånvaro mellan 2016 och 2017 framför allt i åldersgrupperna över 35 år. För kvinnor 16–25 år var risken i princip oförändrad. För män över 35 år minskade risken, medan män upp till 35 år haft en relativt stabil risk för långvarig sjukfrånvaro de senaste åren.

Yrke och kön

Kvinnor hade 2017 mer än dubbelt så många långa sjukfall per 1 000 sysselsatta som män. Risken för långvarig sjukfrånvaro var 30,3 för kvinnor och 12,7 för män. Den kvinnodominerade yrkesgruppen *undersköterskor, vårdbiträden, personliga assistenter, m.fl.* stod för flest långa sjukfall inom kommuner och regioner.

Månadsersättning

I genomsnitt ledde 0,3 sjukfall per 1 000 sysselsatta inom kommuner och regioner till månadsersättning inom kommuner och regioner.

Vanliga diagnoser

De två största diagnoserna inom kommuner och regioner är psykiska och muskuloskeletala, som tillsammans står för två tredjedelar av de långa sjukfallen. Den vanligaste diagnosen bakom en långvarig sjukfrånvaro inom kommuner och regioner är en psykisk diagnos och det gäller både kvinnor och män.

Psykiska diagnoser började öka under 2010 och ökningen fortsatte fram till 2016 för att därefter minska något under 2017. Kvinnliga yrkesförare hade 2017 den högsta risken för ett långvarigt sjukfall med en psykisk diagnos, 25,9 sjukfall per 1 000 sysselsatta. Sjukfall med psykiska diagnoser blir oftare långa jämfört med övriga diagnoser.

Sjukfallens längd

Medianlängden för långa sjukfall inom kommuner och regioner minskade från 245 dagar 2016 till 218 dagar 2017. En viktig förklaring till minskningen är att fler sjukfall avslutas vid dag 180, då Försäkringskassan prövar arbetsförmågan mot hela arbetsmarknaden.

Svenskt Näringsliv/LO

Totalt ersattes

26 642

nya långa sjukfall 2017.

Minskning av sjukfall i privat sektor

Inom avtalsområde Svenskt Näringsliv/LO minskade antalet sjukfall för båda könen. Även risken för långvariga sjukfall minskade mellan 2016 och 2017, från 22,7 till 19,4 långa sjukfall per 1 000 sysselsatta.

Åldersgrupper och kön

För kvinnor minskade risken i samtliga åldersgrupper. Störst var minskningen för kvinnor över 35 år. För män minskade risken för långvarig sjukfrånvaro mellan 2016 och 2017 ungefär lika mycket för alla åldersgrupper.

Yrke och kön

Kvinnor hade 2017 nära 60 procent fler långa sjukfall per 1 000 sysselsatta än män. Risken för långvarig sjukfrånvaro var 26,1 för kvinnor och 16,5 för män. För kvinnor hade yrkesgruppen *byggnadsträarbetare* den högsta risken, medan det för män var *byggnadsmålare*.

Månadsersättning

I genomsnitt ledde 0,3 sjukfall per 1 000 sysselsatta i den privata sektorn till månadsersättning.

Vanliga diagnoser

De två största diagnoserna i den privata sektorn är muskuloskeletala och psykiska, som tillsammans står för nära två tredjedelar av de långa sjukfallen.

Sedan 2015 är psykiska diagnoser den vanligaste orsaken till långvarig sjukfrånvaro bland kvinnor. För män är fortfarande muskuloskeletala diagnoser klart vanligast. Muskuloskeletala diagnoser är den vanligaste diagnosen för avtalsområdet i sin helhet.

Långa sjukfall i båda avtalsområdena fördelat efter län

Risken för långvarig sjukfrånvaro är högst i Gävleborgs län, 27,2 långa sjukfall per 1 000 sysselsatta.

Sjukfallens längd

Medianlängden för långa sjukfall inom den privata sektorn minskade från 188 dagar 2016 till 180 dagar 2017. En viktig förklaring till minskningen är att fler sjukfall avslutas vid dag 180, då Försäkringskassan prövar arbetsförmågan mot hela arbetsmarknaden.

Foto: Katja Kircher, Mostphotos

ARBETS-SKADOR

Arbetsskador – innehåll

Godkända arbetsskador 2007–2017

I det första avsnittet redovisar vi antalet godkända arbetsskador i AFA Försäkrings skaderegister 2007–2017. Dessa är fördelade på

- det år skadan inträffade
- typ av arbetsskada
- kön

Arbetsolycksfallens fördelning efter allvarlighet

I avsnitt två redovisar vi antalet godkända arbetsolycksfall fördelade på

- det år arbetsolycksfallet inträffade
- allvarlighet
- kön

Allvarliga arbetsolycksfall – avtalsområde

De allvarliga arbetsolycksfallen redovisas i diagram och delas upp efter

- kön
- avtalsområde

Allvarliga arbetsolycksfall – kön, ålder och sysselsättning

De allvarliga olycksfallen redovisas efter

- kön
- ålder
- sysselsättning

Allvarliga arbetsolycksfall efter yrkesgrupp

De allvarliga arbetsolycksfallen redovisas per yrke och delas upp efter

- kön
- antal fall per 1 000 sysselsatta

Sjukfrånvaro vid allvarliga arbetsolycksfall

De allvarliga arbetsolycksfallen redovisas efter

- mediantid för sjukfall

Allvarliga arbetsolycksfall som medfört medicinsk invaliditet

Vilka är de vanligaste händelserna vid ett allvarligt olycksfall? Detta material delas upp efter

- risk för medicinsk invaliditet
- yrkesgrupp
- sjukfrånvarolängd

Vanliga orsaker till allvarliga arbetsolycksfall

Vilka är de vanligaste händelserna vid ett allvarligt arbetsolycksfall? Detta material delas upp efter

- kön
- yrkesgrupp
- sjukfrånvarolängd

Vanliga orsaker till färdolycksfall

Vilka är de vanligaste orsakerna till färdolycksfall? Detta redovisas efter kön.

Åldersberoende risk, efter händelsetyp och kön

I detta avsnitt beskriver vi den åldersberoende risken för arbetsolycksfall.

Var på kroppen sker skadorna?

Allvarliga arbetsolycksfall redovisas efter var på kroppen skadan uppstått.

Antal allvarliga arbetsolycksfall per 1 000 sysselsatta efter län och kön

I avsnittet redovisar vi risken för allvarliga arbetsolycksfall fördelat efter Sveriges län och regioner samt kön.

Godkända arbetssjukdomar

Här redovisar vi godkända arbetssjukdomar med visandeår 2013–2017. De delas upp efter

- kön
- diagnos
- yrkesgrupp

Godkända arbetsskador 2007–2017

En arbetsskada kan vara ett arbetsolycksfall (olycksfall som inträffar under arbetstid), ett färdolycksfall (olycksfall som inträffar under färd till eller från arbetet) eller en arbetssjukdom (sjukdom som kan uppkomma eller försämras till följd av arbetet eller arbetsförhållandena).

Tabell 1 visar antalet godkända arbetsolycksfall, färdolycksfall och arbetssjukdomar under perioden 2007–2017 för kvinnor respektive män. Antalet godkända arbetsskador har ökat årligen sedan 2009, men ökningen mattades av under 2014. Under åren 2014 och 2015 var antalet arbetsolyckor stabilt, ökningen av arbetsskador bestod främst av ett något större antal färdolycksfall. Under 2016 ökade antalet i samband med att sysselsättningen och antalet arbetade timmar också ökade.

Ökningen mattades av under 2017 och antalet arbetsskador minskade. Det kan delvis förklaras med en administrativ förändring av hanteringen av arbetsolyckor utan ersättningsanspråk. Om man tar hänsyn till den administrativa förändringen kan det totala antalet godkända arbetsskador betraktas som oförändrade mellan åren 2016 och 2017. Statistiken för de senare åren är ofullständig eftersom det finns en eftersläpning och skador kan rapporteras in i efterhand.

Redovisningen av antalet arbetssjukdomar under de senaste åren är också ofullständig. En arbetssjukdom kan visa sig flera år efter det att en person har varit utsatt för skadlig inverkan i arbetet. En relativt stor andel anmälningar kommer in upp till tio år efter det att skadan visade sig. Det gör att statistiken inte är fullständig förrän långt senare.

60466 2017

Tabell 1

Godkända arbetsskador 2007–2017, efter typ av arbetsskada.

Typ av arbetsskada	Kön	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Arbetsolyckor	Kvinnor	11 078	9 998	8 673	11 212	14 382	17 286	19 519	20 642	20 971	21 783	21 309
	Män	18 266	16 626	12 810	17 099	22 450	25 155	27 770	28 897	29 733	31 348	30 845
	Total	**29 344**	**26 624**	**21 483**	**28 311**	**36 832**	**42 441**	**47 289**	**49 539**	**50 704**	**53 131**	**52 154**
Arbetssjukdomar	Kvinnor	131	144	114	163	130	201	194	158	103	81	44
	Män	665	647	580	621	599	628	611	557	467	357	248
	Total	**796**	**791**	**694**	**784**	**729**	**829**	**805**	**715**	**570**	**438**	**292**
Färdolycksfall	Kvinnor	2 619	2 638	2 328	3 265	4 162	4 361	4 787	4 237	5 014	5 193	5 506
	Män	1 100	1 006	941	1 170	1 590	1 854	2 144	1 925	2 157	2 272	2 514
	Total	**3 719**	**3 644**	**3 269**	**4 435**	**5 752**	**6 215**	**6 931**	**6 162**	**7 171**	**7 465**	**8 020**
Total		**33 859**	**31 059**	**25 446**	**33 530**	**43 313**	**49 485**	**55 025**	**56 416**	**58 445**	**61 034**	**60 466**

Arbetsolyckornas fördelning efter allvarlighet

I detta avsnitt delar vi in arbetsolyckorna efter antal dagars sjukfrånvaro och/eller om skadan har lett till medicinsk invaliditet. I samband med att ett ärende registreras hos AFA Försäkring gör skaderegleraren en preliminär bedömning av hur allvarlig skadan är.

Tabell 2 visar arbetsolycksfallens fördelning efter kön, för det år olycksfallet inträffade och graden av allvarlighet. Hur allvarlig en skada är bedöms utifrån hur lång tid sjukfallet varat och om den har lett till permanent funktionsnedsättning i form av medicinsk invaliditet eller dödsfall. Medicinsk invaliditet graderas i procent av funktionsnedsättningen.

Statistiken för senare årgångar är ofullständig, dels eftersom skador kan rapporteras in i efterhand men också på grund av att allvarlighetsgraden kan komma att ändras och en del av arbetsolycksfallen med kortare sjukskrivning kan övergå till att bli arbetsolycksfall med längre sjukskrivning.

ALLVARLIGA ARBETSOLYCKOR

Med en allvarlig arbetsolycka menar vi att olyckan har lett till mer än 30 dagars sjukskrivning eller motsvarande läkningstid, eller medicinsk invaliditet.

52153 2017

Tabell 2

Godkända arbetsolycksfall 2007–2017, efter allvarlighetsgrad.

Arbetsskadans allvarlighet	Kön	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Sjukfrånvarande < 31 dagar	Kvinnor	8 022	6 923	5 677	7 725	10 826	13 431	15 569	16 660	16 777	17 626	17 240
	Män	12 043	10 480	7 521	10 935	15 812	18 450	20 696	21 937	22 442	24 048	23 669
	Total	**20 065**	**17 403**	**13 198**	**18 660**	**26 638**	**31 881**	**36 265**	**38 597**	**39 219**	**41 674**	**40 909**
Sjukfrånvarande > 30 dagar	Kvinnor	1 755	1 865	1 721	1 802	1 730	1 923	2 075	2 233	2 443	2 592	2 423
	Män	2 838	2 761	2 279	2 486	2 468	2 515	2 803	2 865	3 242	3 624	3 400
	Total	**4 593**	**4 626**	**4 000**	**4 288**	**4 198**	**4 438**	**4 878**	**5 098**	**5 685**	**6 216**	**5 823**
Medicinsk invaliditet	Kvinnor	1 300	1 206	1 273	1 683	1 824	1 928	1 874	1 749	1 749	1 564	1 644
	Män	3 347	3 358	2 989	3 646	4 150	4 175	4 250	4 075	4 035	3 669	3 761
	Total	**4 647**	**4 564**	**4 262**	**5 329**	**5 974**	**6 103**	**6 124**	**5 824**	**5 784**	**5 233**	**5 405**
Dödsfall	Kvinnor	1	4	2	2	2	4	1		1	1	1
	Män	38	27	21	29	20	15	21	20	14	7	15
	Total	**39**	**31**	**23**	**31**	**22**	**19**	**22**	**20**	**15**	**8**	**16**
Total		**29 344**	**26 624**	**21 483**	**28 308**	**36 832**	**42 441**	**47 289**	**49 539**	**50 703**	**53 131**	**52 153**

Allvarliga arbetsolycksfall – avtalsområde

I tidigare avsnitt har vi redovisat antalet godkända arbetsskador fördelade efter vilken typ av arbetsskada det rör sig om och hur allvarlig skadan är. **Tabell 1** och **tabell 2** visar antalet arbetsskador oavsett vilket avtalsområde den skadade tillhör. Trygghetsförsäkring vid arbetsskada (TFA, TFA-KL och PSA) omfattar flera avtalsområden och täcker i princip hela den svenska arbetsmarknaden. Därför är det intressant att se hur antalet allvarliga olycksfall per 1 000 sysselsatta skiljer sig åt mellan de tre olika avtalsområdena; Kommuner och regioner, staten och Svenskt Näringsliv/ LO/PTK. Vi har tagit hänsyn till eftersläpningen i statistiken, som för alla skadeår är avläst 31 december året efter.

Diagram 1 visar antalet allvarliga olycksfall per 1 000 sysselsatta för båda könen i de olika kollektiven och för totalen. Av diagrammet framgår att 2017 inträffade totalt sett 2,5 allvarliga olycksfall per 1 000 sysselsatta i hela AFA Försäkrings kollektiv. Risken ökade mellan 2009 och 2013, men har sedan dess stabiliserats och varit oförändrad mellan åren 2013 och 2017. Den privata sektorn har en liknande utveckling som totalen, medan staten haft en mer jämn nivå och sedan 2014 en minskande trend. I kommuner och regioner har risken ökat svagt sedan 2015.

Diagram 1 visar också att antal allvarliga olycksfall per 1 000 sysselsatta var som högst i Svenskt Näringsliv/LO/PTK (TFA). Det beror på att sektorn omfattar de mest olycksdrabbade yrkena, det vill säga yrken inom industrin och byggbranschen.

Diagram 2 visar antalet allvarliga olycksfall per 1 000 sysselsatta för kvinnor, efter avtalsområde. Bland kvinnor har de som arbetar inom Kommuner och regioner den högsta risken. År 2017 drabbades i genomsnitt 1,9 kvinnor per 1 000 sysselsatta av ett allvarligt olycksfall. Risken ökade något för kvinnor både inom privat sektor och i kommun- och regionssektorn mellan åren 2009 och 2013, för att sedan plana ut i den privata sektorn. I kommunsektorn har det skett en svag ökning fram till 2017. För kvinnor anställda inom staten har risken varit på en mer jämn nivå fram till år 2013 och därefter ser vi en minskande trend.

Diagram 3 visar antalet allvarliga olycksfall för män per 1 000 sysselsatta, efter avtalsområde. Inom Svenskt Näringsliv/LO/PTK inträffade 2017 i genomsnitt 3,1 skador per 1 000 sysselsatta män. Risken ökade mellan 2009 och 2013 och har därefter stabiliserats. För män inom Kommuner och regioner ökade risken från 2009, därefter minskade den något år 2013, för att från 2014 öka igen. För anställda inom staten har nivåerna varierat kraftigare, vilket beror på att antalet allvarliga arbetsolyckor bland män anställda i staten är relativt få. Men trenden är en minskning av risken sedan 2011. Det totala antalet allvarliga olycksfall per 1 000 sysselsatta män visar på i stort sett samma mönster som för män inom Svenskt Näringsliv/LO/PTK, då de flesta av männen som skadas allvarligt tillhör privat sektor.

Diagram 1

Antal godkända allvarliga arbetsolycksfall, per 1 000 sysselsatta efter avtalsområde och skadeår.

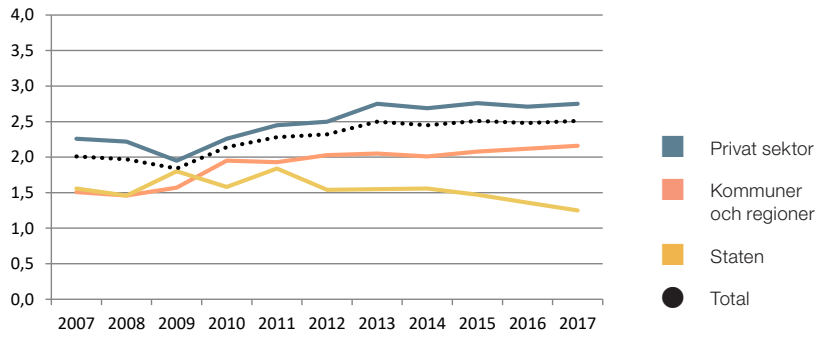

Varje skadeår är avläst 31 december året efter.

2.5 1.9 3.1
PER 1000

Diagram 2

Antal godkända allvarliga arbetsolycksfall, per 1 000 sysselsatta kvinnor efter avtalsområde och skadeår.

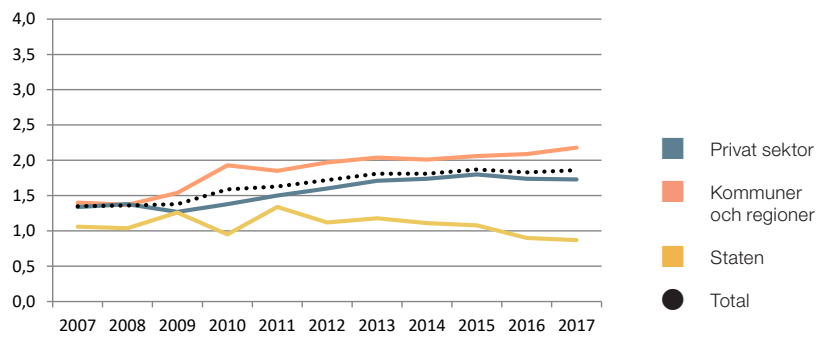

Varje skadeår är avläst 31 december året efter.

Diagram 3

Antal godkända allvarliga arbetsolycksfall per 1 000 sysselsatta män efter avtalsområde och skadeår.

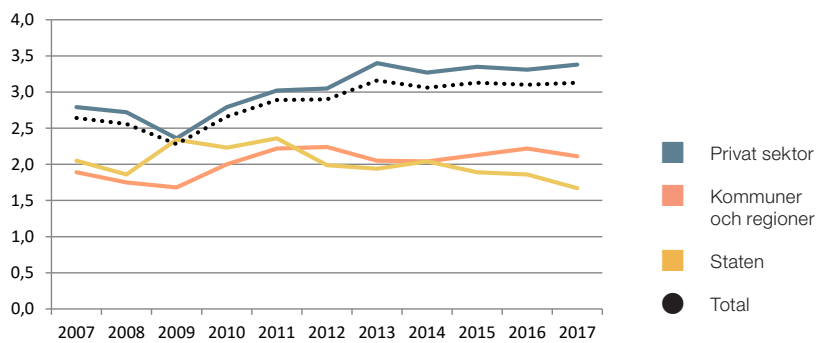

Varje skadeår är avläst 31 december året efter.

Foto: Caiaimage, Johnér Bildbyrå

Allvarliga arbetsolycksfall – ålder, kön och sysselsättning

De allvarliga arbetsolyckorna, som leder till sjukfrånvaro längre än 30 dagar, medicinsk invaliditet eller dödsfall, är vanligare bland män än bland kvinnor. År 2017 skadades totalt sett 7 176 män och 4 068 kvinnor i ett allvarligt arbetsolycksfall (se tabell 2). Föregående avsnitt visade även att fler män än kvinnor skadades i allvarliga arbetsolyckor per 1 000 sysselsatta. Det beror till stor del på att män generellt oftare arbetar i yrkesgrupper med en högre risk för allvarliga arbetsolycksfall.

Diagram 4 redovisar andelen män och kvinnor i respektive åldersgrupp som drabbades av ett allvarligt olycksfall under 2017 och andelen sysselsatta i respektive åldersgrupp. Procentsatserna är avrundade till närmaste heltal, därför summerar inte andelarna alltid till 100 procent.

Män i åldern 46–64 år har ett högre antal allvarliga olycksfall i relation till hur många som är sysselsatta i dessa åldersgrupper. Av de sysselsatta männen är 40 procent äldre än 45 år, medan 46 procent av dem som skadades är äldre än 45 år. Dessa åldersgrupper har därmed en högre risk för allvarliga arbetsolycksfall än män i genomsnitt.

För kvinnor är antalet allvarliga olycksfall per 1 000 sysselsatta också högre i åldern 46–64 år i relation till antalet sysselsatta. Av de sysselsatta kvinnorna är 41 procent över 45 år och av de kvinnor som skadades i allvarliga olycksfall är 55 procent 46 år eller äldre. Det betyder att också kvinnor som är äldre än 45 år har en högre risk för allvarliga arbetsolycksfall än kvinnor i genomsnitt. Motsatt förhållande gäller i de yngre åldersgrupperna för båda könen.

Diagram 4

Fördelning av antalet allvarliga olyckor och antalet sysselsatta 2017, efter ålder och kön.

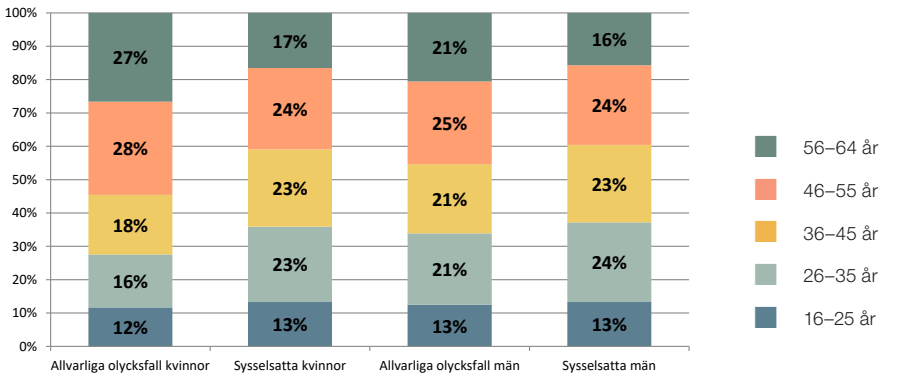

Allvarliga arbetsolycksfall efter yrkesgrupp

I detta avsnitt redovisar vi antalet allvarliga olycksfall och hur stor andel av olyckorna som har lett till medicinsk invaliditet efter yrke och kön. För åren 2015 till och med 2017 redovisar vi risken, det vill säga antalet personer per 1 000 sysselsatta (16–64 år) som har drabbats av ett allvarligt arbetsolycksfall.

Tabell 3 redovisar uppgifter för båda könen och **tabell 4** och **tabell 5** redovisar uppgifter för kvinnor respektive män. Uppgifterna om antalet sysselsatta inom respektive yrkesgrupp är hämtade från Statistiska centralbyråns yrkesstatistik.

Under 2017 inträffade 2,5 allvarliga arbetsolycksfall per 1 000 sysselsatta, vilket är på samma nivå som året innan. *Byggnadsträarbetare*, *brandpersonal* och *livsmedelsarbete* hade det högsta antalet olyckor per 1 000 sysselsatta år 2017. Samma yrkesgrupper hade hög risk även år 2016. Det största antalet olyckor skedde inom yrkesgrupperna *undersköterskor, vårdbiträden, personliga assistenter, m.fl*, *betong-, bygg- och anläggningsarbete* och *metallarbete*. Det är stora yrkesgrupper på den svenska arbetsmarknaden.

Det totala antalet allvarliga arbetsolycksfall 2017 var 3,1 per 1 000 sysselsatta män och 1,9 per 1 000 sysselsatta kvinnor.

Antalet fall per 1 000 sysselsatta för män är oförändrat jämfört med tidigare år och för kvinnor har risken ökat marginellt, från 1,8 till 1,9. Det betyder att män nästan har dubbelt så stor risk som kvinnor att skadas i en allvarlig arbetsolycka. Det beror bland annat på att män i större utsträckning arbetar i yrkesgrupper som är mer utsatta för allvarliga arbetsolyckor. För männen ledde 53 procent av skadorna under 2017 till medicinsk invaliditet. Av kvinnornas skador ledde samma år 40 procent till medicinsk invaliditet.

För kvinnor inträffar flest allvarliga olyckor i de yrkesgrupper där flest kvinnor arbetar, det vill säga inom vård, skola och omsorg, städbranschen, restaurang och inom handel. Yrkesgruppen *undersköterskor, vårdbiträden, personliga assistenter, m.fl.* stod 2017 för flest olyckor, 1 081 allvarliga olyckor. Kvinnor hade högst antal allvarliga arbetsolycksfall per 1 000 sysselsatta inom gruppen byggnadsträarbete, vilket även var den yrkesgrupp bland kvinnor med högst risk 2015.

För män inträffade flest olyckor 2017 i yrkesgruppen *metall- och övrigt industriellt arbete*, 1 479 olyckor. Antalet allvarliga arbetsolyckor per 1 000 sysselsatta män var i likhet med året innan högst i yrkesgruppen *byggnadsträarbetare*.

Tabell 3

Antal godkända allvarliga arbetsolyckor, antal allvarliga olycksfall och andel medicinsk invaliditet och per 1 000 sysselsatta, sorterat efter antal allvarliga olycksfall per 1 000 sysselsatta 2017.

Yrkesgrupp	2015	2016	2017	Antal allvarliga olycksfall 2017	Andel medicinsk invaliditet 2017
Byggnadsträarbetare	12,1	12,2	11,9	638	62%
Brandpersonal	9,8	12,4	10,9	60	48%
Livsmedelsarbete	9,2	8,2	9,0	214	52%
Betong-, bygg- och anläggningsarbete	9,1	9,1	8,9	903	53%
Träindustriarbete	9,6	8,0	8,7	174	61%
Gruv- och bergarbete, stenhuggare	6,4	4,2	8,1	46	61%
Isolerings och VVS-montörer	6,9	7,1	7,7	203	53%
Yrkesförare	5,2	5,6	6,8	721	38%
Byggnadsmålare	7,0	5,7	6,3	92	54%
Jordbruks-, skogsbruks- och trädgårdsarbete	5,8	6,5	6,3	273	58%
Metall- och övrigt industriellt arbete	6,3	6,2	6,1	1 638	57%
Tågvärdar	5,7	4,1	5,7	29	38%
Däckspersonal, lotsar och fartygsbefäl	4,5	6,8	5,6	20	70%
Elektriskt arbete	3,6	5,0	5,2	275	54%
Kriminalvårdare	6,4	4,4	5,2	41	24%
Poliser	8,5	7,1	5,2	82	33%
Väktare, ordningsvakter	4,7	4,5	4,9	117	34%
Pappers- och pappersmassearbetare	5,8	5,5	4,5	54	48%
Fastighetsskötare, expeditionsvakter, renhållningsarbetare m.fl.	4,8	4,6	4,3	383	52%
Militärt arbete (endast anställda)	3,3	4,6	4,2	35	66%
Godshanterings- och lagerarbete m.m.	3,5	3,8	3,7	402	44%
Städare och fönsterputsare	3,8	3,7	3,7	304	34%
Restaurang- och storköksarbete	3,6	3,5	3,3	492	47%
Brevbärare och tidningsdistributörer m.fl.	3,9	4,2	3,2	77	35%
Undersköterskor, vårdbiträden, personliga assistenter m.fl.	2,5	2,7	2,9	1 248	34%
Förskollärare och fritidspedagoger	2,5	2,3	2,7	252	41%
Textil-, skinn och läderindustriarbete	4,8	3,9	2,5	20	65%
Barnskötare, fritidsledare m.fl.	2,5	2,5	2,4	322	40%
Försäljare inom handel m.m.	1,8	1,9	1,8	444	40%
Grafiskt arbete	1,3	1,7	1,7	14	71%
Socialt arbete	1,6	1,9	1,6	123	32%
Lärare och skolledare	1,6	1,6	1,5	292	49%
Övrigt hälso-,sjukvårds-,vård- och omsorgsarbete	1,8	1,3	1,5	57	54%
Ingenjörer och tekniker	2,0	1,4	1,4	175	63%
Sjuksköterskor och barnmorskor	1,1	1,1	1,1	128	41%
Chefsyrken	0,8	0,6	0,8	215	63%
Banktjänstemän	0,6	0,4	0,7	18	22%
Kontors- och kundserviceyrken	0,6	0,6	0,6	138	35%
Tandvårdsarbete	1,3	0,8	0,6	13	46%
Läkare	0,5	0,5	0,3	11	18%
Övriga yrkesgrupper				501	
Totalsumma	**2,5**	**2,5**	**2,5**	**11 244**	**48%**

Minst 10 olycksfall per yrkesgrupp.

Tabell 4

Antal godkända allvarliga arbetsolyckor, antal allvarliga olycksfall och andel medicinsk invaliditet per 1 000 sysselsatta, sorterat efter antal allvarliga olycksfall per 1 000 sysselsatta 2017. Kvinnor.

Yrkesgrupp	2015	2016	2017	Antal allvarliga olycksfall 2017	Andel medicinsk invaliditet 2017
Byggnadsträarbetare	12,3		17,3	14	64%
Militärt arbete (endast anställda)			13,8	10	80%
Träindustriarbete	8,4	9,1	10,0	27	52%
Betong-, bygg- och anläggningsarbete	6,7	5,2	7,6	21	48%
Livsmedelsarbete	8,3	6,6	7,4	59	49%
Jordbruks-, skogsbruks- och trädgårdsarbete	6,5	7,2	7,1	86	58%
Tågvärdar	7,1	5,4	6,8	17	41%
Yrkesförare	3,8	6,2	5,6	56	36%
Pappers- och pappersmassearbetare	6,1	7,5	5,0	10	70%
Brevbärare och tidningsdistributörer m.fl.	5,0	5,0	4,5	35	40%
Poliser	8,3	5,8	4,1	22	5%
Kriminalvårdare	5,7	5,1	4,0	12	25%
Metall- och övrigt industriellt arbete	4,9	4,4	4,0	159	43%
Väktare, ordningsvakter	4,3	3,3	3,9	30	43%
Städare och fönsterputsare	3,7	3,6	3,7	216	30%
Restaurang- och storköksarbete	3,6	3,8	3,4	295	44%
Godshanterings- och lagerarbete m.m.	3,4	3,6	3,3	71	49%
Undersköterskor, vårdbiträden, personliga assistenter m.fl.	2,7	2,8	3,1	1 081	33%
Förskollärare och fritidspedagoger	2,6	2,4	2,8	236	41%
Barnskötare, fritidsledare m.fl.	2,7	2,6	2,6	277	40%
Fastighetsskötare, expeditionsvakter, renhållningsarbetare m.fl.	3,2	2,5	2,5	49	45%
Textil-, skinn och läderindustriarbete	4,7	3,9	2,3	10	50%
Försäljare inom handel m.m.	1,9	1,9	1,9	290	39%
Lärare och skolledare	1,6	1,7	1,7	224	47%
Övrigt hälso-,sjukvårds-,vård- och omsorgsarbete	1,7	1,3	1,5	46	57%
Socialt arbete	1,5	1,7	1,4	80	30%
Sjuksköterskor och barnmorskor	1,1	1,1	1,1	112	43%
Banktjänstemän	0,9		0,8	12	17%
Chefsyrken	0,9	0,8	0,8	82	49%
Ingenjörer och tekniker	1,1	0,9	0,8	18	61%
Kontors- och kundserviceyrken	0,6	0,6	0,6	112	37%
Tandvårdsarbete	1,3	0,9	0,6	11	45%
Läkare	0,7	0,6			
Övriga yrkesgrupper				288	
Totalsumma	**1,9**	**1,8**	**1,9**	**4 068**	**40%**

Minst 10 olycksfall per yrkesgrupp.

Tabell 5

Antal godkända allvarliga arbetsolyckor, antal allvarliga olycksfall och andel medicinsk invaliditet per 1 000 sysselsatta, sorterat efter antal allvarliga olycksfall per 1 000 sysselsatta 2017. Män.

Yrkesgrupp	2015	2016	2017	Antal allvarliga olycksfall 2017	Andel medicinsk invaliditet 2017
Byggnadsträarbetare	12,1	12,3	11,8	624	62%
Brandpersonal	10,1	11,8	10,3	53	53%
Livsmedelsarbete	9,7	9,1	9,8	155	53%
Betong-, bygg- och anläggningsarbete	9,2	9,2	8,9	882	54%
Träindustriarbete	9,7	7,8	8,5	147	63%
Gruv- och bergarbete, stenhuggare	6,5	4,5	8,4	44	61%
Isolerings och VVS-montörer	6,9	7,1	7,5	197	53%
Yrkesförare	5,3	5,5	6,9	665	38%
Byggnadsmålare	7,2	5,7	6,6	88	53%
Metall- och övrigt industriellt arbete	6,6	6,5	6,5	1 479	58%
Kriminalvårdare	6,8	4,0	6,0	29	24%
Jordbruks-, skogsbruks- och trädgårdsarbete	5,6	6,3	5,9	187	57%
Poliser	8,6	7,8	5,7	60	43%
Däckspersonal, lotsar och fartygsbefäl	4,5	7,1	5,5	18	67%
Väktare, ordningsvakter	4,9	5,1	5,4	87	31%
Elektriskt arbete	3,6	5,0	5,3	272	54%
Fastighetsskötare, expeditionsvakter, renhållningsarbetare m.fl.	5,3	5,3	4,8	334	53%
Tågvärdar	4,3		4,6	12	33%
Pappers- och pappersmassearbetare	5,8	5,1	4,4	44	43%
Godshanterings- och lagerarbete m. m.	3,5	3,9	3,8	331	42%
Städare och fönsterputsare	4,1	3,7	3,5	88	43%
Militärt arbete (endast anställda)	2,9	4,7	3,3	25	60%
Restaurang- och storköksarbete	3,5	3,2	3,2	197	52%
Textil-, skinn och läderindustriarbete	5,1	3,9	2,8	10	80%
Brevbärare och tidningsdistributörer m.fl.	3,3	3,8	2,6	42	31%
Socialt arbete	1,9	2,6	2,2	43	35%
Grafiskt arbete		1,9	2,1	13	69%
Undersköterskor, vårdbiträden, personliga assistenter m.fl.	1,6	2,0	2,1	167	38%
Förskollärare och fritidspedagoger	1,9	2,0	1,9	16	44%
Övrigt hälso-,sjukvårds-,vård- och omsorgsarbete			1,9	11	45%
Försäljare inom handel m.m.	1,7	1,9	1,7	154	42%
Barnskötare, fritidsledare m.fl.	1,7	2,2	1,6	45	42%
Ingenjörer och tekniker	2,2	1,6	1,5	157	63%
Lärare och skolledare	1,4	1,5	1,2	68	56%
Sjuksköterskor och barnmorskor	1,0	1,0	1,1	16	31%
Chefsyrken	0,8	0,5	0,7	133	71%
Kontors- och kundserviceyrken	0,6	0,7	0,5	26	27%
Övriga yrkesgrupper				257	
Total	**3,1**	**3,1**	**3,1**	**7 176**	**52%**

Minst 10 olycksfall per yrkesgrupp.

I **diagram 5** och **diagram 6** redovisar vi förhållandet mellan antal olyckor, risken att råka ut för en olycka och antal sysselsatta, per yrkesgrupp för kvinnor och män år 2017. På x-axeln visas risken (antal olyckor per 1 000 sysselsatta) och på y-axeln visas antalet olyckor som inträffade per yrkesgrupp. Bubblornas storlek illustrerar hur stor yrkesgruppen är i förhållande till andra yrkesgrupper. Den totala risken för samtliga yrkesgrupper för män respektive kvinnor visas med den streckade linjen.

Den största bubblan i **diagram 5** är *undersköterskor, vårdbiträden, personliga assistenter, m.fl*. vilket visar att detta är den största yrkesgruppen bland kvinnor. Samma yrkesgrupp hade 2016 även flest antal allvarliga olyckor bland kvinnor.

Antalet allvarliga olycksfall var 3,1 per 1 000 sysselsatta, vilket är högre än genomsnittet på 1,9 för kvinnor. Kvinnliga *byggnadsträarbetare* är en liten yrkesgrupp och det totala antalet skador är därför lågt, men antalet olyckor per 1 000 sysselsatta var däremot det högsta bland kvinnor, 17,3.

Diagram 6 visar att den största yrkesgruppen bland män är *metall- och övrigt industriellt arbete*, vilken var en av yrkesgrupperna med flest antal allvarliga olyckor. Antalet olycksfall var 6,5 per 1 000 sysselsatta och ligger därmed över genomsnittet för män, som är 3,1. Gruppen *byggnadsträarbete*, som är en medelstor yrkesgrupp, hade det högsta antalet allvarliga olycksfall per 1 000 sysselsatta bland män, 11,8.

1.9 **3.1**

PER 1000

Diagram 5

Antal allvarliga olycksfall 2017 per 1 000 sysselsatta kvinnor, urval av yrkesgrupper. Storlek på cirkeln visar antalet sysselsatta.

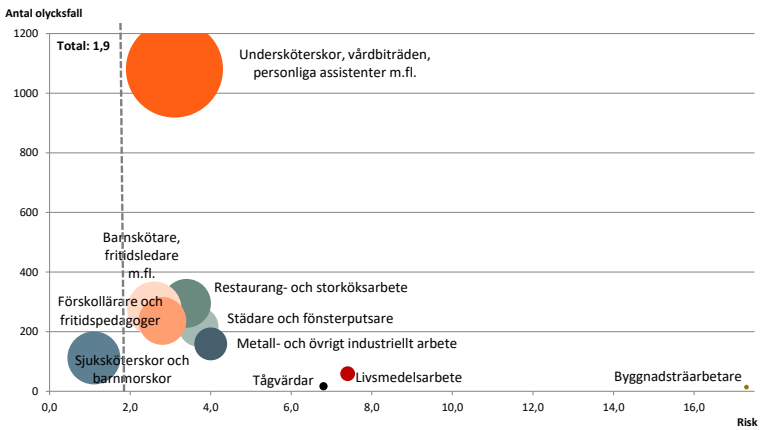

Diagram 6

Antal allvarliga olycksfall 2017 per 1 000 sysselsatta män, urval av yrkesgrupper. Storlek på cirkeln visar antalet sysselsatta.

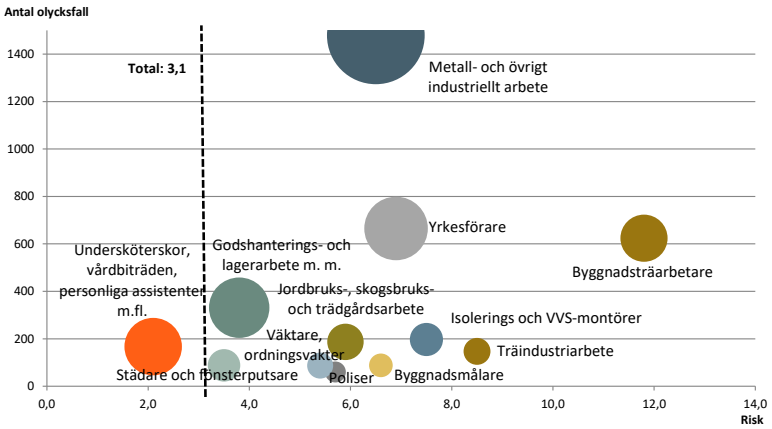

Sjukfrånvaro vid allvarliga arbetsolycksfall

I **tabell 6** redovisar vi medianen för antalet dagar där AFA Försäkring har ersatt inkomstförlusten vid sjukfrånvaro på grund av en allvarlig arbetsolycka, per yrkesgrupp. Det inkluderar även antal dagar där ersättning lämnats för sveda och värk. I vissa fall kan dessa pågå något längre än perioden för inkomstförlust, exempelvis för allvarliga arbetsolycksfall orsakade av brännskador eller psykiska besvär. Bland de allvarliga olycksfallen är inkomstförlusten vid sjukfrånvaron vanligtvis längre än perioden med sveda och värk.

Medianen innebär i detta sammanhang det antal dagar då det fortfarande pågår ett sjukfall för hälften av de allvarliga arbetsolyckorna. Skador där en person har fått ersättning för medicinsk invaliditet behöver inte ha lett till sjukfrånvaro.

Medianen för samtliga allvarliga arbetsolycksfall inom alla yrkeskategorier som inträffade under 2017 är 53 dagars sjukfrånvaro. Yrkesgrupperna *yrkesförare* och *brandpersonal* har den längsta mediantiden, 69 dagar, och den vanligaste olyckstypen för yrkesgruppen är *fall från höjd*. Lägst antal ersatta dagar har yrkesgruppen *restaurang- och storköksarbete,* med en median på 33 dagar, där den vanligaste arbetsolyckan är att man bränner sig.

52531 1244

Tabell 6

Median för allvarliga arbetsolycksfall 2016 och 2017 fördelat efter yrkesgrupp, sorterad efter antal dagar 2017.

Yrkesgrupp	Median 2016	Median 2017	Antal allvarliga olycksfall 2017
Yrkesförare	66	69	721
Brandpersonal	59	69	60
Kriminalvårdare	64	68	41
Sjuksköterskor och barnmorskor	61	65	128
Fastighetsskötare, expeditionsvakter, renhållningsarbetare m.fl.	61	63	383
Väktare, ordningsvakter	54	63	117
Byggnadsmålare	75	62	92
Elektriskt arbete	54	61	275
Undersköterskor, vårdbiträden, personliga assistenter m.fl.	58	60	1 248
Betong-, bygg- och anläggningsarbete	57	59	903
Isolerings och VVS-montörer	56	59	203
Städare och fönsterputsare	64	58	304
Textil-, skinn och läderindustriarbete	61	58	20
Övrigt hälso-, sjukvårds-, vård- och omsorgsarbete	62	58	57
Tandvårdsarbete	69	57	13
Förskollärare och fritidspedagoger	60	57	252
Brevbärare och tidningsdistributörer m.fl.	65	56	77
Jordbruks-, skogsbruks- och trädgårdsarbete	56	56	273
Byggnadsträarbetare	52	55	638
Tågvärdar	59	55	29
Gruv- och bergarbete, stenhuggare	70	55	46
Barnskötare, fritidsledare m.fl.	57	53	322
Socialt arbete	53	50	123
Poliser	46	49	82
Godshanterings- och lagerarbete m.m.	60	48	402
Metall- och övrigt industriellt arbete	45	47	1 638
Kontors- och kundserviceyrken	47	47	138
Livsmedelsarbete	53	47	214
Lärare och skolledare	47	47	292
Pappers- och pappersmassearbetare	34	47	54
Läkare	62	46	11
Däckspersonal, lotsar och fartygsbefäl	75	45	20
Chefsyrken	43	44	215
Försäljare inom handel m.m.	39	43	444
Ingenjörer och tekniker	48	43	175
Träindustriarbete	48	43	174
Grafiskt arbete	47	37	14
Restaurang- och storköksarbete	26	33	492
Banktjänstemän	34	30	18
Militärt arbete (endast anställda)	53		35
Övriga yrkesgrupper			501
Samtliga yrkesgrupper	**52**	**53**	**11 244**

Minst 10 olycksfall per yrkesgrupp.

Allvarliga arbetsolycksfall som medfört medicinsk invaliditet

Tabell 7 visar antalet arbetsolyckor per 1 000 sysselsatta i olika yrkesgrupper som medfört, eller bedöms komma att medföra, medicinsk invaliditet. Det genomsnittliga antalet arbetsolycksfall per 1 000 sysselsatta 2017 var 1,2, vilket är samma nivå som året innan.

Yrkesgrupperna *byggnadsträarbetare*, *träindustriarbete* och *brandpersonal* hade 2017 de högsta antalen olycksfall per 1 000 sysselsatta som ledde till medicinsk invaliditet.

1.25405

Tabell 7

Godkända allvarliga arbetsolycksfall 2015-2017 som lett till medicinsk invaliditet per 1 000 sysselsatta.

Yrkesgrupp	2015	2016	2017	Antal medicinsk invaliditet 2017
Byggnadsträarbetare	7,6	7,9	7,4	398
Träindustriarbete	6,4	4,7	5,4	107
Brandpersonal	3,9	5,1	5,3	29
Gruv- och bergarbete, stenhuggare	4,3	2,7	5,0	28
Betong-, bygg- och anläggningsarbete	5,2	5,0	4,8	482
Livsmedelsarbete	5,3	4,4	4,7	111
Isolerings och VVS-montörer	4,4	4,2	4,1	108
Däckspersonal, lotsar och fartygsbefäl	3,5	4,7	3,9	14
Jordbruks-, skogsbruks- och trädgårdsarbete	3,4	3,5	3,6	157
Metall- och övrigt industriellt arbete	3,7	3,5	3,5	934
Byggnadsmålare	3,0	2,7	3,4	50
Elektriskt arbete	2,0	2,9	2,8	148
Militärt arbete (endast anställda)	1,9	3,1	2,8	23
Yrkesförare	1,9	2,0	2,6	273
Fastighetsskötare, expeditionsvakter, renhållningsarbetare m.fl.	2,7	2,3	2,3	200
Pappers- och pappersmassearbetare	3,2	2,7	2,2	26
Tågvärdar			2,2	11
Poliser	2,7	2,3	1,7	27
Väktare, ordningsvakter	1,9	1,4	1,7	40
Textil-, skinn och läderindustriarbete	2,1	1,7	1,7	13
Godshanterings- och lagerarbete m.m.	1,7	1,8	1,6	175
Restaurang- och storköksarbete	1,6	1,7	1,6	233
Kriminalvårdare	1,4		1,3	10
Grafiskt arbete			1,2	10
Städare och fönsterputsare	1,3	1,4	1,2	102
Brevbärare och tidningsdistributörer m.fl.	1,6	1,2	1,1	27
Förskollärare och fritidspedagoger	1,2	0,9	1,1	103
Undersköterskor, vårdbiträden, personliga assistenter m.fl.	0,8	0,8	1,0	424
Barnskötare, fritidsledare m.fl.	0,9	1,0	0,9	129
Ingenjörer och tekniker	1,1	0,9	0,9	110
Övrigt hälso-, sjukvårds-, vård- och omsorgsarbete	0,7	0,6	0,8	31
Lärare och skolledare	0,7	0,8	0,8	144
Försäljare inom handel m.m.	0,8	0,8	0,7	179
Socialt arbete	0,6	0,7	0,5	39
Chefsyrken	0,5	0,4	0,5	135
Sjuksköterskor och barnmorskor	0,4	0,5	0,5	53
Kontors- och kundserviceyrken	0,3	0,3	0,2	48
Läkare		0,3		
Tandvårdsarbete	0,6			
Övriga yrkesgrupper				274
Total	**1,2**	**1,2**	**1,2**	**5 405**

Minst 10 olycksfall med medicinsk invaliditet per yrkesgrupp.

Vanliga orsaker till allvarliga arbetsolycksfall

Tabell 8 visar de vanligaste orsakerna till allvarliga arbetsolycksfall 2016 och 2017. På följande sidor ges även exempel på händelseförlopp som har orsakat allvarliga arbetsolycksfall.

Den vanligaste orsaken till en allvarlig olycka är en fallolycka. Fallolyckor delas in i fall i samma nivå (kategorierna *ramla inne, ramla ute* och *ramla, oklart inne/ute*) och *fall från höjd* (kategorierna *fall från höjd*, *stege* och *fall i trappa*). Ramla i samma nivå utgör 28 procent av olyckorna bland kvinnor och 16 procent av männens olyckor. Alla typer av *fall från höjd* är däremot något vanligare bland män och utgör 3 procent av alla allvarliga arbetsolycksfall bland kvinnor och 9 procent bland män.

Den näst vanligaste orsaken till en allvarlig arbetsolycka är en olycka i kategorierna *lasta, lossa bära eller flytta* och *maskiner för bearbetning och framställning*. Dessa händelser är vanligare bland män, troligtvis eftersom de inträffar i mansdominerade yrkesgrupper. På följande sidor finns mer information om de olika kategorierna och exempel på faktiska händelseförlopp.

8225 14475

Tabell 8

Vanliga orsaker till allvarliga arbetsolycksfall 2016 och 2017, efter kön. Sorterat efter det totala antalet.

Händelse	Kvinnor	Män	Total	Andel av totalen	Andel med medicinsk invaliditet
Ramla ute	1 247	1 438	2 685	12%	42%
Lasta, lossa, bära eller flytta	308	1 527	1 835	8%	46%
Ramla inne	935	640	1 575	7%	38%
Hot och våld	894	550	1 433	6%	23%
Maskiner för bearbetning och framställning	197	1 167	1 375	6%	75%
Använda verktyg eller maskin (handhållen)	98	1 144	1 242	5%	69%
Fall i trappa	572	563	1 135	5%	38%
Hetta, eld, explosion, svets, el eller kyla	448	607	1 055	5%	27%
Fall från höjd	189	712	901	4%	42%
Skuren av kniv	196	681	877	4%	86%
Delta i träning, övning eller annan aktivitet	394	447	841	4%	50%
Olycka med person, barn, brukare, elev, boende eller patient (ej hot eller våld)	682	156	838	4%	27%
Något ramlar, tippar, välter eller rasar	124	554	678	3%	51%
Stege	59	597	656	3%	47%
Klämskador, övriga	112	519	631	3%	73%
Skuren av övrigt (t.ex. glas, plåt eller keramik)	107	431	538	2%	76%
Slå i kroppsdel	126	281	407	2%	43%
Olycka med arbetsvagn, pallyftare eller skottkärra	135	268	403	2%	47%
Vrida kroppsdel	135	261	396	2%	34%
Ramla, oklart inne/ute	156	236	392	2%	39%
Olycka med lyftanordning inblandad	74	311	385	2%	52%
Rån	212	150	362	2%	4%
Cykel	238	116	354	2%	48%
Kliva i eller ur fordon	64	218	282	1%	34%
Hantera dörr, port, lucka	114	160	274	1%	65%
Djur	174	89	263	1%	51%
Buller	26	79	105	0%	89%
Kemikalie	16	81	97	0%	33%
Epileptiskt anfall, yrsel	48	45	93	0%	32%
Risk för smitta (ej i samband med hot eller våld)	62	30	92	0%	3%
Truck	19	68	87	0%	52%
Få föremål i ögat	6	62	68	0%	68%
Skogsröjningsarbete	6	51	57	0%	51%
Tåg, tunnelbana eller spårvagn (ej våld, hot eller självmord)	18	32	50	0%	34%
Övriga händelser	34	204	238		
Total	**8 225**	**14 475**	**22 700**		**53%**

Minst 10 olycksfall per händelse.

Exempel på händelseförlopp

Fall inomhus och utomhus

Knappt en femtedel av de allvarliga arbetsolycksfallen beror på att den drabbade halkade, snubblade, tappade balansen eller ramlade av någon annan anledning. Olyckorna skedde i samband med förflyttningar inomhus eller utomhus. Händelserna ledde i 40 procent av fallen till medicinsk invaliditet. De yrkesgrupper som haft flest fallskador bland kvinnor under 2016 och 2017 är *undersköterskor, sjukvårdsbiträden, personliga assistenter, m.fl*, *städare och fönsterputsare* och *barnskötare, fritidsledare, m.fl.*

Bland män är fallolyckorna vanligast i yrkesgrupperna *betong-, bygg- och anläggningsarbete*, *byggnadsträarbetare*, *metall- och övrigt industriellt arbete* och *yrkesförare*. *Yrkesförare* är särskilt utsatta för fall utomhus, ofta i samband med att de förflyttar sig till och från fordon.

Man, 56–64 år

Fastighetsskötare, expeditionsvakter, renhållningsarbetare m.fl.

”Jag jobbade vid träavfallscontainern. Jag snubblade på trappsteget och ramlade”

Diagnos:

Fraktur på nedre delen av radius.

Allvarlighet:

Sjukskriven > 30 dagar

Kvinna, 56–64 år

Barnskötare, fritidsledare, m.fl.

”Jag var på väg in och skulle stämpla ut för dagen. Barnen hade grävt ett hål i gräsmattan. Jag såg inte hålet eftersom jag tittade på barnet framför mig. Ramlade och tog emot mig med handen”

Diagnos:

Fraktur på andra och icke specificerade delar av handled och hand.

Allvarlighet:

Medicinsk invaliditet

Kvinna, 56–64 år

Undersköterska, sjukvårdsbiträden, personliga assistenter, m.fl.

”Jag var på väg till brukaren. Jag gick i en nedförbacke med ett litet krön och där var det en isfläck som var glashal”

Diagnos:

Fraktur på nedre delen av radius

Allvarlighet:

Medicinsk invaliditet

Exempel på händelseförlopp

Lasta, lossa, bära eller flytta

Cirka 8 procent av olyckorna inträffade i samband med att man lastade, lossade eller bar föremål. Ofta handlade det om att man halkade i samband med lyft eller att man slant och tappade föremål. Ibland hände detta på grund av missförstånd när två personer lyfte något tillsammans. Olyckstypen var vanligast bland manliga yrkesförare och manligare arbetare inom *metall- och övrigt industriellt arbete*. Vanligaste skadorna var på fingrar.

Man, 26–35 år

Montörer, metall-, gummi- och plastprodukter

"Plockade av gods, detaljer. Släppte taget för sent och handen blev fastklämd mellan två detaljer"

Diagnos:

Fraktur på annat finger

Allvarlighet:

Sjukskriven > 30 dagar

Man, 36–45 år

Andra process- och maskinoperatörer

"Jag skulle tömma en murhink med betong i en containern. Jag tappade greppet om hinken med högerhanden. Varpå hinken träffade mitt vänstra lillfinger. Resultatet blev att jag bröt fingret"

Diagnos:

Fraktur på annat finger

Allvarlighet:

Medicinsk invaliditet

Man, 36–45 år

Gjutare

"Jag hade ett dåligt grepp när jag lyfte ett stycke gjutgods på 20 kg för att paketera på en pall. Godset var varmt och handskarna blir då hala. Tappade då den på handen"

Diagnos:

Fraktur på annat finger

Allvarlighet:

Medicinsk invaliditet

Exempel på händelseförlopp

Maskiner och verktyg

Cirka 11 procent av de allvarliga arbetsolyckorna inträffade vid arbete med *maskiner för bearbetning och framställning*, eller vid användning av handhållna verktyg. Det var sju gånger vanligare att män skadades i den här typen av olycksfall än att kvinnor gjorde det. Både yngre män och yngre kvinnor, 16–25 år, drabbades av fler olyckor per 1 000 sysselsatta än sina äldre kollegor.

För kvinnor var olyckstypen vanligast i yrkesgrupperna *metall- och övrigt industriellt arbete*, *försäljare inom handel, m.m.* och *livsmedelsarbete*. Bland män var den här typen av olycksfall vanligast i yrkesgrupperna *metall- och övrigt industriellt arbete* och *byggnadsträarbetare* Händelserna ledde i 71 procent av fallen till medicinsk invaliditet.

Man, 16–25 år

Byggnads- och ventilationsplåtslagare

”Jag höll i en träläkt, som jag skulle såga ur en bit på. Höll tigersågen i ena handen, läkten i den andra, sågade igenom läkten, slant och sågade mig i pekfingret på vänster handen”

Diagnos:

Sårskada på finger (fingrar) utan skada på nagel

Allvarlighet:

Medicinsk invaliditet

Man, 26–35 år

Andra process- och maskinoperatörer

”Kapade bult med vinkelslip. Under tiden jag slipade bytte jag arbetsställning, varpå maskinen gled över fingret och slet upp en stor glipa i fingret”

Diagnos:

Sårskada på finger (fingrar) utan skada på nagel

Allvarlighet:

Medicinsk invaliditet

Man, 26–35 år

Andra process- och maskinoperatörer

”Jag stod vid fräsen och arbetade. Oaktsamhet gjorde att jag gjorde mig illa på den roterande fräskrabban”

Diagnos:

Sårskada på finger (fingrar) utan skada på nagel

Allvarlighet:

Medicinsk invaliditet

Foto: Doug Olson, Mostphotos

Exempel på händelseförlopp

Hot och våld eller rån

8 procent av arbetsolyckorna orsakades av hot och våld eller rån. Rån står för 21 procent av olyckorna i denna kategori. Bland kvinnor var *undersköterskor, sjukvårdsbiträden, personliga assistenter, m.fl, försäljare inom handel, m.m.* och *barnskötare och fritidsledare* mest utsatta för *hot och våld* eller *rån*. Bland män var det vanligt med hot, våld eller rån i yrkesgrupperna försäljare inom handel, *undersköterskor, sjukvårdsbiträden, personliga assistenter, m.fl*, och *väktare, ordningsvakter*. Olyckor som orsakas av *hot och våld* eller *rån* är vanligare bland kvinnor än bland män.

Kvinna, 16–25 år

Kassapersonal m.fl.

"Två män kom in i butiken och hotade mig och min kollega med kniv. Vi öppnade kassan så att de fick pengarna, samtidigt som vi larmade vaktbolag och polis"

Diagnos:

Akut stressreaktion

Allvarlighet:

Sjukskriven > 30 dagar

Kvinna, 16–25 år

Apotekstekniker

"Servade kunder i apoteket när beväpnade rånare tvingade mig att öppna kassan"

Diagnos:

Akut stressreaktion

Allvarlighet:

Sjukskriven > 30 dagar

Man, 36–45 år

Buss- och spårvagnsförare

"Var ute och tog luft, en passagerare tog stryptag och drog ner mig på marken. Jag fick ett slag i huvudet."

Diagnos:

Akut stressreaktion

Allvarlighet:

Sjukskriven > 30 dagar

Exempel på händelseförlopp

Hetta, eld, explosion, svets, el eller kyla

Cirka 5 procent av alla allvarliga olyckor orsakades av *hetta, eld, explosion, svets, el eller kyla*. För kvinnor var olyckstypen absolut vanligast inom yrkesgruppen *restaurang- och storköksarbete*, där nästan hälften av dessa händelser inträffade. Näst vanligast var den i yrkesgrupperna *undersköterskor, sjukvårdsbiträden, personliga assistenter, m.fl.* och *försäljare inom handel, m.m.* Bland män var olyckstypen vanligast inom *metall- och övrigt industriellt arbete*, *restaurang- och storköksarbete* och *betong-, bygg- och anläggningsarbete*.

Kvinna, 16–25 år

Butikssäljare, fackhandel

"Det var stressigt och luckan på merrychefugnen åkte igen samtidigt som jag skulle ta ut en pizza. Jag brände mig"

Diagnos:

Brännskada på icke specificerad kroppsregion av icke specificerad grad

Allvarlighet:

Sjukskriven > 30 dagar

Man, 46–55 år

Hovmästare och servitörer

"På grund av stress vid lunchserveringen tvingades jag ta ut kaffefiltret för tidigt, vilket gjorde att jag skållades"

Diagnos:

Brännskada av icke specificerad grad på handled och hand

Allvarlighet:

Sjukskriven > 30 dagar

Kvinna, 46–55 år

Undersköterskor, hemtjänst, hemsjukvård och äldreboende

"En kastrull på spisen som kokade torrt på en annan avdelning än min egen. Det larmade och jag sprang dit och var först på plats, jag ställde snabbt kastrullen i diskhon och hällde på vatten elden slocknade och jag fick flera brännblåsor på hand tumme när det skvätte aska."

Diagnos:

Brännskada på icke specificerad kroppsregion av icke specificerad grad

Allvarlighet:

Sjukskriven > 30 dagar

I **diagram 7** och **diagram 8** redovisar vi medianen för antalet dagar där AFA Försäkring har ersatt inkomstförlusten vid sjukfrånvaro på grund av en allvarlig arbetsolycka, för kvinnor och män. På x-axeln visas mediansjukfrånvarotiden och på y-axeln visas antalet allvarliga olyckor. Storleken på cirkeln motsvarar det totala antalet dagar med ersättning för respektive händelse.

Olyckstyperna *ramla ute* och *ramla inne* var vanligast bland kvinnor. De står både för några av de högsta antalen olyckor och för de längsta mediansjukfrånvarotiderna, på 61 dagar respektive 66 dagar.

För män gav fall från höjd den längsta mediansjukfrånvarotiden, 77 dagar. Händelserna som genererade flest skador bland män inträffade i kategorierna *lasta, lossa, bära eller flytta* och *ramla ute*, men däremot genererade dessa händelser färre dagars sjukfrånvaro än fallolyckorna, medianerna är på 60 dagar respektive 69 dagar.

61 66 77 60 69

Diagram 7

Mediansjukfrånvarotid 2017 efter ett allvarligt arbetsolycksfall för kvinnor, efter händelsetyp.

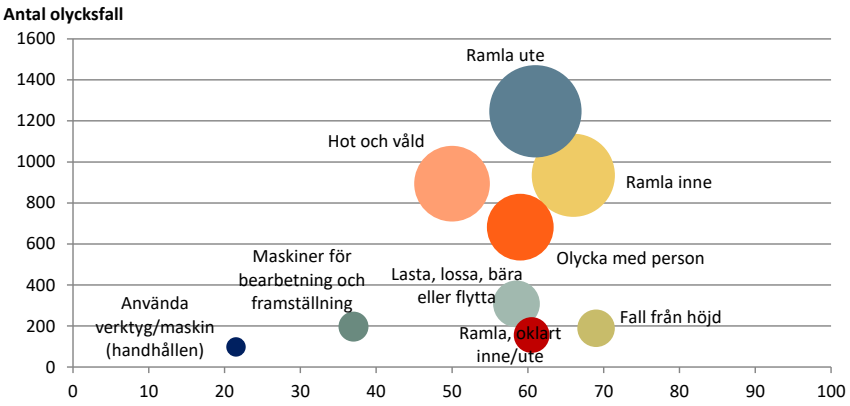

Diagram 8

Mediansjukfrånvarotid 2017 efter ett allvarligt arbetsolycksfall för män, efter händelsetyp.

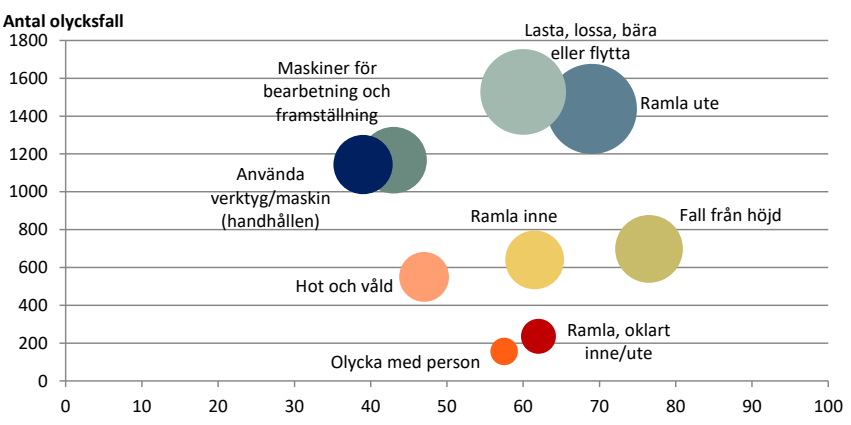

Vanliga orsaker till färdolycksfall

Olyckor som inträffar vid färd till eller från arbetet räknas som färdolycksfall. Under 2016 och 2017 utgjorde färdolycksfallen 13 procent av alla arbetsolycksfall som godkändes av AFA Försäkring. Skador som inträffar i samband med framförande av ett trafikförsäkrat fordon ersätts dock i första hand av trafikskadeförsäkringen och inkluderas därför inte i statistiken nedan.

Tabell 9 visar de vanligaste orsakerna till färdolycksfall för kvinnor och män. De vanligaste orsakerna var ramla ute och cykel, som utgör två av tre färdolycksfall. För kvinnor inträffade färdolycksfallen oftare genom att man ramlade utomhus, medan för män var händelser med cykel den vanligaste olyckstypen. Totalt sett var färdolycksfall betydligt vanligare bland kvinnor. Deras färdolycksfall utgjorde 69 procent av alla färdolycksfall under 2016 och 2017.

Tabell 9

Vanliga orsaker till färdolycksfall 2016 och 2017 efter kön. Sorterad efter det totala antalet.

Händelse	Kvinnor	Män	Totalsumma
Ramla ute	4 230	1 260	5 324
Cykel	2 923	1 971	4 919
Fall i trappa	599	246	842
Kliva i eller ur fordon	154	63	213
Hot och våld	55	94	158
Ramla inne	111	38	146
Övriga händelser	413	185	696
Uppgift saknas	2 188	914	3 152
Totalsumma	**10 679**	**4 771**	**15 450**

Foto: Sten-Åke Stenberg, Mostphotos

Åldersberoende risk, efter händelsetyp och kön

Äldre kvinnor drabbas oftare av allvarliga fallolyckor än kvinnor i genomsnitt. Detta visas i **diagram 9** i form av en överrisk.[1]

Överrisken beskriver risken (antal olyckor per 1 000 sysselsatta) för en viss händelsetyp och åldersgrupp i förhållande till risken för samma händelsetyp i genomsnitt. För kvinnor i åldern 56–64 år är risken att drabbas av en fallolycka inomhus (*ramla inne*) 2,6 gånger högre än för kvinnor i genomsnitt. Risken att drabbas av en fallolycka utomhus (*ramla ute)* är 2,5 gånger högre för kvinnor i samma åldersgrupp. Unga kvinnor i åldern 16–25 år har 3,2 gånger högre risk att drabbas av ett allvarligt olycksfall till följd av *rån* jämfört med kvinnor i genomsnitt.

Diagram 9

Jämförelse av risken att drabbas av ett allvarligt olycksfall för kvinnor efter åldersgrupp och händelsetyp, 2016 och 2017.

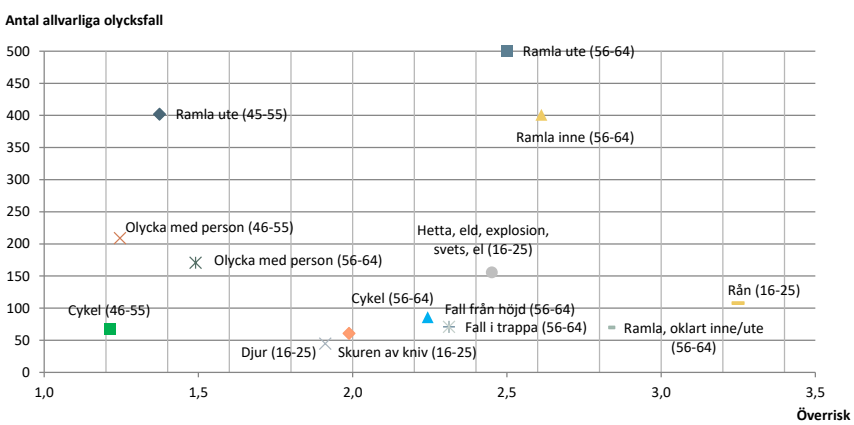

Även äldre män drabbas oftare av allvarliga olyckor orsakade av fall än män i genomsnitt, vilket framgår av **diagram 10**. Män i åldern 56–64 år har 2,1 gånger högre risk att drabbas av en fallolycka utomhus (*ramla ute*) än män i genomsnitt. Unga män i åldern 16–25 år har en högre risk för olyckor med verktyg.

Risken för yngre män i åldersgrupperna 16–25 och 26–35 att råka ut för olyckor när de skär sig på en kniv är 1,9 gånger högre jämfört med män i genomsnitt. Risken för yngre män att drabbas av en olycka på grund av *rån* är 2,0 gånger högre än för män i genomsnitt.

Diagram 10

Jämförelse av risken att drabbas av ett allvarligt olycksfall för män efter åldersgrupp och händelsetyp, 2016 och 2017.

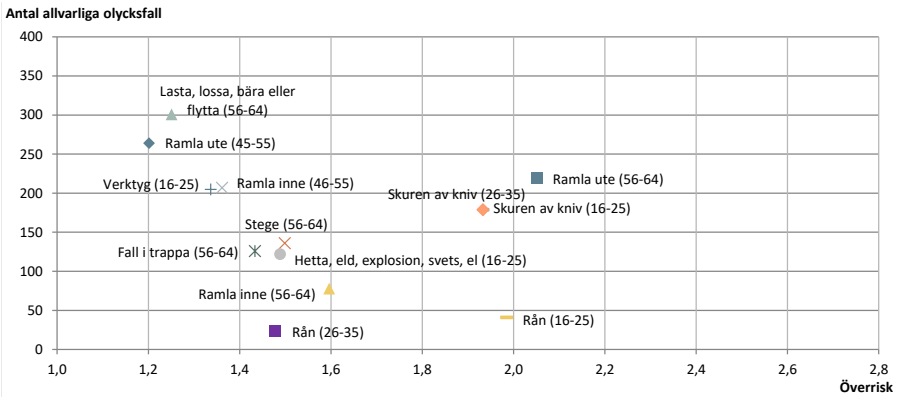

[1] De mest frekventa händelserna för olycksfall har en överrisk jämfört med riskerna i genomsnitt. Vi har räknat fram en överrisk för till exempel kvinnor genom att antalet arbetsolycksfall som beror på en specifik händelsetyp divideras med antalet sysselsatta kvinnor i motsvarande åldersgrupp, och därefter genom att beräkna en åldersoberoende risk på motsvarande sätt för samtliga kvinnor utan att hänsyn tas till ålder. Kvoten beräknas genom att den åldersspecifika risken divideras med den icke åldersrelaterade risken. Detta innebär att risken för kvinnor i genomsnitt (normalrisken) att drabbas av en olycka med en specifik händelsetyp får värdet 1.

Foto: Arne Trautmann, Mostphotos

Var på kroppen sker skadorna?

Bild 1 och **bild 2** på följande sidor visar i procent (av det totala antalet allvarliga olycksfall) var på kroppen skadorna skett vid allvarliga olycksfall 2016 och 2017. Det finns tydliga könsskillnader i vilka kroppsdelar som skadas.

Män skadar sig oftast i fingrarna. För män ledde mer än var fjärde olycka till någon form av fingerskada. Fingerskador inträffar ofta inom industrin, vid till exempel maskinolyckor. Näst vanligast är skador i hand och handled. Sådana skador inträffar också ofta vid maskinanvändning, men även vid arbete med handhållna verktyg, till exempel borrmaskiner.

Kvinnor skadar oftast armarna. Skadetypen utgör 14 procent av kvinnornas skador. Skador på till exempel underarmen och handleden är vanliga vid de fallolyckor som ofta drabbar personal i yrkesgrupperna *undersköterskor, vårdbiträden, personliga assistenter, m.fl*, *barnskötare och fritidsledare* samt *förskollärare och fritidspedagoger*. En annan skillnad mellan könen är att kvinnor oftare får psykiska skador efter arbetsolyckor. Det kan till exempel vara stressreaktioner efter *hot och våld* eller *rån*. Även vårdpersonal som har utsatts för smittorisk via exempelvis nålstick kan drabbas av stressreaktioner.

Lokalisation av skada vid allvarliga olycksfall 2016–2017

Bild 1 – Kvinnor

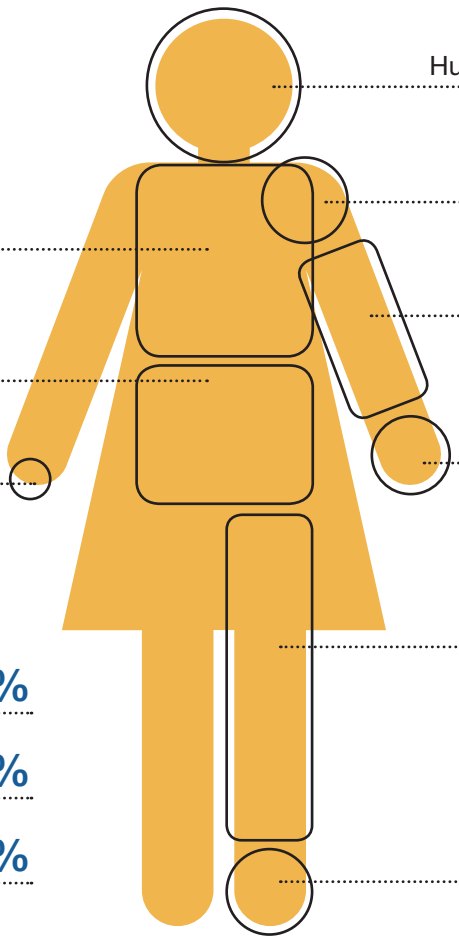

7% Huvud, hals och ansikte

5% Skuldra/axel

14% Arm

13% Handled och/eller hand

12% Ben

10% Fotled och/eller fot (inkl. tår)

4% Nacke och rygg

4% Buk, bål, bäcken, höft och ländrygg

12% Finger/fingrar

Psykiska skador, brottsoffer **7%**

Flera kroppsregioner **1%**

Övriga skador **13%**

Lokalisation av skada vid allvarliga olycksfall 2016–2017

Bild 2 – Män

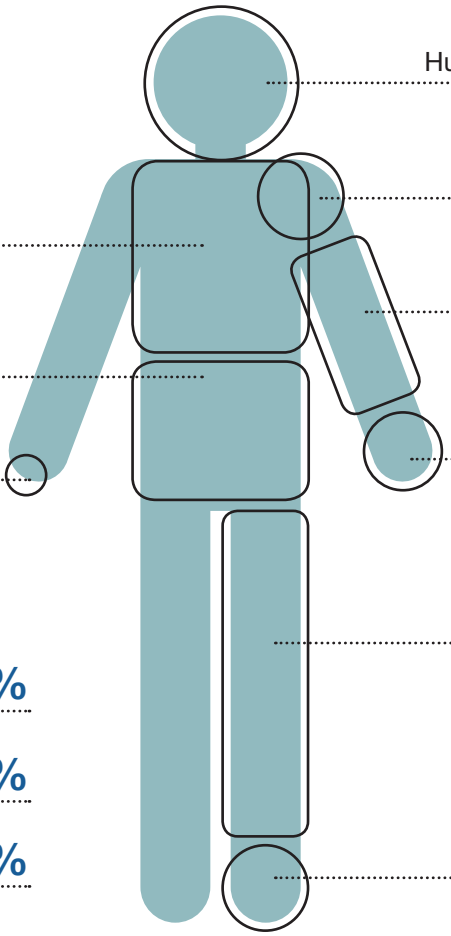

7% Huvud, hals och ansikte

6% Skuldra/axel

7% Arm

15% Handled och/eller hand

12% Ben

9% Fotled och/eller fot (inkl. tår)

3% Nacke och rygg

4% Buk, bål, bäcken, höft och ländrygg

24% Finger/fingrar

Psykiska skador, brottsoffer **2%**

Flera kroppsregioner **1%**

Övriga skador **10%**

Foto: Hansenn, Mostphotos

Antal allvarliga arbetsolycksfall per 1 000 sysselsatta efter län och kön

Diagram 11 redovisar risken, antal allvarliga olyckor per 1 000 sysselsatta män och kvinnor, att drabbas av ett allvarligt olycksfall fördelat efter vilket län den skadade bor i.

År 2017 var risken för män att drabbas av ett allvarligt olycksfall högst i Kalmar län, där det i genomsnitt inträffade 4,5 allvarliga olyckor per 1 000 sysselsatta män. För kvinnor var risken högst i Norrbottens län, med 2,3 allvarliga olyckor per 1 000 sysselsatta kvinnor. Som tidigare år var risken för både män och kvinnor lägst i Stockholms län.

Skillnaderna mellan länen kan delvis förklaras av en skillnad i näringslivsstruktur och av att arbetsmarknaden skiljer sig mellan länen. Men också av skillnader i fördelning av ålder och kön över landet. **Karta 1** visar den totala risken för att råka ut för ett allvarligt olycksfall fördelat efter län.

Högst risk att drabbas av ett allvarligt olycksfall hade boende i Norrbottens län, där 3,4 per 1 000 sysselsatta skadade sig allvarligt år 2017. Näst högst risk fanns i Kalmar län, där det i genomsnitt inträffade 3,3 allvarliga olyckor per 1 000 sysselsatta. Lägst risk hade de boende i Stockholms län, med 1,7 olycksfall per 1 000 sysselsatta.

4.5 2.3 PER 1000

Diagram 11

Antal allvarliga olycksfall per 1 000 sysselsatta 2017 efter län och kön.

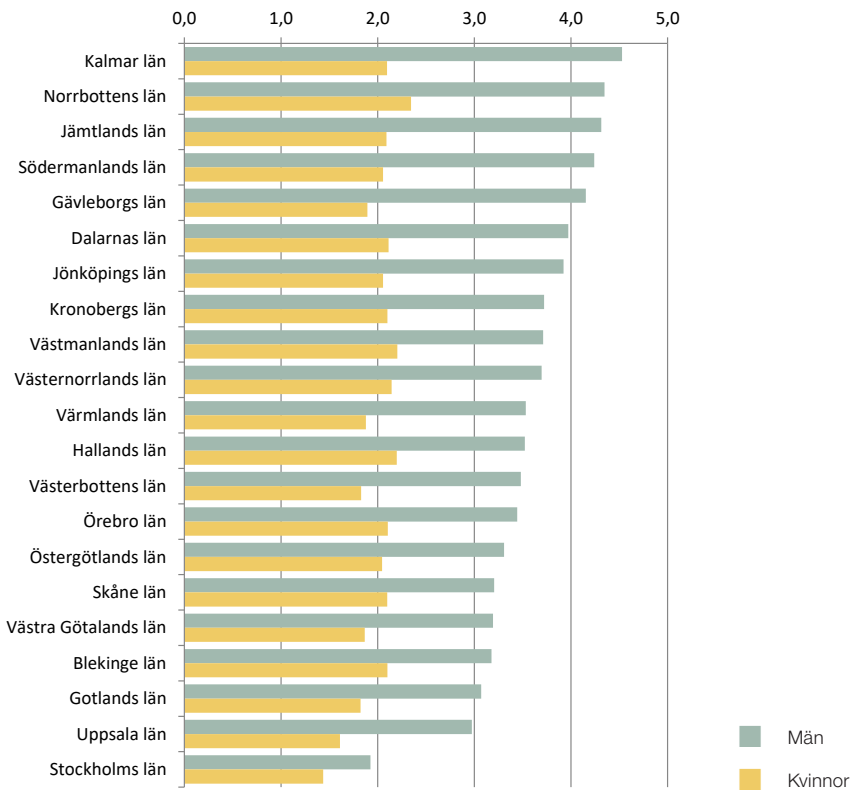

Karta 1

Antal allvarliga olycksfall per 1 000 sysselsatta efter län 2017.

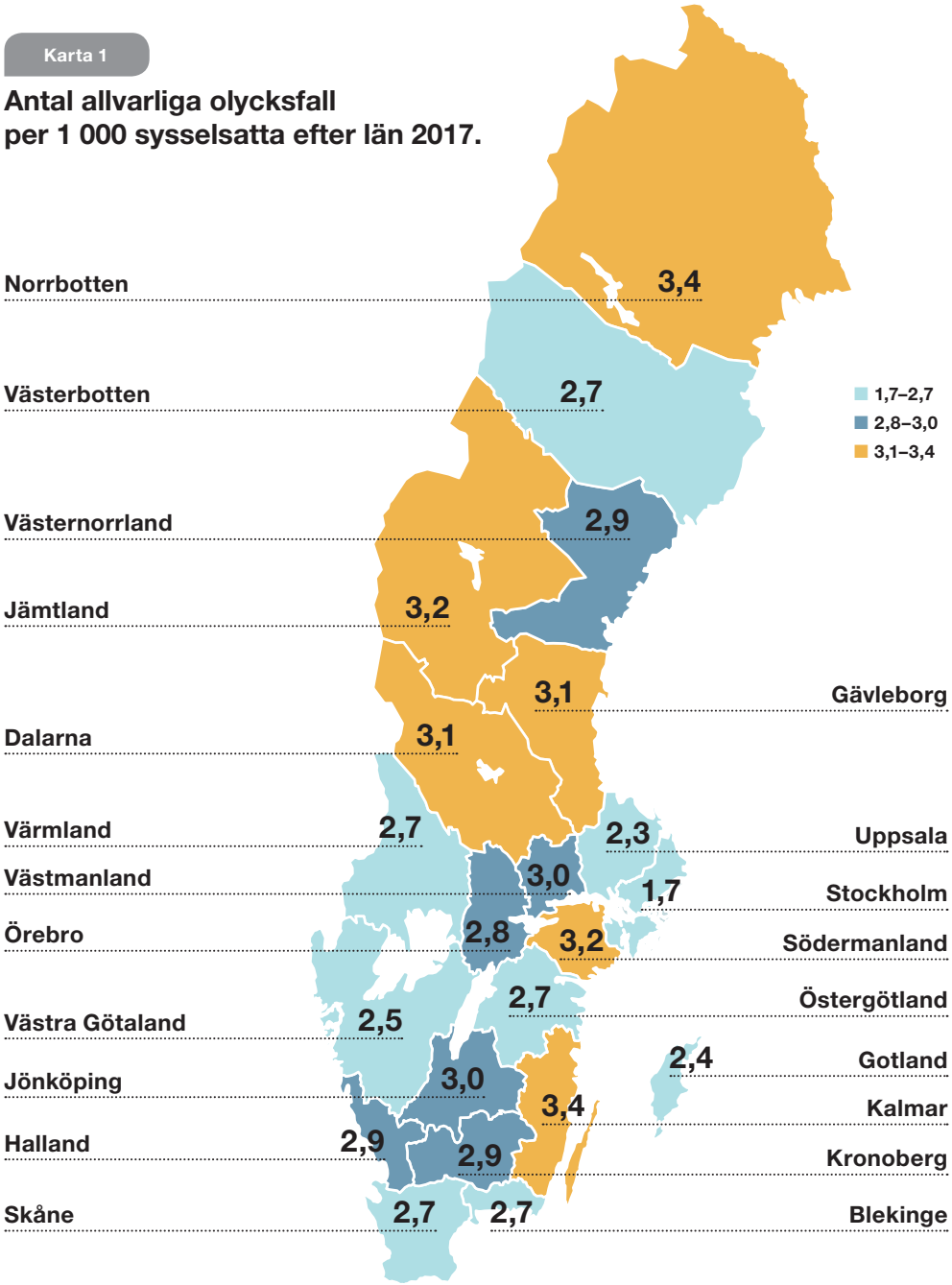

Godkända arbetssjukdomar

Statistiken över godkända arbetssjukdomar i detta avsnitt bygger på de arbetssjukdomar som visade sig under perioden 2013 till 2017. Antalet godkända arbetssjukdomar är underskattat, då en arbetssjukdom kan visa sig flera år efter att en person exponerats för skadlig inverkan i arbetet. En relativt stor andel anmälningar kommer in upp till tio år efter det att skadan visade sig. Det gör statistiken svårtolkad.

Tabell 10 visar antalet godkända arbetssjukdomar fördelat på kvinnor respektive män. Fler män än kvinnor drabbas av arbetssjukdomar. En förklaring är att det är vanligare att män arbetar inom yrkesgrupper där antalet godkända arbetssjukdomar per 1 000 sysselsatta är relativt högt. Detta syns också i antalet godkända arbetssjukdomar, där mer än hälften finns inom yrkesgrupperna *metall- och övrigt industriellt arbete*, *betong-, bygg- och anläggningsarbete* och *byggnadsträarbetare*.

Diagram 12 visar arbetssjukdomar bland kvinnor fördelat på diagnoser. Vanligast är psykiska diagnoser, vilka orsakade nästan var tredje arbetssjukdom för kvinnor. De näst vanligaste diagnoserna är skelettets och rörelseorganens sjukdomar och hudens sjukdomar. Andelen godkända arbetssjukdomar med psykiska diagnoser har ökat något för kvinnor under de senaste åren.

Diagram 13 visar motsvarande uppgifter för män. Den vanligaste sjukdomen bland män är *effekter av vibration* och *karpaltunnelsyndrom,* som tillsammans stod för hälften av männens godkända arbetssjukdomar. *Karpaltunnelsyndrom* beror i många fall, men inte alltid, på en vibrationsskada. Den tredje vanligaste orsaken är s*kelettets och rörelseorganens sjukdomar* eller *buller, hörselnedsättning, tinnitus*. Vibrations- och bullerskador är förknippade med arbete inom industrin samt betong-, bygg- och anläggning.

Tabell 10

Antal godkända arbetssjukdomar efter yrkesgrupp och kön, med visandeår 2013–2017.

Yrkesgrupp	Kvinnor	Män
Metall- och övrigt industriellt arbete	115	752
Betong-, bygg- och anläggningsarbete	8	494
Byggnadsträarbetare	<5	259
Fastighetsskötare, expeditionsvakter, renhållningsarbetare m.fl.	6	72
Isolerings- och VVS-montörer	<5	74
Elektriskt arbete	<5	68
Undersköterskor, vårdbiträden, personliga assistenter m.fl.	61	9
Livsmedelsarbete	14	41
Godshanterings- och lagerarbete m.m.	9	44
Träindustriarbete	7	45
Byggnadsmålare	7	45
Jordbruks-, skogsbruks- och trädgårdsarbete	12	37
Städare och fönsterputsare	26	11
Restaurang- och storköksarbete	24	10
Sjuksköterskor och barnmorskor	30	<5
Yrkesförare	<5	28
Försäljare inom handel m.m.	18	9
Lärare och skolledare	18	8
Poliser	8	16
Gruv- och bergarbete, stenhuggare	<5	24
Socialt arbete	15	6
Militärt arbete (endast anställda)	<5	18
Tandvårdsarbete	14	<5
Brevbärare och tidningsdistributörer m.fl.	11	<5
Barnskötare, fritidsledare m.fl.	11	<5
Förskollärare och fritidspedagoger	10	<5
Textil-, skinn och läderindustriarbete	7	<5
Pappers- och pappersmassearbetare	<5	6
Grafiskt arbete	<5	5
Brandpersonal	<5	5
Övriga yrkesgrupper	139	146
Summa	**580**	**2240**

Minst 5 arbetsskador per yrkesgrupp.

Diagram 12

Arbetssjukdomar hos kvinnor efter diagnos, med visandeår 2013–2017.

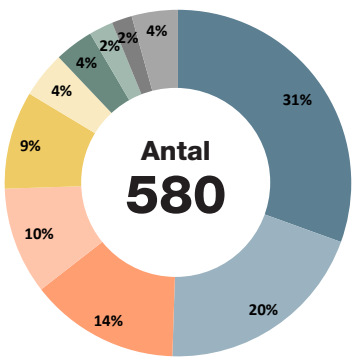

- 31% Psykiska sjukdomar och syndrom
- 20% Skelettets och rörelseorganens sjukdomar
- 14% Hudens sjukdomar
- 10% Effekter av vibration
- 9% Karpaltunnelsyndrom
- 4% Buller, hörselnedsättning, tinnitus
- 4% Andningsorganens sjukdomar
- 2% Skador, förgiftningar och vissa andra följder av yttre orsaker
- 2% Infektionssjukdomar
- 4% Övriga diagnoser

Diagram 13

Arbetssjukdomar hos män efter diagnos, med visandeår 2013–2017.

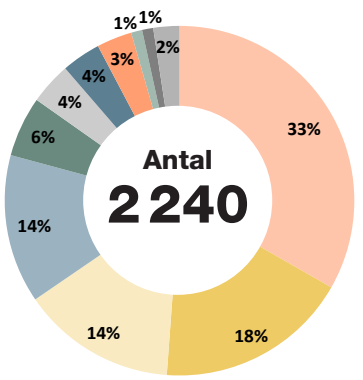

- 33% Effekter av vibration
- 18% Karpaltunnelsyndrom
- 14% Buller, hörselnedsättning, tinnitus
- 14% Skelettets och rörelseorganens sjukdomar
- 6% Andningsorganens sjukdomar
- 4% Tumörsjukdomar
- 4% Psykiska sjukdomar och syndrom
- 3% Hudens sjukdomar
- 1% Skador, förgiftningar och vissa andra följder av yttre orsaker
- 1% Övriga sjukdomar i nervsystemet
- 2% Övriga diagnoser

FAKTA OM ARBETSSJUKDOMAR

En arbetssjukdom är en sjukdom som beror på att en person har utsatts för skadlig inverkan i arbetet. Med skadlig inverkan i arbetet menas att det finns något i arbetsmiljön som påverkar den fysiska eller psykiska hälsan ogynnsamt. Det kan exempelvis vara

- **tungt arbete eller olämpliga arbetsställningar som kan orsaka rygg- eller ledbesvär**
- **ensidigt arbete som kan orsaka muskel- och senskador**
- **farliga ämnen som kan orsaka eksem, allergier, luftvägsbesvär och cancer**
- **psykiskt påfrestande arbetsförhållanden som kan orsaka psykiska besvär eller psykosomatiska sjukdomar, till exempel magsår eller hjärtbesvär**
- **vibrationer som kan skada blodkärl, nerver och leder**
- **buller som kan orsaka hörselskador**

För att AFA Försäkring ska kunna pröva en arbetssjukdom krävs att besvären har kvarstått i minst 180 dagar och att sjukdomen är godkänd av Försäkringskassan som arbetsskada eller finns med på ILO-förteckningen över arbetssjukdomar. ILO är FN:s fackorgan för arbetslivsfrågor.

Foto: Anne Dilner, Johnér Bildbyrå

LÅNGVARIG SJUKFRÅNVARO

Avsnittet om långvarig sjukfrånvaro bygger på information om ersättningar från avtalsgruppförsäkringen (AGS och AGS-KL). Försäkringen ger ersättning till den som har sjukpenning (dagsersättning) eller har beviljats sjuk- eller aktivitetsersättning (månadsersättning). AGS gäller för arbetare anställda inom Svenskt Näringsliv/LO:s och kooperationens avtalsområden. Tjänstemän inom privat sektor och samtliga anställda i statlig sektor omfattas inte av AGS. Viss vård- och omsorgspersonal i privat sektor, som exempelvis undersköterskor och barnskötare omfattas inte heller av AGS och finns därför inte med i statistiken.

AGS-KL gäller för anställda i kommuner, regioner, regioner, Svenska Kyrkan och Sobonaföretag.

Eftersom de anställda som omfattas av AGS och AGS-KL inte är jämförbara saknas det förutsättningar för korrekta jämförelser av långvarig sjukfrånvaro mellan privat och offentlig sektor. När jämförelser trots allt görs mellan de olika avtalsområdena AGS och AGS-KL, är det viktigt att påminna om att det är olika grupper som jämförs.

Sjukpenning, sjuk- och aktivitetsersättning

Försäkringskassan betalar ut sjukpenning vid sjukdom som medför att den försäkrades arbetsförmåga är nedsatt med minst en fjärdedel. Sjukpenning är en dagersättning som prövas fortlöpande. AFA Försäkring betalar ut en kompletterande ersättning i form av dagsersättning till personer med sjukpenning som omfattas av AGS eller AGS-KL. Ersättningen betalas i normalfallet ut från och med dag 15 för AGS och dag 91 för AGS-KL till och med dag 360 i sjukperioden. Försäkringskassan beviljar sjukersättning för personer i åldrarna 19–64 år om arbetsförmågan är stadigvarande nedsatt, det vill säga nedsättningen bedöms bestå för all överskådlig framtid. Personer i åldern 19–29 år som troligen inte kommer att kunna arbeta heltid på minst ett år på grund av sjukdom, skada eller funktionsnedsättning beviljas aktivitetsersättning. AFA Försäkring betalar ut månadsersättning till personer med beviljad sjuk- och aktivitetsersättning som omfattas av AGS eller AGS-KL.

Långvarig sjukfrånvaro – innehåll

Nya sjukfall 2007–2017

I detta avsnitt redovisas antalet nya sjukfall under perioden 2007–2017 fördelade efter

- året då sjukfallet började
- sjukfallets längd
- typ av ersättning
- avtalsområde
- kön

Nya sjukfall – ålder, kön och sysselsättning

Avsnittet visar fördelningen mellan antalet långa sjukfall och sysselsättning efter ålder och kön.

Yrke och kön – Kommuner och regioner

I avsnittet visar vi

- antal långa sjukfall per 1 000 sysselsatta efter yrkesgrupp och kön för avtalsområdet
- ett åldersstandardiserat mått på antalet långa sjukfall per 1 000 sysselsatta
- antal långa sjukfall med psykiska diagnoser per 1 000 sysselsatta efter yrkesgrupp och kön
- medianlängd för sjukfall efter yrkesgrupp
- åldersstandardisering

Yrke och kön – arbetare i privat sektor, Svenskt Näringsliv/LO

I avsnittet visar vi

- antal sjukfall fördelat efter yrkesgrupp och kön
- antal långa sjukfall per 1 000 sysselsatta efter yrkesgrupp och kön för avtalsområdet
- ett åldersstandardiserat mått på antalet långa sjukfall per 1 000 sysselsatta
- antal långa sjukfall med psykiska diagnoser per 1 000 sysselsatta efter yrkesgrupp och kön
- medianlängd för sjukfall efter yrkesgrupp

Långvariga sjukfall 2007–2017 efter avtalsområde, ålder och kön

Avsnittet visar antal långvariga sjukfall per 1 000 sysselsatta, efter avtalsområde, ålder och kön 2007–2017.

Antal sjukfall efter avtalsområde, ålder och kön

Avsnittet visar antal långvariga sjukfall efter avtalsområde, ålder och kön 2016–2017

Psykiska och muskuloskeletala diagnoser över tid

Avsnittet visar hur de två vanligaste diagnosgrupperna har utvecklats under perioden 2007–2017, fördelat efter avtalsområde och kön.

Sjukfallens fördelning efter avtalsområde, ålder, kön och diagnos

Avsnittet visar antal långa sjukfall efter avtalsområde, ålder, kön och diagnos.

Sjukfall som har medfört månadsersättning efter kön och avtalsområde 2016

Avsnittet visar antal sjukfall som har medfört månadsersättning för 2016.

Antal sjukfall per 1 000 sysselsatta efter län och kön

Avsnittet visar antal fall av långvarig sjukfrånvaro per 1 000 sysselsatta fördelat på län och kön.

ÅLDERSSTANDARDISERING

Det åldersstandardiserade måttet på antalet fall per 1 000 sysselsatta är beräknat som om åldersfördelningen i den specifika yrkesgruppen var densamma som åldersfördelningen på hela arbetsmarknaden. Syftet är att göra det möjligt att jämföra risken i yrkesgrupper där åldersfördelningen är ojämn. Eftersom sjukfrånvarofrekvensen ökar med stigande ålder blir effekten att yrkesgrupper med en lägre medelålder får ett högre åldersstandardiserat mått på antalet fall per 1 000 sysselsatta än det faktiska måttet och vice versa.

Nya sjukfall 2007–2017

Tabell 11 redovisar sjukfall som medfört mer än 90 dagars sjukfrånvaro, aktivitets- eller sjukersättning mellan 2007 och 2017 inom avtalsområdet Kommuner och regioner. **Tabell 12** visar motsvarande uppgifter inom avtalsområdet Svenskt Näringsliv/LO.

Sedan andra halvan av 1990-talet har sjukförsäkringen varit föremål för en rad reformer och förändringar. En av de större förändringarna inträffade den 1 juli 2008, då rehabiliteringskedjan infördes, med striktare regler för beviljande av sjukpenning och sjuk- eller aktivitetsersättning. Det bidrog till en fortsatt minskning av den långvariga sjukfrånvaron under 2008 och 2009. Under 2009 minskade även sysselsättningen, vilket också bidrog till att sjukfrånvaron gick ner.

Efter 2009 började antalet långa sjukfall att öka, en ökning som pågick till och med 2015. År 2016 bröts utvecklingen och de långa sjukfallen började minska. Minskningen fortsatte under 2017. Den största procentuella minskningen har skett för kvinnor inom Svenskt Näringsliv/LO.

Redovisningen av månadsersättning är ofullständig för 2016 och 2017, då beviljandet av aktivitets- eller sjukersättning från Försäkringskassan inte sker förrän alla andra möjligheter är utredda. I och med att den bortre tidsgränsen i sjukförsäkringen togs bort 2016, har beslut om sjukersättning kommit att ske senare.

3092326642

Tabell 11

Antal nya sjukfall som medför mer än 90 dagars sjukfrånvaro eller månadsersättning efter insjuknandeår och kön, Kommuner och regioner. (Antal sysselsatta i Kommuner och regioner 2017: 1,2 miljoner).

Sjukklass	Kön	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Mer än 90 sjukdagar	Kvinnor	21 673	17 761	16 522	19 672	21 608	22 686	26 146	29 350	31 615	31 048	27 146
	Män	3 598	2 958	2 682	3 023	3 165	3 323	3 547	4 004	4 332	4 112	3 664
	Total	**25 271**	**20 719**	**19 204**	**22 695**	**24 773**	**26 009**	**29 693**	**33 354**	**35 947**	**35 160**	**30 810**
Månads-ersättning	Kvinnor	2 918	1 247	847	1 583	1 542	1 665	2 133	1 575	804	244	79
	Män	663	330	224	350	334	354	399	284	196	80	34
	Total	**3 581**	**1 577**	**1 071**	**1 933**	**1 876**	**2 019**	**2 532**	**1 859**	**1 000**	**324**	**113**
Total	Kvinnor	24 591	19 008	17 369	21 255	23 150	24 351	28 279	30 925	32 419	31 292	27 225
	Män	4 261	3 288	2 906	3 373	3 499	3 677	3 946	4 288	4 528	4 192	3 698
	Total	**28 852**	**22 296**	**20 275**	**24 628**	**26 649**	**28 028**	**32 225**	**35 213**	**36 947**	**35 484**	**30 923**

Tabell 12

Antal nya sjukfall som medför mer än 90 dagars sjukfrånvaro eller månadsersättning efter insjuknandeår och kön, Svenskt Näringsliv/LO. (Antal sysselsatta i Svenskt Näringsliv/LO 2017: 1,4 miljoner).

Sjukklass	Kön	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Mer än 90 sjukdagar	Kvinnor	8 442	7 389	6 374	8 049	8 845	9 231	11 041	12 535	13 208	12 556	10 759
	Män	14 326	12 981	11 721	12 746	13 334	14 427	16 139	17 443	18 517	18 066	15 748
	Total	**22 768**	**20 370**	**18 095**	**20 795**	**22 179**	**23 658**	**27 180**	**29 978**	**31 725**	**30 622**	**26 507**
Månadsersättning	Kvinnor	1 104	504	368	798	722	857	1 145	824	435	179	46
	Män	2 040	1 026	755	1 256	1 036	1 227	1 392	1 214	700	291	89
	Total	**3 144**	**1 530**	**1 123**	**2 054**	**1 758**	**2 084**	**2 537**	**2 038**	**1 135**	**470**	**135**
Total	Kvinnor	9 546	7 893	6 742	8 847	9 567	10 088	12 186	13 359	13 643	12 735	10 805
	Män	16 366	14 007	12 476	14 002	14 370	15 654	17 531	18 657	19 217	18 357	15 837
	Total	**25 912**	**21 900**	**19 218**	**22 849**	**23 937**	**25 742**	**29 717**	**32 016**	**32 860**	**31 092**	**26 642**

Nya sjukfall – ålder, kön och sysselsättning

Att stigande ålder är en stark förklaring till en ökande risk att bli långvarigt sjukfrånvarande är känt sedan tidigare. I **diagram 14** visas fördelningen av sysselsättningen och antalet långa sjukfall efter ålder och kön inom avtalsområdet Kommuner och regioner. Män står för 24 procent av sysselsättningen inom Kommuner och regioner och kvinnor för 76 procent.

Av alla män som har drabbats av ett långvarigt sjukfall 2017 är 65 procent äldre än 45 år. Bland de sysselsatta män som omfattas av AGS-KL utgör samma åldersgrupp 45 procent. Det finns alltså en överrisk för långvarigt sjukfall för åldersgrupperna över 45 år. För åldersgrupper yngre än 46 år är det istället underrisker att bli långvarigt sjuk jämfört med andelen sysselsatta i respektive åldersgrupp.

Samma förhållande gäller för kvinnor inom Kommuner och regioner, men inte lika påtagligt. Där finns en överrisk för alla åldersgrupper över 45 år. Kvinnor över 45 år utgör 56 procent av de som blir långvarigt sjuka, medan samma åldersgrupp endast utgör 48 procent av de sysselsatta kvinnorna i den åldersgruppen. Kvinnor mellan 36 och 45 år utgör 23 procent både av de långa sjukfall och av de sysselsatta medan kvinnor under 36 år är underrepresenterade bland sjukfallen.

I **diagram 15** visas motsvarande fördelning för avtalsområdet Svenskt Näringsliv/LO. Män står för 70 procent av sysselsättningen inom Svenskt Näringsliv/LO och kvinnor för 30 procent.

Av män som är långvarigt sjukfrånvarande 2017 är 58 procent 46 år eller äldre medan denna grupp endast står för 37 procent av sysselsättningen inom detta avtalsområde. För kvinnor inom Svenskt Näringsliv/LO är bilden snarlik, men med tillägget att även åldersgruppen 36–45 år har en viss överrepresentation av långa sjukfall jämfört med sysselsättningsandelen i denna åldersgrupp. Kvinnor äldre än 35 år står för 48 procent av sysselsättningen, men står samtidigt för 67 procent av sjukfallen inom avtalsområdet.

Diagram 14

Fördelning av antal långa sjukfall och antal sysselsatta 2017, efter ålder och kön. Kommuner och regioner.

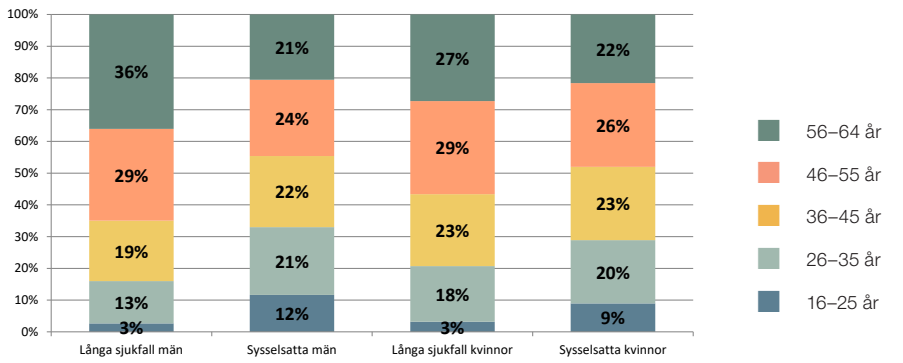

Diagram 15

Fördelning av antal långa sjukfall och antal sysselsatta 2017, efter ålder och kön. Svenskt Näringsliv/LO.

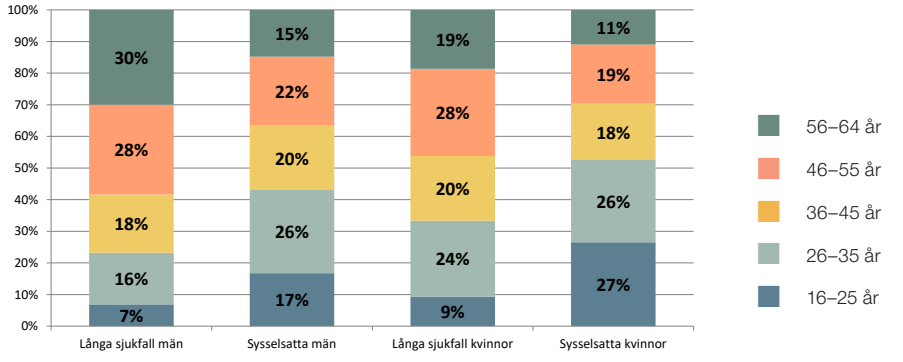

Yrke och kön – Kommuner och regioner

I det här avsnittet presenterar vi statistik för de vanligaste yrkesgrupperna inom Kommuner och regioner.

I **tabell 13** till **15** visas antal sjukfall och risk per 1 000 sysselsatta för sjukfall som medfört minst 90 dagars sjukfrånvaro eller sjuk- eller aktivitetsersättning, fördelat på yrkesgrupp inom avtalsområdet Kommuner och regioner. **Tabell 13** innehåller fler yrkesgrupper än **tabell 14** och **tabell 15** då vissa yrkesgrupper är för små för att delas upp per kön.

Kvinnor har en högre risk för långvarig sjukfrånvaro i alla yrken och på totalnivå en mer än dubbelt så hög risk som män. Den totala risken för samtliga yrkesgrupper inom Kommuner och regioner har minskat mellan 2015 och 2017 för både kvinnor och män.

Yrkesförare har den högsta risken för långvarig sjukfrånvaro för både kvinnor och män inom Kommuner och regioner. Yrkesgruppen är förhållandevis liten.

Den största yrkesgruppen bland kvinnorna med både hög risk och många sjukfall är undersköterskor, vårdbiträden och personliga assistenter, m.fl. Även för män har denna yrkesgrupp många sjukfall och högre risk än andra män inom Kommuner och regioner.

Läkare har jämfört med övriga vårdyrken inom Kommuner och regioner låg risk för långvarig sjukfrånvaro, men är det enda vårdyrket där risken ökade mellan 2015 och 2016. 2017 minskade dock risken för långvarig sjukfrånvaro även för läkare.

30923 2017

Tabell 13

Antal långa sjukfall per 1 000 sysselsatta 2015–2017 och antal långa sjukfall 2017 per yrkesgrupp. Kommuner och regioner, kvinnor och män. Sorterat efter risk 2017.

Yrkesgrupp	2015	2016	2017	Antal långa sjukfall 2017
Textil-, skinn och läderindustriarbete	61,8	50,9	41,6	37
Yrkesförare	31	41,4	34,3	153
Undersköterskor, vårdbiträden, personliga assistenter m.fl.	40,7	38,2	33,8	10 225
Städare och fönsterputsare	40,9	34,7	31,6	643
Socialt arbete	37,7	35,1	30,8	1 732
Förskollärare och fritidspedagoger	37,2	33,4	30,8	2 408
Restaurang- och storköksarbete	35,9	35,5	30,5	1 024
Tandvårdsarbete	36,2	35,7	30,2	378
Kontors- och kundserviceyrken	37,5	33,5	28,7	1 588
Jordbruks-, skogsbruks- och trädgårdsarbete	43,7	37,7	28,4	154
Sjuksköterskor och barnmorskor	32,8	31,8	26,9	2 585
Barnskötare, fritidsledare m.fl.	31,5	29,3	26,2	2 710
Övrigt hälso-, sjukvårds-, vård- och omsorgsarbete	30,9	29,1	25,3	486
Fastighetsskötare, expeditionsvakter, renhållningsarbetare m.fl.	32,4	26,6	21,6	517
Chefsyrken	20,7	21,1	19,2	758
Lärare och skolledare	20,4	18,8	17,1	2 548
Betong-, bygg- och anläggningsarbete	12,9	16,6	16,6	70
Brandpersonal	19,8	17,8	16,1	82
Ingenjörer och tekniker	18,5	16,1	15,8	156
Metall- och övrigt industriellt arbete	18,9	17,3	13,4	128
Läkare	14,8	15,9	13,3	415
Väktare, ordningsvakter	17	15,2	12,6	44
Godshanterings- och lagerarbete m. m.	12,6	16,1	8	25
Övriga yrkesgrupper				2 057
Total	**31,6**	**29,7**	**26**	**30 923**

Minst 10 sjukfall per yrkesgrupp.

Tabell 14

Antal långa sjukfall per 1 000 sysselsatta 2015–2017 och antal långa sjukfall 2017 per yrkesgrupp. Kommuner och regioner, kvinnor. Sorterat efter risk 2017.

Yrkesgrupp	2015	2016	2017	Antal långa sjukfall 2017
Yrkesförare	48,3	67,1	57,6	40
Undersköterskor, vårdbiträden, personliga assistenter m.fl.	44,1	41,9	37,2	9 506
Jordbruks-, skogsbruks- och trädgårdsarbete	47,6	58,7	35,3	53
Städare och fönsterputsare	43,8	37,2	35,0	601
Socialt arbete	42,2	40,1	34,2	1 534
Restaurang- och storköksarbete	39,0	38,4	33,4	937
Fastighetsskötare, expeditionsvakter, renhållningsarbetare m.fl.	56,4	46,6	33,0	135
Förskollärare och fritidspedagoger	38,9	35,2	32,3	2 307
Tandvårdsarbete	38,5	38,1	32,0	357
Kontors- och kundserviceyrken	39,7	35,9	30,9	1 520
Barnskötare, fritidsledare m.fl.	36,2	34,5	30,5	2 502
Sjuksköterskor och barnmorskor	34,5	33,8	28,6	2 431
Övrigt hälso-,sjukvårds-, vård- och omsorgsarbete	32,8	31,3	27,1	458
Ingenjörer och tekniker	23,9	21,9	25,0	74
Chefsyrken	25,6	25,8	24,4	631
Lärare och skolledare	23,0	21,9	20,1	2 154
Läkare	21,4	22,0	18,6	307
Metall- och övrigt industriellt arbete	31,7	24,3	18,2	19
Väktare, ordningsvakter	20,4	19,4	17,6	33
Övriga yrken				1 626
Totalsumma	**36,3**	**34,5**	**30,3**	**27 225**

Minst 10 sjukfall per yrkesgrupp.

Tabell 15

Antal långa sjukfall per 1 000 sysselsatta 2015–2017 och antal långa sjukfall 2017 per yrkesgrupp. Kommuner och regioner, män. Sorterat efter risk 2017.

Yrkesgrupp	2015	2016	2017	Antal långa sjukfall 2017
Yrkesförare	26,9	36,2	30	113
Jordbruks-, skogsbruks- och trädgårdsarbete	42,1	30,2	25,7	101
Fastighetsskötare, expeditionsvakter, renhållningsarbetare m.fl.	27,8	22,6	19,3	382
Socialt arbete	19,1	16,7	17,5	198
Restaurang- och storköksarbete	17	19,4	15,6	87
Tandvårdsarbete	17,8	16,8	15,4	21
Undersköterskor, vårdbiträden, personliga assistenter m.fl.	19,7	16,7	15,3	719
Förskollärare och fritidspedagoger	18,6	14,5	14,9	101
Sjuksköterskor och barnmorskor	19,8	16,5	13,8	154
Städare och fönsterputsare	19,3	18,6	13,2	42
Metall- och övrigt industriellt arbete	16,8	16,5	12,9	109
Övrigt hälso-, sjukvårds-, vård- och omsorgsarbete	15,6	12,5	11,9	28
Ingenjörer och tekniker	16,2	13,6	11,9	82
Kontors- och kundserviceyrken	18,1	13,1	11,1	68
Barnskötare, fritidsledare m.fl.	11	8,7	9,8	208
Lärare och skolledare	13,5	10,9	9,5	394
Chefsyrken	11,6	12,3	9,3	127
Läkare	7,5	9	7,3	108
Väktare, ordningsvakter	12,3	9,8	6,8	11
Övriga yrkesgrupper				645
Totalsumma	**16,4**	**14,6**	**12,7**	**3 698**

Minst 10 sjukfall per yrkesgrupp.

I **diagram 16** och **diagram 17** visas andelen sjukfall av totalen fördelat på de vanligaste yrkesgrupperna för kvinnor respektive män inom avtalsområdet Kommuner och regioner.

Diagram 16 visar att yrkesgrupperna *undersköterskor, vårdbiträden, personliga assistenter, m.fl*, *sjuksköterskor och barnmorskor*, *förskollärare och fritidspedagoger* och *barnskötare, fritidsledare, m.fl.* står för 62 procent av de långa sjukfallen inom avtalsområdet. Inkluderar man även *lärare och skolledare* och yrken inom socialt arbete så utgör dessa grupper 76 procent av kvinnornas långa sjukfall inom avtalsområdet.

I **diagram 17**, med motsvarande fördelning för yrkesgrupper för män är bilden inte lika tydlig, främst beroende på att yrkesgruppen *undersköterskor, vårdbiträden, personliga assistenter, m.fl*, inte är lika dominerande som för kvinnor. De yrkesgrupper som representerar den största andelen av männens långa sjukfall är *undersköterskor, vårdbiträden, personliga assistenter, m.fl*, *fastighetsskötare, expeditionsvakter, renhållningsarbetare m.fl.* och *lärare och skolledare*. Dessa tre yrkeskategorier står för 41 procent av männens långa sjukfall.

Diagram 16

Nya långa sjukfall/månadsersättning för kvinnor 2017, efter yrkesgrupp, Kommuner och regioner.

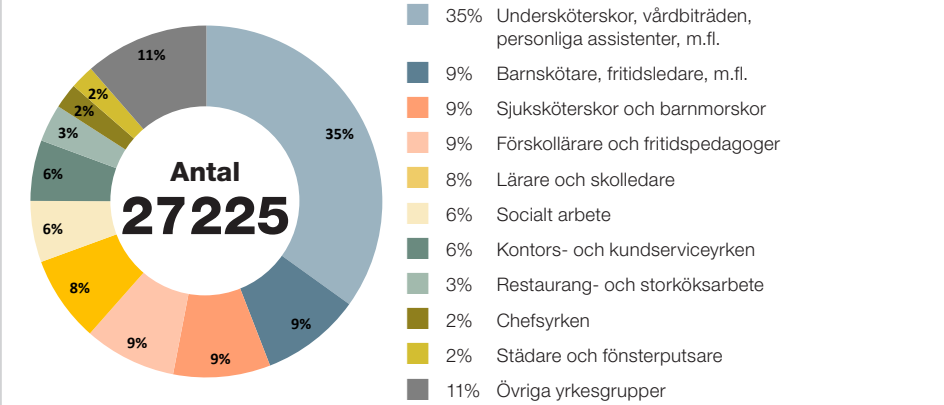

Diagram 17

Nya långa sjukfall/månadsersättning för män 2017, efter yrkesgrupp, Kommuner och regioner.

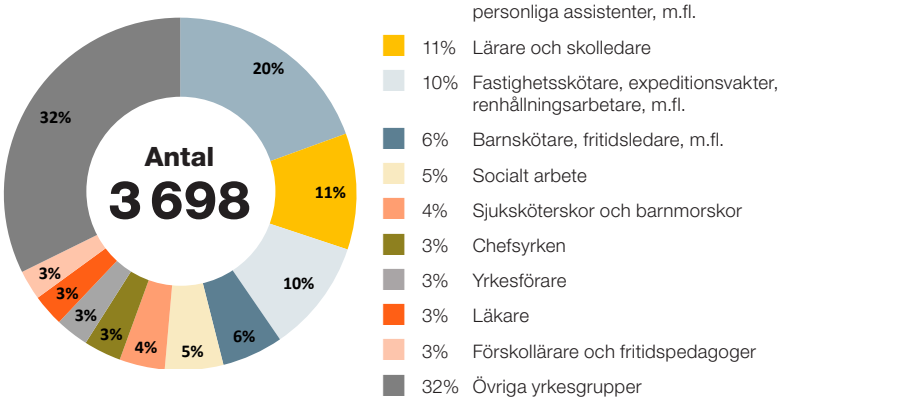

Risken att bli långvarigt sjukfrånvarande skiljer sig mellan kön och åldersgrupper. Äldre drabbas generellt i högre grad än yngre, och kvinnor i högre grad än män, av att bli långvarigt sjukfrånvarande. Den totala risken för en yrkesgrupp kan vara missvisande om åldersfördelningen är ojämn. En yrkesgrupp med en hög andel yngre anställda har då troligtvis en låg risk. För att kompensera för detta görs en så kallad åldersstandardisering. En sådan bidrar till att jämförelser av risk för långvarig sjukfrånvaro mellan yrkesgrupper blir mer rättvisande.

Diagram 18 och **diagram 19** visar åldersstandardiseringen för kvinnor respektive män. För kvinnor inom kommuner och regioner får åldersstandardiseringen inte några större effekter. För män däremot får flera av yrkesgrupperna med högst risk för långvarig sjukfrånvaro, exempelvis *yrkesförare*, markant lägre risk med åldersstandardiseringen. Det beror på att dessa yrkesgrupper har en högre andel sysselsatta äldre än snittet för samtliga yrken inom kommuner och regioner och Svenskt Näringsliv/LO.

Diagram 18

Risk och åldersstandardiserad risk för långvarig sjukfrånvaro för kvinnor inom Kommuner och regioner 2017.

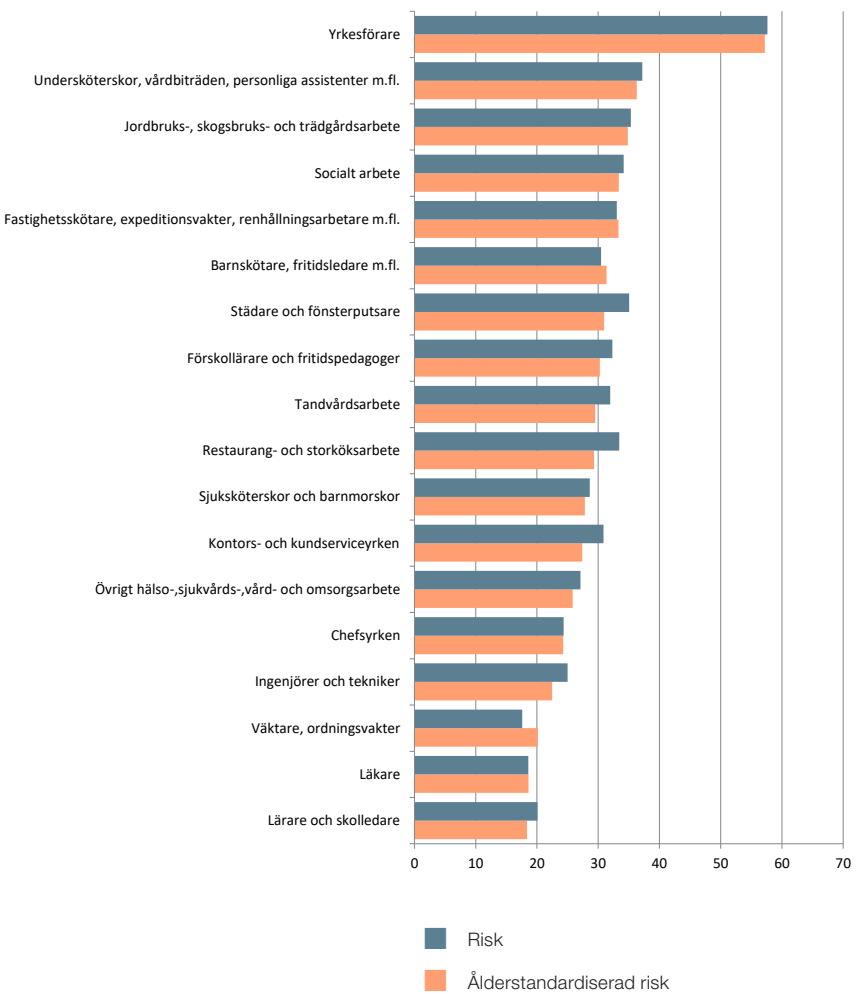

Diagram 19

Risk och åldersstandardiserad risk för långvarig sjukfrånvaro för män inom Kommuner och regioner 2017.

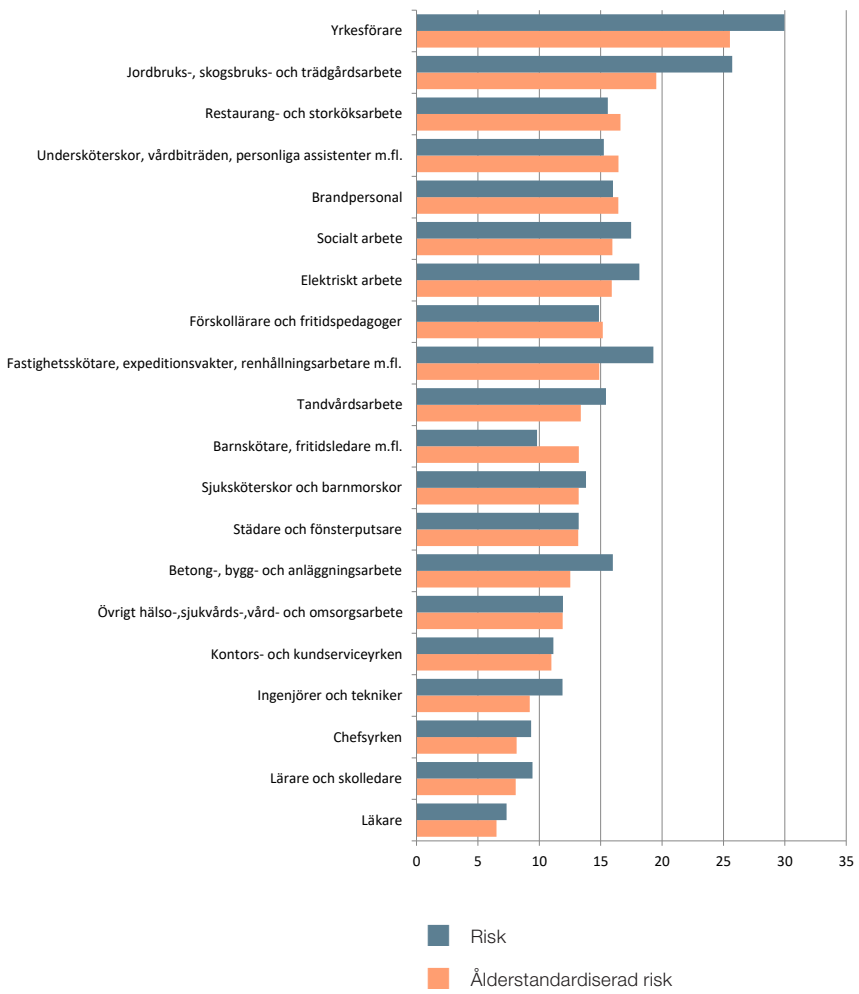

Diagram 20 presenterar risken för att råka ut för långvarig sjukfrånvaro på grund av en psykisk diagnos fördelat på yrke och kön. Inom Kommuner och regioner ser vi att risken att råka ut för ett sjukfall med psykisk diagnos, med något undantag, är minst dubbelt så hög för kvinnor som för män, oavsett yrkestillhörighet. Högst risk för långvarig sjukfrånvaro med psykisk diagnos har yrkesgrupperna *yrkesförare* och *socialt arbete*. Yrkesgruppen *städare och fönsterputsare,* som har hög total risk för långvarig sjukfrånvaro, har låg risk för långvarig sjukfrånvaro med psykisk diagnos.

I **tabell 16** till **18** redovisas medianlängd för de sjukfall som varat i mer än 90 dagar eller lett till månadsersättning, uppdelat på det år då sjukfrånvaron påbörjades och yrkesgrupp. Medianlängd innebär den sjukfallslängd då hälften av dessa sjukfall avslutats och hälften fortfarande pågår.

Sjukfall som har lett till månadsersättning har vid denna medianberäkning räknats som att de blev 360 dagar långa, samma längd som den maximala sjukfrånvaro AFA Försäkring utbetalar dagersättning för. I praktiken pågår de allra flesta månadsersättningsärenden betydligt längre än 360 dagar men för medianberäkningen saknar detta betydelse, då mer än hälften av sjukfallen för så gott som samtliga yrkesgrupper avslutas innan dag 360.

När man läser tabellerna bör man ha i åtanke att de redovisade medianlängderna inte avser samtliga sjukfall inom de olika yrkesgrupperna utan endast de sjukfall som varat i mer än 90 dagar. De flesta sjukfall avslutas redan innan de blivit så långa. Anledningen till att de redovisade medianlängderna inte inkluderar sjukfall kortare än 91 dagar är att AGS-KL i normalfallet börjar utbetalas från dag 91 vid sjukfrånvaro. Tabellerna är sorterade efter medianlängd 2017, med de yrkesgrupper som har högst medianlängd överst i tabellerna.

Två yrkesgrupper med förhållandevis hög medianlängd men låg risk för långvarig sjukfrånvaro är läkare och chefsyrken. Dessa yrkesgrupper blir alltså förhållandevis sällan långvarigt sjukskrivna, men när de väl blir det blir deras sjukfall ofta långa. En hög andel psykiska diagnoser inom dessa yrken är en förklaring då psykiska diagnoser ofta resulterar i långa sjukskrivningar.

Ser man till samtliga yrkesgrupper inom Kommuner och regioner har kvinnor något högre medianvärde än män, med en mediansjukfrånvarolängd på 219 dagar för kvinnor mot 215 dagar för männen. För både kvinnor och män har medianlängden minskat kraftigt mellan 2015 och 2017. En viktig förklaring till detta är att fler sjukfall avslutas dag 180, då Försäkringskassan prövar arbetsförmågan mot hela arbetsmarknaden.

Diagram 20

Antal långa sjukfall med psykisk diagnos per 1 000 sysselsatta 2017 efter yrkesgrupp och kön, Kommuner och regioner.

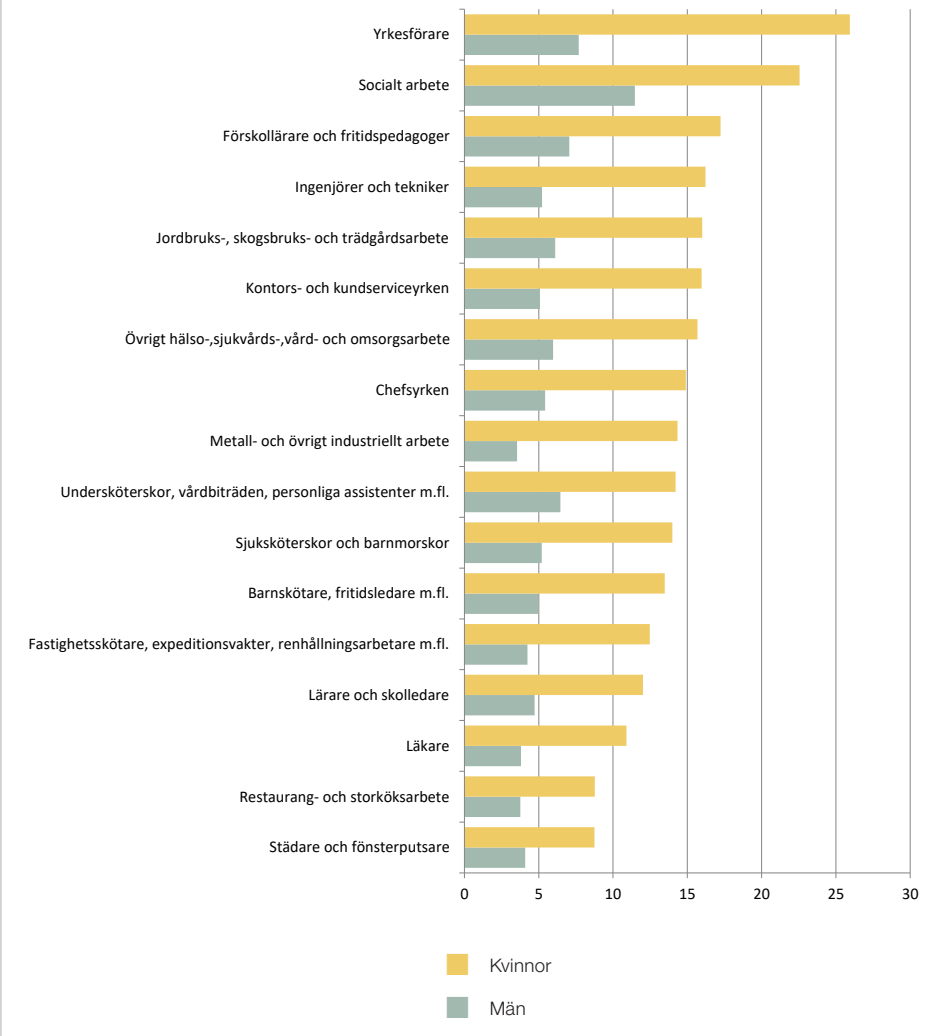

Tabell 16

Medianlängden för sjukfall som varat i minst 90 dagar eller lett till månadsersättning 2015–2017, per yrkesgrupp, sorterat efter median 2017. Kommuner och regioner, kvinnor och män.

Yrkesgrupp	Median 2015	Median 2016	Median 2017	Antal långa sjukfall 2017
Kontors- och kundserviceyrken	318	273	250	1 588
Chefsyrken	283	261	242	758
Socialt arbete	329	271	236	1 732
Övrigt hälso-, sjukvårds-, vård- och omsorgsarbete	319	263	236	486
Jordbruks-, skogsbruks- och trädgårdsarbete	267	225	232	154
Ingenjörer och tekniker	301	254	230	156
Läkare	336	259	229	415
Lärare och skolledare	293	256	226	2 548
Godshanterings- och lagerarbete m. m.	308	238	224	25
Metall- och övrigt industriellt arbete	262	259	223	128
Förskollärare och fritidspedagoger	298	252	223	2 408
Sjuksköterskor och barnmorskor	297	251	220	2 585
Barnskötare, fritidsledare m.fl.	288	247	218	2 710
Textil-, skinn och läderindustriarbete	280	225	214	37
Fastighetsskötare, expeditionsvakter, renhållningsarbetare m.fl.	276	239	207	517
Undersköterskor, vårdbiträden, personliga assistenter m.fl.	287	229	207	10 225
Städare och fönsterputsare	271	214	201	643
Tandvårdsarbete	249	253	199	378
Väktare, ordningsvakter	270	193	193	44
Restaurang- och storköksarbete	273	209	192	1 024
Betong-, bygg- och anläggningsarbete	210	180	192	70
Yrkesförare	240	206	187	153
Brandpersonal	179	180	180	82
Övriga yrkesgrupper				2 057
Samtliga yrkesgrupper	**293**	**244,5**	**218**	**30 923**

Minst 10 sjukfall per yrkesgrupp.

Foto: Depiction, Johnér Bildbyrå

Tabell 17

Medianlängden för sjukfall som varat i minst 90 dagar eller lett till månadsersättning 2015–2017, efter yrkesgrupp, sorterat efter median 2017. Kommuner och regioner, kvinnor.

Yrkesgrupp	Median 2015	Median 2016	Median 2017	Antal långa sjukfall 2017
Metall- och övrigt industriellt arbete	279	210	325	19
Jordbruks-, skogsbruks- och trädgårdsarbete	263	253	304	53
Ingenjörer och tekniker	309	280	277	74
Kontors- och kundserviceyrken	319	273	249	1 520
Chefsyrken	289	262	249	631
Läkare	337	268	242	307
Övrigt hälso-, sjukvårds-, vård- och omsorgsarbete	318	267	239	458
Socialt arbete	332	274	237	1 534
Fastighetsskötare, expeditionsvakter, renhållningsarbetare m.fl.	276	259	234	135
Lärare och skolledare	291	258	226	2 154
Förskollärare och fritidspedagoger	299	250	223	2 307
Sjuksköterskor och barnmorskor	299	252	221	2 431
Barnskötare, fritidsledare m.fl.	290	246	219	2 502
Undersköterskor, vårdbiträden, personliga assistenter m.fl.	286	229	207	9 506
Tandvårdsarbete	248	254	198	357
Städare och fönsterputsare	270	212	198	601
Yrkesförare	289	211	196	40
Restaurang- och storköksarbete	273	215	192	937
Väktare, ordningsvakter	270	216	180	33
Övriga yrkesgrupper				1 626
Samtliga yrkesgrupper	**294**	**245**	**219**	**27 225**

Minst 10 sjukfall per yrkesgrupp.

Tabell 18

Medianlängden för sjukfall som varat i minst 90 dagar eller lett till månadsersättning 2015–2017, efter yrkesgrupp, sorterat efter median 2017. Kommuner och regioner, män.

Yrkesgrupp	Median 2015	Median 2016	Median 2017	Antal långa sjukfall 2017
Kontors- och kundserviceyrken	298	262	270	68
Städare och fönsterputsare	293	218	261	42
Väktare, ordningsvakter	250	157	248	11
Tandvårdsarbete	258	245	244	21
Förskollärare och fritidspedagoger	274	313	231	101
Socialt arbete	320	245	229	198
Lärare och skolledare	298	247	228	394
Chefsyrken	249	253	221	127
Läkare	319	256	221	108
Undersköterskor, vårdbiträden, personliga assistenter m.fl.	293	236	213	719
Barnskötare, fritidsledare m.fl.	260	252	211	208
Jordbruks-, skogsbruks- och trädgårdsarbete	268	216	207	101
Metall- och övrigt industriellt arbete	259	264	205	109
Sjuksköterskor och barnmorskor	274	245	202	154
Övrigt hälso-, sjukvårds-, vård- och omsorgsarbete	360	232	199	28
Fastighetsskötare, expeditionsvakter, renhållningsarbetare m.fl.	276	229	199	382
Restaurang- och storköksarbete	272	167	193	87
Ingenjörer och tekniker	299	225	191	82
Yrkesförare	226	197	182	113
Övriga yrkesgrupper				645
Samtliga yrkesgrupper	**278**	**236**	**215**	**3 698**

Minst 10 sjukfall per yrkesgrupp.

Yrke och kön – arbetare i privat sektor, Svenskt Näringsliv/LO

I det här avsnittet presenterar vi statistik för de vanligaste yrkesgrupperna inom Svenskt Näringsliv/LO.

I **tabell 19** till **21** visas antal sjukfall och risk per 1 000 sysselsatta för sjukfall som medfört minst 90 dagars sjukfrånvaro eller sjuk- eller aktivitetsersättning, fördelat på yrkeskategori inom avtalsområdet Svenskt Näringsliv/LO. **Tabell 19** innehåller fler yrkesgrupper än **tabell 20** och **tabell 21** då vissa yrkesgrupper är för små för att delas upp per kön.

Kvinnor har, med något undantag, en högre risk för långvarig sjukfrånvaro än män. Den totala risken för samtliga yrkesgrupper inom Svenskt Näringsliv/LO har minskat mellan 2015 och 2017 för både kvinnor och män.

Yrkesförare och yrken inom bygg och industri har hög risk för långvarig sjukfrånvaro bland både kvinnor och män. *Försäljare inom handel m.m.* och *restaurang- och storköksarbete* är två stora yrkesgrupper som har låg risk för långvarig sjukfrånvaro. Detta beror delvis på att det är många unga som arbetar inom dessa två yrkesgrupper.

26642017

Tabell 19

Antal långa sjukfall per 1 000 sysselsatta 2015–2017 och antal långa sjukfall 2017 per yrkesgrupp. Svenskt Näringsliv/LO, kvinnor och män. Sorterat efter risk 2017.

Yrkesgrupp	2015	2016	2017	Antal långa sjukfall 2017
Städare och fönsterputsare	41,3	40,7	32,1	1 969
Livsmedelsarbete	35,9	35,7	29,3	692
Textil-, skinn och läderindustriarbete	37,2	32,6	26,4	184
Byggnadsmålare	28,5	30,1	25,7	367
Träindustriarbete	32,4	30,0	24,4	483
Yrkesförare	28,3	26,8	23,5	2 249
Godshanterings- och lagerarbete m.m.	28,5	26,3	23,4	2 439
Metall- och övrigt industriellt arbete	27,4	26,4	21,7	5 562
Pappers- och pappersmassearbetare	18,7	19,8	19,8	235
Byggnadsträarbetare	22,7	21,4	19,3	1 021
Personliga assistenter	23,3	22,1	18,5	922
Betong-, bygg- och anläggningsarbete	22,4	22,0	18,1	1 754
Fastighetsskötare, expeditionsvakter, renhållningsarbetare m.fl.	20,8	16,9	16,7	1 042
Isolerings och VVS-montörer	17,1	15,7	16,0	416
Brevbärare och tidningsdistributörer m.fl.	25,7	23,0	15,7	105
Väktare, ordningsvakter	16,6	14,8	15,0	291
Gruv- och bergarbete, stenhuggare	16,1	13,2	14,1	79
Grafiskt arbete	14,4	14,5	13,7	108
Försäljare inom handel m.m.	16,7	15,6	13,1	3 126
Elektriskt arbete	14,4	14,3	11,6	585
Jordbruks-, skogsbruks- och trädgårdsarbete	12,1	11,8	10,4	374
Restaurang- och storköksarbete	11,6	10,8	9,0	1 024
Övriga yrkesgrupper				1 615
Samtliga yrkesgrupper	**23,9**	**22,7**	**19,4**	**26 642**

Minst 10 sjukfall per yrkesgrupp.

Tabell 20

Antal långa sjukfall per 1 000 sysselsatta 2015–2017 och antal långa sjukfall 2017 per yrkesgrupp. Svenskt Näringsliv/LO, kvinnor. Sorterat efter risk 2017.

Yrkesgrupp	2015	2016	2017	Antal långa sjukfall 2017
Byggnadsträarbetare	67,5	54,9	57,3	43
Yrkesförare	57,5	55,3	49,5	398
Träindustriarbete	63,1	52,4	44,5	119
Livsmedelsarbete	55,6	56,8	43,5	345
Byggnadsmålare	48,9	55,9	41,8	49
Metall- och övrigt industriellt arbete	50,3	47,9	39,8	1 523
Betong-, bygg- och anläggningsarbete	29,1	36,5	38,7	92
Städare och fönsterputsare	47,0	47,7	37,5	1 482
Godshanterings- och lagerarbete m.m.	49,9	43,3	37,5	768
Brevbärare och tidningsdistributörer m.fl.	46,0	42,6	34,1	52
Textil-, skinn och läderindustriarbete	48,8	41,2	34,0	126
Pappers- och pappersmassearbetare	25,4	32,9	28,9	57
Väktare, ordningsvakter	24,0	26,4	23,6	129
Personliga assistenter	27,7	25,9	22,3	786
Elektriskt arbete	38,9	37,6	20,5	26
Försäljare inom handel m.m.	21,9	20,5	17,2	2 566
Jordbruks-, skogsbruks- och trädgårdsarbete	18,5	16,2	17,0	161
Fastighetsskötare, expeditionsvakter, renhållningsarbetare m.fl.	20,6	13,9	16,7	253
Restaurang- och storköksarbete	15,1	14,4	12,4	718
Grafiskt arbete	17,1	21,8	11,4	21
Övriga yrkesgrupper				1 091
Samtliga yrkesgrupper	**32,3**	**30,5**	**26,1**	**10 805**

Minst 10 sjukfall per yrkesgrupp.

Tabell 21

Antal långa sjukfall per 1 000 sysselsatta 2015–2017 och antal långa sjukfall 2017 per yrkesgrupp. Svenskt Näringsliv/LO, män. Sorterat efter risk 2017.

Yrkesgrupp	2015	2016	2017	Antal långa sjukfall 2017
Byggnadsmålare	26,9	28,1	24,3	318
Städare och fönsterputsare	30,2	27,6	22,4	487
Livsmedelsarbete	25,9	24,8	22,1	347
Träindustriarbete	27,7	26,6	21,2	364
Yrkesförare	25,7	24,2	21,1	1 851
Godshanterings- och lagerarbete m.m.	23,4	22,3	19,9	1 671
Byggnadsträarbetare	22,1	21,0	18,7	978
Metall- och övrigt industriellt arbete	23,4	22,8	18,6	4 039
Pappers- och pappersmassearbetare	17,3	17,1	18,0	178
Textil-, skinn och läderindustriarbete	23,5	22,1	17,8	58
Betong-, bygg- och anläggningsarbete	22,3	21,6	17,6	1 662
Fastighetsskötare, expeditionsvakter, renhållningsarbetare m.fl.	20,9	17,9	16,7	789
Grafiskt arbete	13,5	12,3	14,5	87
Väktare, ordningsvakter	13,1	10,0	11,6	162
Elektriskt arbete	13,7	13,7	11,4	559
Brevbärare och tidningsdistributörer m.fl.	19,2	17,2	10,3	53
Personliga assistenter	12,0	12,6	9,4	136
Jordbruks-, skogsbruks- och trädgårdsarbete	9,9	10,3	8,1	213
Försäljare inom handel m.m.	8,0	7,4	6,3	560
Restaurang- och storköksarbete	7,6	6,9	5,4	306
Övriga yrkesgrupper				1 019
Samtliga yrkesgrupper	**20,2**	**19,3**	**16,5**	**15 837**

Minst 10 sjukfall per yrkesgrupp.

I **diagram 21** och **diagram 22** visas andelen sjukfall av totalen fördelat på yrkesgrupper för kvinnor respektive män inom avtalsområdet Svenskt Näringsliv/LO.

Diagram 21 visar att yrkesgrupperna försäljare inom detaljhandeln, metall- och övrigt industriellt arbete och städare och fönsterputsare står för drygt hälften av kvinnornas långa sjukfall inom avtalsområdet. Inkluderar man även *personliga assistenter, godshanterings- och lagerarbete* samt *restaurang och storköksarbete* kommer man upp i över 70 procent av kvinnornas långa sjukfall inom avtalsområdet.

Diagram 22 visar motsvarande fördelning för yrkesgrupper för män. Sjukfallen är inte lika koncentrerade till ett fåtal stora yrkesgrupper som de är för kvinnor. De yrkesgrupper som representerar den största andelen av männens långa sjukfall är *metall- och övrigt industriellt arbete*, *yrkesförare*, *godshantering- och lagerarbete* och *betong-, bygg- och anläggningsarbete*. Dessa fyra yrkeskategorier står för nära 60 procent av männens långa sjukfall.

Diagram 21

Nya långa sjukfall/månadsersättning för kvinnor 2017, efter yrkesgrupp, Svenskt Näringsliv/LO.

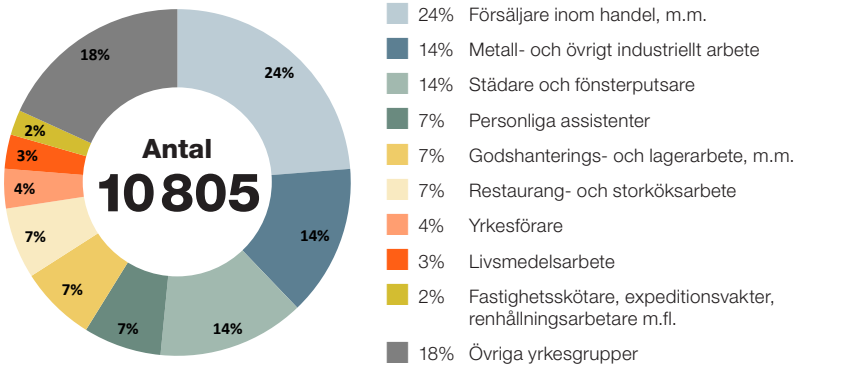

Diagram 22

Nya långa sjukfall/månadsersättning för män 2017, efter yrkesgrupp, Svenskt Näringsliv/LO.

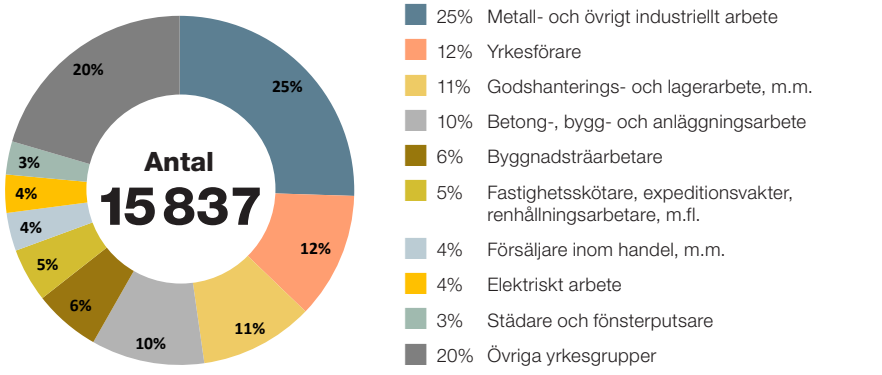

Diagram 23 och **diagram 24** visar den åldersstandardiserade risken för långvarig sjukfrånvaro för olika yrkeskategorier inom avtalsområdet Svenskt Näringsliv/LO för kvinnor och män.

Risken för långvarig sjukfrånvaro skiljer sig mellan kön och åldersgrupper. Äldre drabbas generellt i högre grad än yngre, och kvinnor i högre grad än män, av att bli långvarigt sjukfrånvarande. Den totala risken för en yrkesgrupp kan vara missvisande om åldersfördelningen är ojämn. En yrkesgrupp med en hög andel yngre anställda har då troligtvis en låg risk. För att kompensera för detta görs en så kallad åldersstandardisering. En sådan bidrar till att jämförelser av risk mellan yrkesgrupper blir mer rättvisande.

I **diagram 23** visas åldersstandardiseringen för kvinnor. För yrkesgrupper där många kvinnor arbetar ser vi att ett antal yrkesgrupper får en annorlunda bild med en åldersstandardisering. Bland annat får kvinnor inom *restaurang- och storköksarbete* och *försäljare inom handel m.m.* högre risk för långa sjukfall efter åldersstandardisering.

I **diagram 24** visas motsvarande för män. För yrkesgrupper där många män arbetar syns också effekter av åldersstandardiseringen. Även för män ser vi den största effekten för *restaurang- och storköksarbete*, men också yrken som *städare och fönsterputsare* och *livsmedelsarbete* får högre risk med en åldersstandardisering. En omvänd effekt ser vi hos *yrkesförare* och *pappers- och pappersmassearbetare* där risken blir lägre efter åldersstandardisering.

Diagram 23

Risk och åldersstandardiserad risk för långvarig sjukfrånvaro för kvinnor inom Svenskt Näringsliv/LO, 2017.

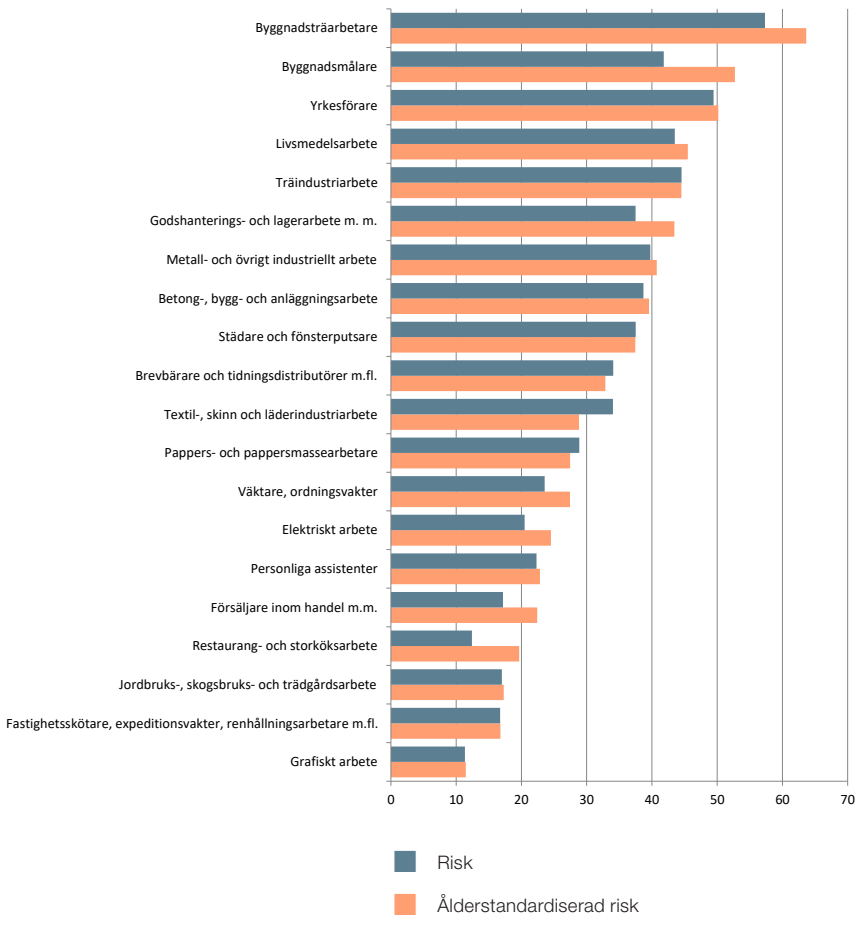

Diagram 24

Risk och åldersstandardiserad risk för långvarig sjukfrånvaro för män inom Svenskt Näringsliv/LO, 2017.

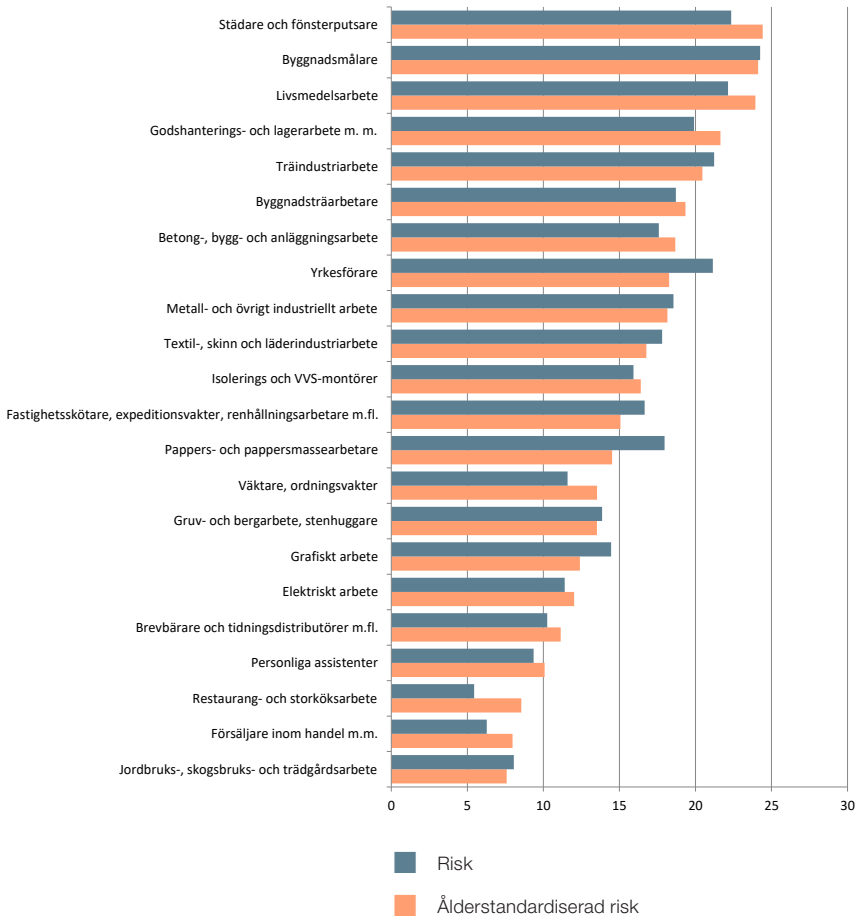

Foto: Maskot, Johnér Bildbyrå

Diagram 25

Antal långa sjukfall med psykisk diagnos per 1 000 sysselsatta 2017 efter yrkesgrupp och kön, Svenskt Näringsliv/LO.

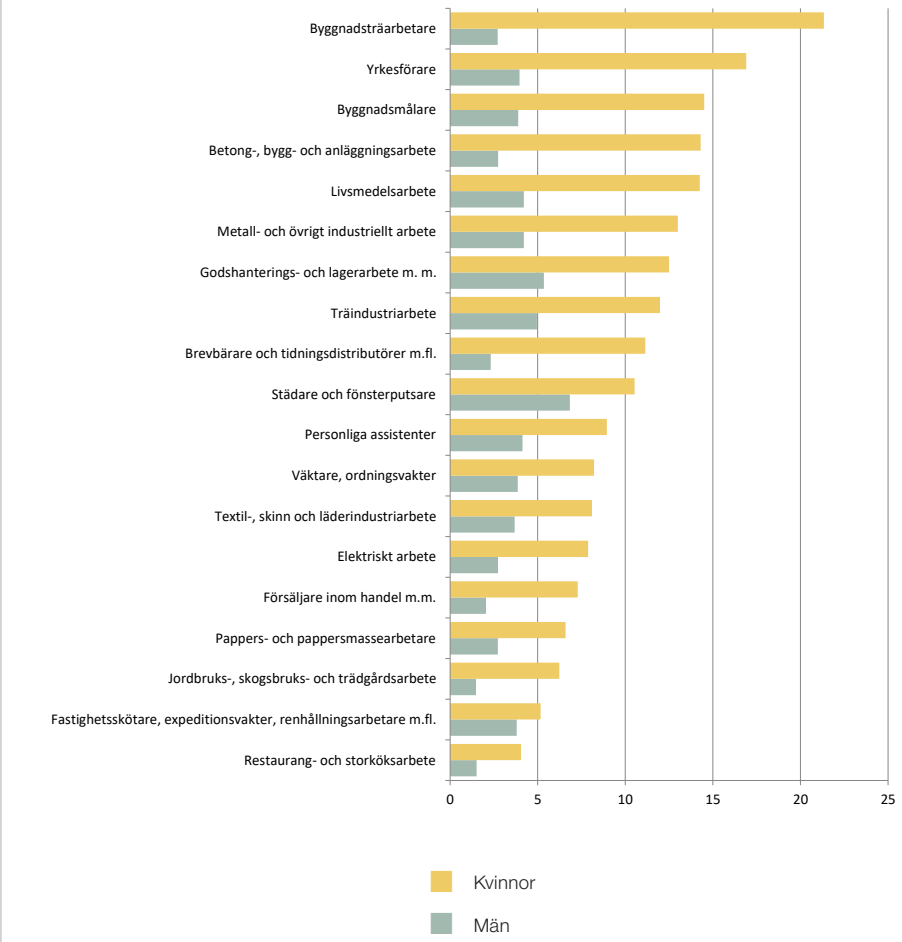

I **diagram 25** presenteras risken för att råka ut för långvarig sjukfrånvaro på grund av en psykisk diagnos, fördelat på yrke och kön inom avtalsområdet Svenskt Näringsliv/LO.

Inom avtalsområdet ser vi att risken för att råka ut för ett långvarigt sjukfall med psykisk diagnos, med något undantag, är minst dubbelt så hög för kvinnor, oavsett yrkestillhörighet. Även mellan olika yrkesgrupper är skillnaden stor. För kvinnor har *byggnadsträarbetare* och *yrkesförare* den högsta risken medan *städare och fönsterputsare* har högst risk bland män.

I **tabell 22** till **24** redovisas medianlängd för de sjukfall som varat i mer än 90 dagar eller lett till månadsersättning uppdelat på det år då sjukfrånvaron påbörjades och yrkesgrupp. Medianlängd innebär den sjukfallslängd då hälften av dessa sjukfall avslutats och hälften fortfarande pågår. Sjukfall som har lett till månadsersättning har vid denna medianberäkning räknats som att de blev 360 dagar långa, samma längd som den maximala sjukfrånvaro AFA Försäkring utbetalar dagersättning för.

I praktiken pågår de allra flesta månadsersättningsärenden betydligt längre än 360 dagar men för medianberäkningen saknar detta betydelse, då mer än hälften av sjukfallen för samtliga yrkesgrupper avslutas innan dag 360. När man läser tabellerna bör man ha i åtanke att de redovisade medianlängderna inte avser samtliga sjukfall inom de olika yrkesgrupperna utan endast de sjukfall som varat i mer än 90 dagar. De flesta sjukfall avslutas redan innan de blivit så långa. Tabellerna är sorterade efter medianlängd 2017, med de yrkesgrupper som har högst medianlängd överst i tabellerna.

Ser man till samtliga yrkesgrupper inom Svenskt Näringsliv/LO har kvinnor något högre medianvärde än män, med en längd på 185 dagar för kvinnor mot 180 för männen. För både kvinnor och män har medianlängden minskat kraftigt mellan 2015 och 2017. En viktig förklaring till detta är att fler sjukfall avslutas vid dag 180 då Försäkringskassan prövar arbetsförmågan mot hela arbetsmarknaden. Allt fler yrkesgrupper har de senaste åren rört sig mot en medianlängd på just 180 dagar.

26642017

Tabell 22

Medianlängden för sjukfall som varat i minst 90 dagar eller lett till månadsersättning 2015-2017, per yrkesgrupp, sorterat efter median 2017. Svenskt Näringsliv/LO, kvinnor och män.

Yrkesgrupp	Median 2015	Median 2016	Median 2017	Antal långa sjukfall 2017
Personliga assistenter	243	205	195	922
Barnskötare, fritidsledare m.fl.	180	226	194	36
Restaurang- och storköksarbete	243	202	194	1 024
Försäljare inom handel m.m.	234	203	187	3 126
Fastighetsskötare, expeditionsvakter, renhållningsarbetare m.fl.	247	218	186	1 042
Städare och fönsterputsare	250	197	184	1 969
Grafiskt arbete	199	182	183	108
Brevbärare och tidningsdistributörer m.fl.	196	187	182	105
Pappers- och pappersmassearbetare	214	204	180	235
Jordbruks-, skogsbruks- och trädgårdsarbete	212	203	180	374
Gruv- och bergarbete, stenhuggare	162	202	180	79
Textil-, skinn och läderindustriarbete	251	193	180	184
Livsmedelsarbete	208	191	180	692
Yrkesförare	211	187	180	2 249
Godshanterings- och lagerarbete m. m.	210	185	180	2 439
Metall- och övrigt industriellt arbete	221	182	180	5 562
Träindustriarbete	215	181	180	483
Väktare, ordningsvakter	230	181	180	291
Betong-, bygg- och anläggningsarbete	194	180	180	1 754
Byggnadsmålare	205	179	176	367
Elektriskt arbete	180	180	175	585
Byggnadsträarbetare	194	180	173	1 021
Isolerings- och VVS-montörer	202	180	166	416
Övriga yrkesgrupper				1 579
Samtliga yrkesgrupper	**220**	**188**	**180**	**26 642**

Minst 10 sjukfall per yrkesgrupp.

Tabell 23

Medianlängden för sjukfall som varat i minst 90 dagar eller lett till månadsersättning 2015-2017, efter yrkesgrupp, sorterat efter median 2017. Svenskt Näringsliv/LO, kvinnor

Yrkesgrupp	Median 2015	Median 2016	Median 2017	Antal långa sjukfall 2017
Fastighetsskötare, expeditionsvakter, renhållningsarbetare m.fl.	280	226	217	253
Väktare, ordningsvakter	219	182	202	129
Restaurang- och storköksarbete	256	196	195	718
Brevbärare och tidningsdistributörer m.fl.	188	201	193	52
Personliga assistenter	245	205	192	786
Försäljare inom handel m.m.	236	201	187	2 566
Metall- och övrigt industriellt arbete	231	194	186	1 523
Städare och fönsterputsare	249	192	185	1 482
Grafiskt arbete	181	184	185	21
Jordbruks-, skogsbruks- och trädgårdsarbete	229	243	184	161
Pappers- och pappersmassearbetare	232	236	183	57
Godshanterings- och lagerarbete m. m.	212	182	182	768
Betong-, bygg- och anläggningsarbete	180	180	181	92
Textil-, skinn och läderindustriarbete	251	216	180	126
Livsmedelsarbete	208	198	180	345
Yrkesförare	214	190	180	398
Byggnadsträarbetare	217	174	180	43
Träindustriarbete	206	192	175	119
Elektriskt arbete	196	192	164	26
Byggnadsmålare	179	172	162	49
Övriga yrkesgrupper				1 091
Samtliga yrkesgrupper	**235**	**197**	**185**	**10 805**

Minst 10 sjukfall per yrkesgrupp.

Tabell 24

Medianlängden för sjukfall som varat i minst 90 dagar eller lett till månadsersättning 2015-2017, efter yrkesgrupp, sorterat efter median 2017. Svenskt Näringsliv/LO, män.

Yrkesgrupp	Median 2015	Median 2016	Median 2017	Antal långa sjukfall 2017
Personliga assistenter	237	205	221	136
Restaurang- och storköksarbete	231	209	190	306
Försäljare inom handel m.m.	231	206	187	560
Städare och fönsterputsare	252	216	183	487
Fastighetsskötare, expeditionsvakter, renhållningsarbetare m.fl.	241	216	180	789
Pappers- och pappersmassearbetare	212	203	180	178
Jordbruks-, skogsbruks- och trädgårdsarbete	202	196	180	213
Yrkesförare	210	186	180	1 851
Grafiskt arbete	210	182	180	87
Livsmedelsarbete	208	181	180	347
Textil-, skinn och läderindustriarbete	245	180	180	58
Träindustriarbete	224	180	180	364
Metall- och övrigt industriellt arbete	215	180	180	4 039
Brevbärare och tidningsdistributörer m.fl.	198	180	180	53
Betong-, bygg- och anläggningsarbete	195	180	180	1 662
Väktare, ordningsvakter	239	180	180	162
Byggnadsmålare	207	180	178	318
Elektriskt arbete	180	180	177	559
Godshanterings- och lagerarbete m. m.	209	186	176	1 671
Byggnadsträarbetare	192	180	172	978
Övriga yrkesgrupper				1 019
Samtliga yrkesgrupper	**210**	**182**	**180**	**15 837**

Minst 10 sjukfall per yrkesgrupp.

Foto: Susanne Kronholm, Johnér Bildbyrå

Långvariga sjukfall 2007–2017 efter avtalsområde, ålder och kön

I **diagram 26** till **29** redovisas långvariga sjukfall fördelat på ålder över tid, med separata redovisningar per kön och avtalsområde. Som nämnts i tidigare avsnitt ökar risken generellt att drabbas av ett långvarigt sjukfall ju äldre de anställda blir.

Överlag har kvinnor högre risk för långvarig sjukfrånvaro än män. Fram till 2009 såg vi sjunkande sjukfrånvaro för alla åldersgrupper, båda könen och båda avtalsområdena. 2010 vände utvecklingen och sjukfrånvaron började öka. Ökningen fortsatte fram till och med 2015. Under 2016 avstannade ökningen av den sammanlagda sjukfrånvaron för samtliga åldersgrupper. Detta gällde både kvinnor och män inom både Kommuner och regioner och inom Svenskt Näringsliv/LO. Under 2017 fortsatte den långa sjukfrånvaron att minska. Den enda grupp där sjukfrånvaron inte minskat det senaste året är åldersgruppen 16-25 år inom Kommuner och regioner.

Diagram 26 redovisar utvecklingen för kvinnor inom avtalsområdet Kommuner och regioner för åren 2007–2017. Den långvariga sjukfrånvaron har börjat minska, främst för åldersgrupperna över 35 år. Åldersgruppen 16–25 år hade i princip oförändrad sjukfrånvaro mellan 2016 och 2017.

Diagram 27 redovisar utvecklingen för män inom avtalsområdet Kommuner och regioner för åren 2007–2017. Den långvariga sjukfrånvaron har börjat minska för män över 35 år, medan de yngre männen har haft en relativt stabil nivå de senaste åren. Män i åldersgruppen 56–64 år har haft den största minskningen sedan 2015.

Diagram 28 redovisar utvecklingen för kvinnor inom avtalsområdet Svenskt Näringsliv/LO för åren 2007–2017. Den långa sjukfrånvaron har börjat minska för samtliga åldersgrupper. Störst minskning har skett för kvinnor över 35 år.

Diagram 29 redovisar utvecklingen för män inom avtalsområdet Svenskt Näringsliv/LO för åren 2007–2017. Mellan 2016 och 2017 har den långvariga sjukfrånvaron minskat ungefär lika mycket för samtliga åldersgrupper.

Diagram 26

Antal långa sjukfall per 1 000 sysselsatta kvinnor efter åldersgrupp, Kommuner och regioner.

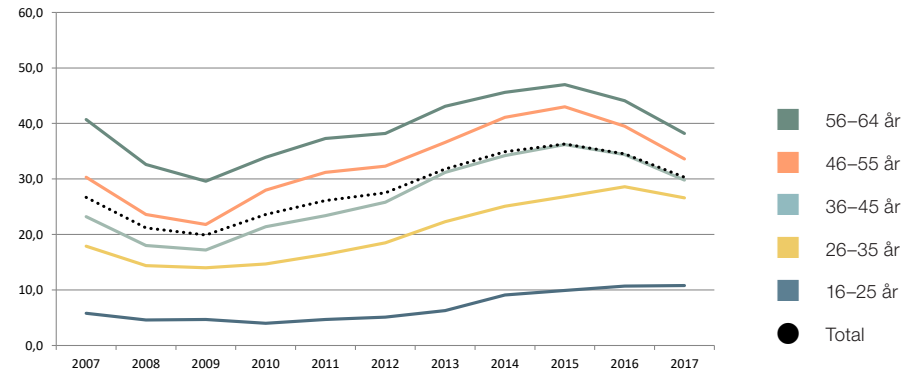

Diagram 27

Antal långa sjukfall per 1 000 sysselsatta män efter åldersgrupp, Kommuner och regioner.

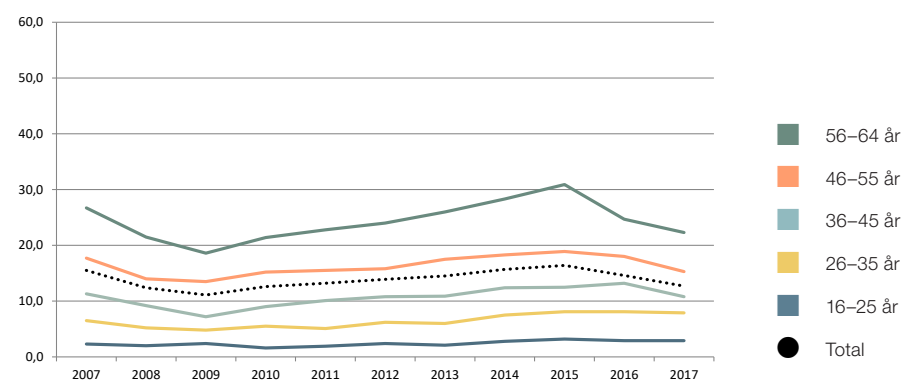

Diagram 28

Antal långa sjukfall per 1 000 sysselsatta kvinnor efter åldersgrupp, Svenskt Näringsliv/LO.

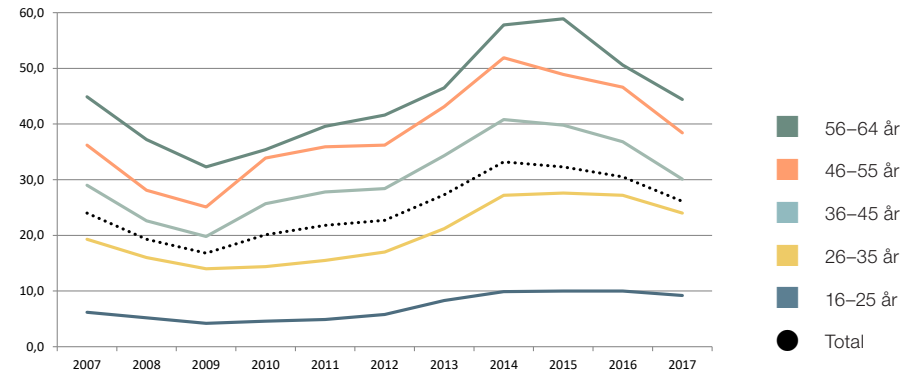

Diagram 29

Antal långa sjukfall per 1 000 sysselsatta män efter åldersgrupp, Svenskt Näringsliv/LO.

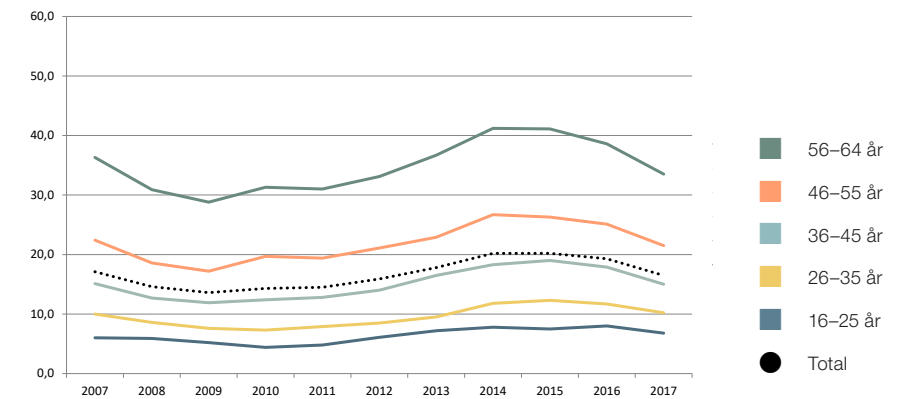

Psykiska och muskuloskeletala diagnoser över tid

Diagram 30 och **diagram 31** visar den procentuella fördelningen av de två vanligaste diagnoserna, psykiska och muskuloskeletala diagnoser, vid långa sjukfall för åren 2005–2017. Diagrammen är uppdelade efter kön och avtalsområde.

Diagram 30

Andel i procent med psykisk eller muskuloskeletal diagnos av alla långa sjukfall efter kön, Kommuner och regioner.

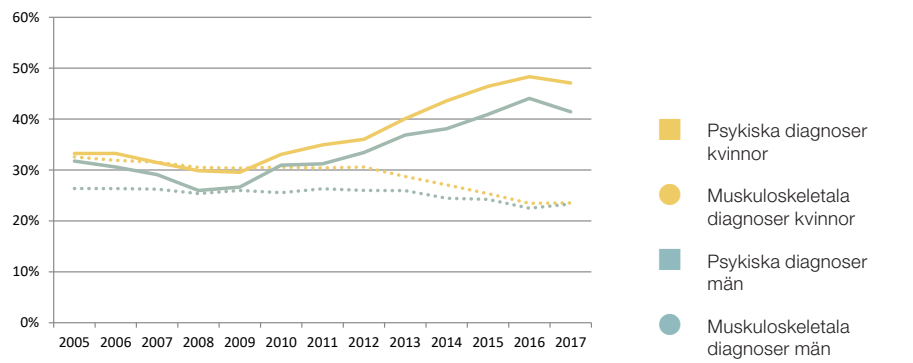

Diagram 30 visar utvecklingen inom avtalsområdet kommuner och regioner. Andelen psykiska diagnoser ökade fram till och med 2016 för både kvinnor och män, men har det senaste året minskat.

Psykiska diagnoser är fortfarande den vanligaste orsaken till långvarig sjukfrånvaro inom kommuner och regioner.

Diagram 31 visar utvecklingen inom avtalsområdet Svenskt Näringsliv/LO. Andelen psykiska diagnoser för kvinnor har nu gått om andelen muskuloskeletala diagnoser. För män har andelen psykiska diagnoser ökat fram till och med 2016, men är ännu inte i närheten av andelen muskuloskeletala diagnoser. Muskuloskeletala diagnoser är den vanligaste diagnosen för avtalsområdet i sin helhet.

Diagram 31

Andel i procent med psykisk eller muskuloskeletal diagnos av alla långa sjukfall efter kön, Svenskt Näringsliv/LO.

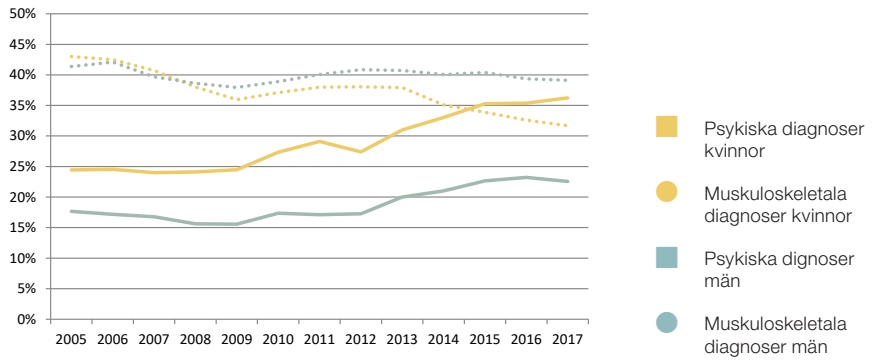

Sjukfallens fördelning efter avtalsområde, ålder, kön och diagnos

I **diagram 32** till **35** redovisas sjukfallen efter ålder och diagnoskapitel för åren 2016 och 2017. De fyra diagrammen är uppdelade efter avtalsområde och kön.

Diagram 32 visar de oftast förekommande diagnoserna för kvinnor anställda inom Kommuner och regioner. Upp till 55 år dominerar psykiska diagnoser. Därefter ökar andelen muskuloskeletala diagnoser och blir då ungefär lika vanligt förekommande som psykiska diagnoser. För män inom Kommuner och regioner ser vi i **diagram 33** ett liknande mönster. För män över 45 år är cirkulationsorganens sjukdomar den tredje vanligaste orsaken till långvarig sjukfrånvaro.

Diagram 34 och **diagram 35** visar de vanligaste förekommande diagnoserna fördelade efter ålder och kön för anställda inom Svenskt Näringsliv/LO. Från 46 års ålder är muskuloskeletala diagnoser vanligast bland kvinnor som arbetar inom avtalsområdet. Bland kvinnor under 46 år är psykiska diagnoser vanligast. Bland män inom Svenskt Näringsliv/LO är det muskuloskeletala diagnoser som är dominerande i alla åldersgrupper från 36 års ålder. För män mellan 26 och 35 år är psykiska diagnoser vanligast. I åldersgruppen 16–25 år är psykiska diagnoser, muskuloskeletala diagnoser samt skador, och förgiftningar ungefär lika vanligt förekommande. Unga kvinnor har en betydande andel graviditetsrelaterade diagnoser.

Diagram 32

Nya sjukfall för kvinnor med mer än 90 dagars sjukfrånvaro eller månadsersättning 2016 och 2017, efter de vanligaste diagnosgrupperna och åldersgrupp, Kommuner och regioner.

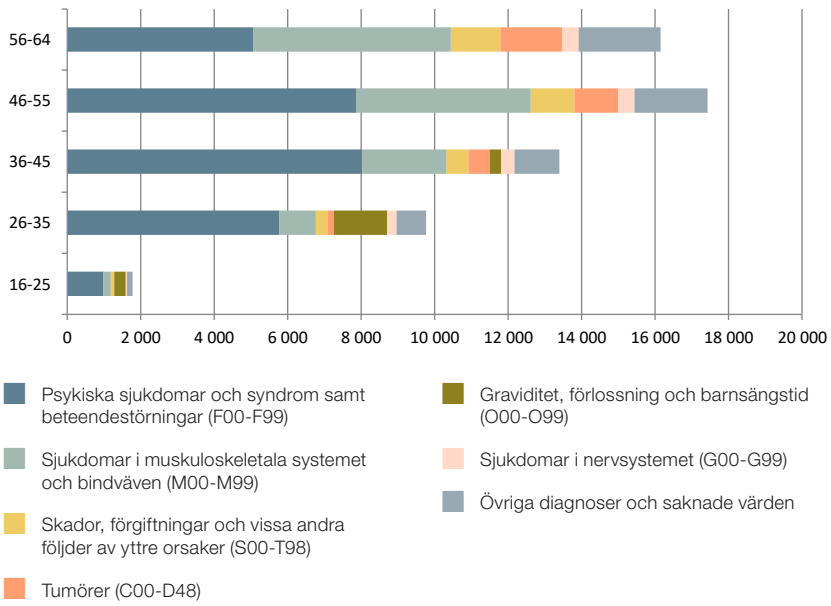

Foto: Hans Wretling

Diagram 33

Nya sjukfall för män med mer än 90 dagars sjukfrånvaro eller månadsersättning 2016 och 2017, efter de vanligaste diagnosgrupperna och åldersgrupp, Kommuner och regioner.

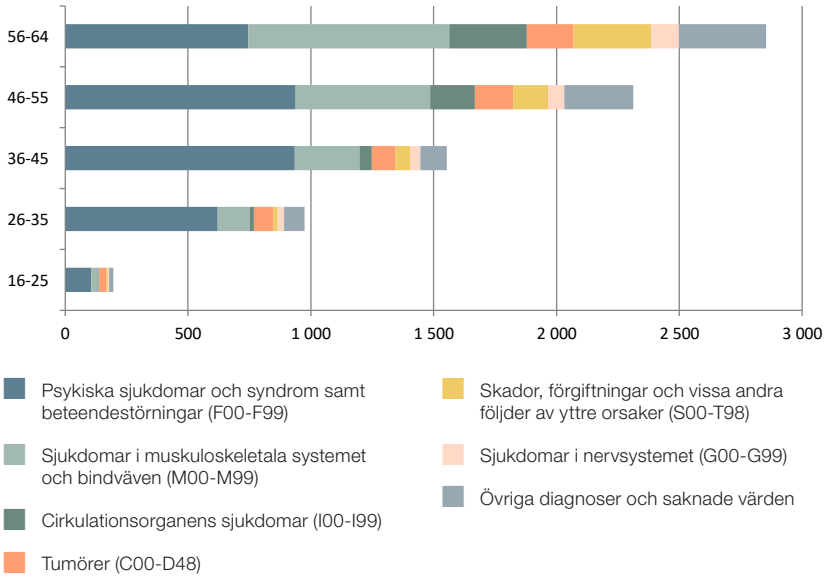

Diagram 34

Nya sjukfall för kvinnor med mer än 90 dagars sjukfrånvaro eller månadsersättning 2016 och 2017, efter de vanligaste diagnosgrupperna och åldersgrupp, Svenskt Näringsliv/LO.

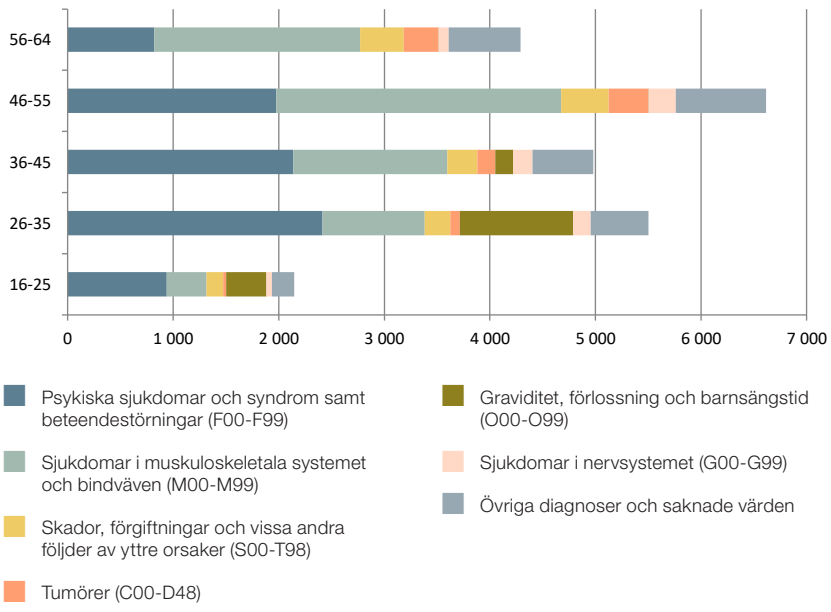

Diagram 35

Nya sjukfall för män med mer än 90 dagars sjukfrånvaro eller månadsersättning 2016 och 2017, efter de vanligaste diagnosgrupperna och åldersgrupp, Svenskt Näringsliv/LO.

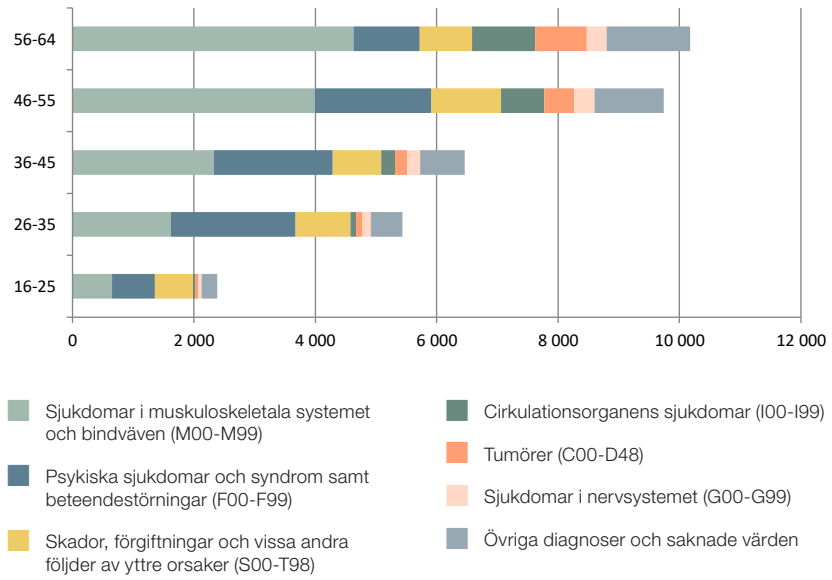

Sjukfall som har medfört månadsersättning efter kön och avtalsområde 2016

I **tabell 25** redogörs för antal sjukfall som lett till månadsersättning per 1 000 sysselsatta.

År 2016 är det år som sjukfallet som leder till månadsersättning börjar och inte det år som månadsersättningen beviljas. Det gör att det kan finnas en eftersläpning i materialet och därför redovisas uppgifter för 2016.

Inom Kommuner och regioner ledde 0,3 sjukfall per 1 000 sysselsatta till månadsersättning av sjukfallen som påbörjades under 2016. Detta gäller både kvinnor och män. Inom Svenskt Näringsliv/LO var motsvarande siffra 0,4 för kvinnor och 0,3 för män. Antal sjukfall som leder till månadsersättning har minskat de senaste åren, vilket sammanfaller med att antalet nybeviljade sjukersättningar hos Försäkringskassan har minskat.

Tabell 25

Nya sjukfall som har lett till månadsersättning 2016, per 1 000 sysselsatta efter kön och avtalsområde.

	Kön	Risk	Antal sjukfall
Kommuner och regioner	Kvinnor	0,7	621
	Män	0,6	155
	Total	**0,7**	**776**
Svenskt Näringsliv/LO	Kvinnor	0,9	342
	Män	0,6	559
	Total	**0,7**	**901**

Antal sjukfall per 1 000 sysselsatta efter län och kön

Diagram 36 visar antal fall av långvarig sjukfrånvaro per 1 000 sysselsatta 2017 fördelat på län och kön. Den regionala spridningen av antalet långvariga sjukfall per 1 000 sysselsatta totalt visas i form av en kartbild (**karta 2**).

Totalt var risken högst i Gävleborgs län med 27,2 sjukfall per 1 000 sysselsatta och lägst i Stockholms län med 18,5 sjukfall per 1 000 sysselsatta.

Kvinnor hade 2017 fler långa sjukfall per 1 000 sysselsatta än män i samtliga län. Under 2017 var risken för kvinnor högst i Gävleborgs län med 35,8 långa sjukfall per 1 000 sysselsatta. Lägst risk för kvinnor hade Gotland med 23,7. För män var risken högst i Gävleborgs län med 18,4 och lägst i Stockholms län med 12,2.

Störst skillnad mellan könen hade Västmanlands län, där det skiljde nästan 20 sjukfall per 1 000 sysselsatta. Minst skillnad mellan könen hade Hallands län, med en skillnad på mindre än 10 sjukfall per 1 000 sysselsatta.

Skillnaden mellan länen kan delvis förklaras av skillnader i näringslivsstrukturen. Risken är beräknad efter var den sjukskrivna bor och inte utifrån var arbetsplatsen är belägen. Det kan vara en bidragande förklaring till varför Gotland ligger lågt, eftersom många som arbetar under säsong på Gotland är mantalsskrivna på annan ort.

23.7 35.8 PER 1000

Diagram 36

Risk (antal långa sjukfall per 1 000 sysselsatta) 2017 efter län och kön.

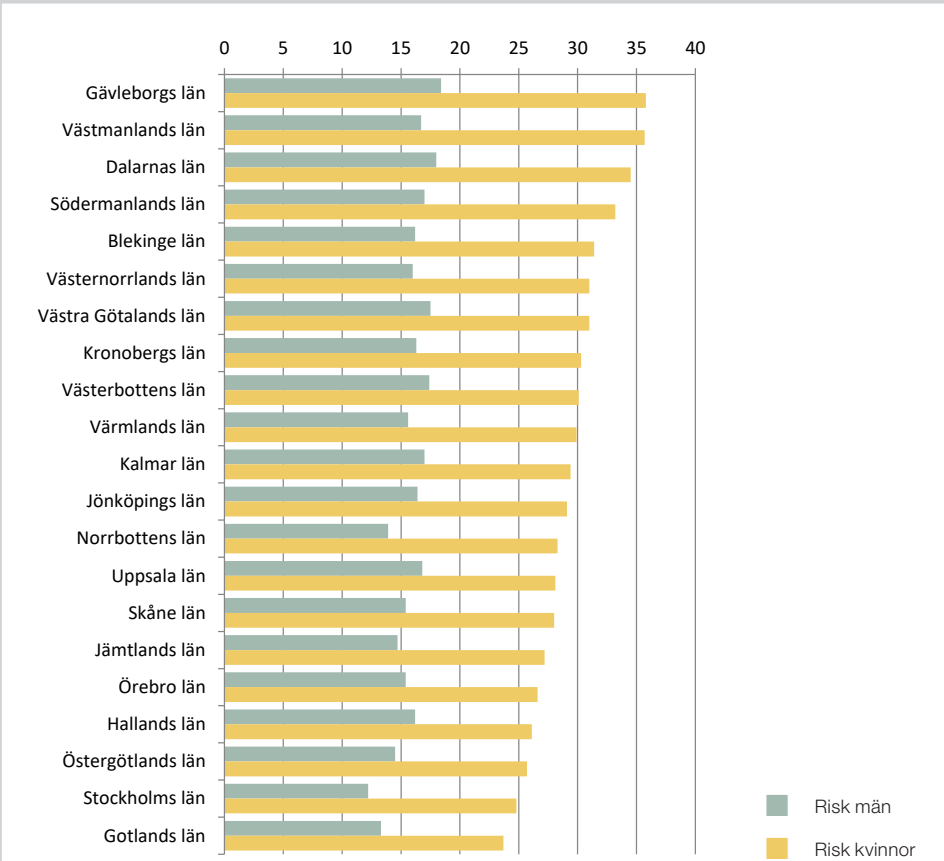

Karta 2

Risk (antal långa sjukfall per 1 000 sysselsatta) 2017 efter län.

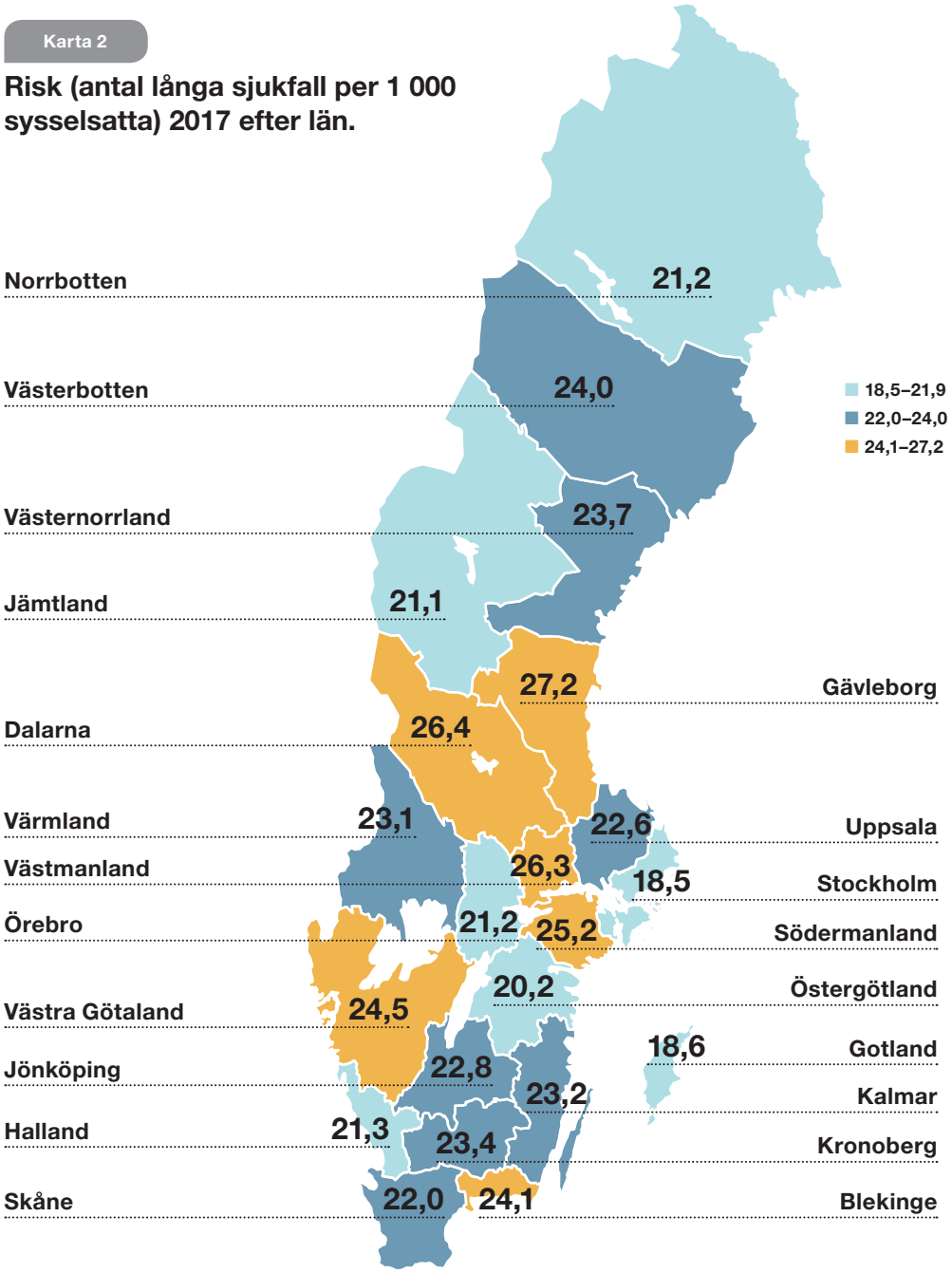

Uppgifter i vårt skaderegister – metod och urval

Händelseförlopp – hur gick arbetsolyckan till?

För varje arbetsolycksfall registreras information om hur olyckan gick till och hur skadan uppstod. Vid anmälan får den skadade svara på tre frågor:

1. **Vad sysslade du med när olyckan inträffade?**
2. **Vad orsakade olyckan?**
3. **Vad gjorde du dig illa på (hur uppstod skadan)?**

Den skadade får möjlighet att med egna ord svara på frågorna i fritext. En fritextbeskrivning av händelseförloppet ger goda möjligheter att specificera detaljer som är viktiga för att veta vilka praktiska skadeförebyggande åtgärder man kan ta till för att olycksfall ska kunna undvikas i framtiden.

Sedan 2005 registreras svaren som löpande fritext. I rapporten har händelseförloppen klassificerats direkt med ledning av de fritextbaserade svaren.

Beräkning av risk

För att identifiera de yrkesgrupper i arbetslivet som oftare råkar ut för arbetsskada och/eller långvarig sjukfrånvaro än andra har vi beräknat hur många fall som inträffar per 1 000 sysselsatta (i åldrarna 16–64 år) och år. Uppgift om antal sysselsatta fördelat på kön, åldersgrupp, näringsgren, yrkeskod och sektor kommer från Statistiska centralbyråns, SCB:s, yrkesregister.[1]

Ålderstandardisering av risk

Förekomsten av sjukdomar påverkas av ålder och kön. Även risken för att drabbas av olika typer av arbetsolyckor kan påverkas av ålder och kön. Den som vill jämföra sjukdomsfrekvens mellan yrkesgrupper behöver ta hänsyn till eventuella skillnader i ålder och kön mellan grupperna. I rapporten har vi beräknat en ålderstandardiserad risk för olika yrkesgrupper och kön att drabbas av långvarig sjukfrånvaro.

Vi har också beräknat risken att drabbas av olika typer av arbetsolycksfall i förhållande till genomsnittet för olika åldersgrupper och kön. I exemplet nedan beräknas den risken i förhållande till genomsnittet för kvinnor i åldersgruppen 26–35 år.

EXEMPEL

(Fiktiva siffror)

- Totalt antal sysselsatta kvinnor är 100 000
- I åldersgruppen 26–35 år finns det 20 000 sysselsatta kvinnor
- Det totala antalet olycksfall för kvinnor är 1 500
- Antalet olycksfall för kvinnor i åldersgruppen 26–35 år är 600

A Risken för kvinnor att drabbas av ett olycksfall

$$\frac{\text{Antal olycksfall för kvinnor i alla åldrar}}{\text{Antal sysselsatta kvinnor i alla åldrar}} = \frac{1\,500}{100\,000} = 0{,}015$$

B Risken för kvinnor i åldern 26–35 år att drabbas av ett olycksfall

$$\frac{\text{Antal olycksfall för kvinnor i åldern 26–35 år}}{\text{Antal sysselsatta kvinnor i åldern 26–35 år}} = \frac{600}{20\,000} = 0{,}03$$

$$\frac{B}{A} = \frac{0{,}03}{0{,}015} = 2{,}0$$

Med liknande räkneexempel för kvinnor i genomsnitt (alla åldrar) blir risken 1,0 att drabbas av ett olycksfall. Detta betraktas då som ett normalvärde. Risken för kvinnor i åldern 26–35 år är alltså dubbelt så hög som för kvinnor generellt (normalvärde).

[1] Yrkesregistret baseras på SCB:s befolkningsregister (RTB), sysselsättningsregister (SREG), aktivitetsregister (AREG) samt register över befolkningens utbildning (UREG). Yrkesuppgiften kommer från ett tjugotal källor, men i första hand hämtas uppgifter för anställda från SCB:s årliga officiella lönestrukturstatistik.

Länsuppgifter

I de tabeller där vi redovisar länsstatistik är det efter uppgift om var den skadade bor, inte geografiskt efter var skadan inträffade.

AFA Försäkrings skaderegister

AFA Försäkring har det senaste året förändrat sitt datalager där alla uppgifter om skador är lagrade. Detta medför att uppgifter från tidigare år i denna rapport inte kan jämföras med motsvarande uppgifter i tidigare arbetsskaderapporter som AFA Försäkring har gett ut.

Preliminära uppgifter

Om inte annat anges utgår statistikbearbetningarna i årets rapport från de ärenden som rapporterats in och godkänts av AFA Försäkring till och med december 2017. Statistiken redovisas per det år då olycksfallet eller sjukskrivningen inträffade. Arbetssjukdomarna redovisas för det år sjukdomen visade sig. Uppgifterna för de senaste åren är ofullständiga, då det finns viss eftersläpning i inflödet av ärenden.

Dessutom sker, särskilt när det gäller de senaste åren, en viss förskjutning av skadornas allvarlighet. Det kan i en del fall dröja flera år innan det står klart vilka medicinska, ekonomiska och individuella konsekvenser en viss skada eller sjukdom kommer att medföra. Detta försvårar jämförelser av skadeutvecklingen över tid. I slutet av varje avsnitt redovisar vi ett antal tidsserier där varje år har avlästs ett eller två år efter det att skadan/sjukskrivningen inträffade.

Bilagor

Bilaga 1 | Tabell 26

Arbetsolycksfall som orsakat dödsfall 2017.

Händelse	Antal
Fall från höjd	2
Hetta, eld, explosion, svets, el eller kyla	2
Djur	1
Flygplan, fallskärm, helikopter	1
Klämskador, övriga	1
Smitta	1
Trafikolycka	1
Tåg, tunnelbana eller spårvagn (ej våld, hot eller självmord)	1
Övriga händelser	6
Totalt	**16**

Bilaga 2a | Tabell 27

Arbetssjukdomar som orsakat dödsfall med insjuknandeår 2008–2017, efter diagnos.

Diagnos	Antal
Tumörer (C00-D48)	143
Psykiska sjukdomar och syndrom samt beteendestörningar (F00-F99)	3
Andningsorganens sjukdomar (J00-J99)	5
Symtom, sjukdomstecken och onormala kliniska fynd och laboratoriefynd som ej klassificeras annorstädes	4
Skador, förgiftningar och vissa andra följder av yttre orsaker (S00-T98)	1
Cirkulationsorganens sjukdomar (I00-I99)	1
Summa	**157**

Bilaga 2b | Tabell 28

Arbetssjukdomar som orsakat dödsfall med insjuknandeår 2008–2017, efter yrkesgrupp.

Yrke/yrkesgrupp	Antal
Metall- och övrigt industriellt arbete	46
Byggnadsmålare	19
Betong-, bygg- och anläggningsarbete	18
Isolerings- och VVS-montörer	18
Elektriskt arbete	15
Chefer	7
Ingenjörer och tekniker	6
Yrkesförare	5
Brandpersonal	3
Administrativa assistenter	2
Fastighetsmäklare, fastighetsförvaltare m.fl.	2
Försäljare inom handel m.m.	2
Godshanterings- och lagerarbete m.m.	2
Lärare och skolledare	2
Poliser	2
Däckspersonal, lotsar och fartygsbefäl	1
Förvaltare inom skogsbruk och lantbruk m.fl.	1
Gruv- och bergarbete, stenhuggare	1
Jordbruks-, skogsbruks- och trädgårdsarbete	1
Läkare	1
Resebyrå- och turistbyråtjänstemän	1
Sjuksköterskor och barnmorskor	1
Träindustriarbete	1
Summa	**157**

Bilaga 3a **Diagram 37**

Antal godkända arbetsskador, det vill säga färdolyckor, arbetssjukdomar och arbetsolyckor per 1000 sysselsatta, total och per kön.

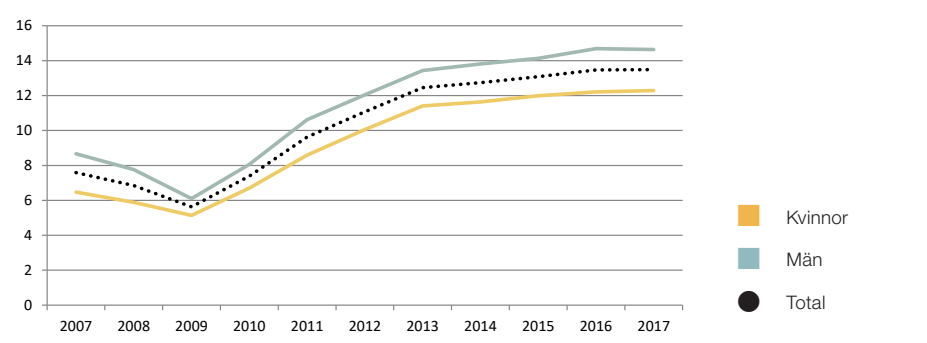

Varje skadeår är avläst 31 december året efter. Ökningen av antalet arbetsskador per 1000 sysselsatta från och med 2010 har flera förklaringar, ökad sysselsättning med fler arbetade timmar, ändrade försäkringsvillkor som gjorde att fler blev berättigade ersättning 2012 samt införandet av webbanmälan 2012.

Bilaga 3b | Tabell 29

Antal nya sjukfall med mer än 14 dagars sjukfrånvaro, Kommuner och regioner.

Sjukklass	Kön*	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
15–90 sjukdagar	Kvinnor	298	382	417	427	537	505	423	408	382
	Män	226	247	270	242	295	266	249	222	207
	Total	**524**	**629**	**687**	**669**	**832**	**771**	**672**	**630**	**589**
Mer än 90 sjukdagar	Kvinnor	16 522	19 672	21 608	22 686	26 146	29 350	31 615	31 048	27 146
	Män	2 682	3 023	3 165	3 323	3 547	4 004	4 332	4 112	3 664
	Total	**19 204**	**22 695**	**24 773**	**26 009**	**29 693**	**33 354**	**35 947**	**35 160**	**30 810**
Månadsersättning	Kvinnor	847	1 583	1 542	1 665	2 133	1 575	804	244	79
	Män	224	350	334	354	399	284	196	80	34
	Total	**1 071**	**1 933**	**1 876**	**2 019**	**2 532**	**1 859**	**1 000**	**324**	**113**
Total		**20 799**	**25 257**	**27 336**	**28 697**	**33 057**	**35 984**	**37 619**	**36 114**	**31 512**

*I kommuner och regioner lämnas ersättning för korta sjukfall endast för timanställda.

Bilaga 3c | Tabell 30

Antal nya sjukfall med mer än 14 dagars sjukfrånvaro, Svenskt Näringsliv/LO.

Sjukklass	Kön	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
15–90 sjukdagar	Kvinnor	11 773	12 745	13 765	13 339	13 800	13 742	13 479	14 444	13 909
	Män	19 930	20 973	21 977	21 615	22 196	22 189	21 628	23 139	22 718
	Total	**31 703**	**33 718**	**35 742**	**34 954**	**35 996**	**35 931**	**35 107**	**37 583**	**36 627**
Mer än 90 sjukdagar	Kvinnor	6 374	8 049	8 845	9 231	11 041	12 535	13 208	12 556	10 759
	Män	11 721	12 746	13 334	14 427	16 139	17 443	18 517	18 066	15 748
	Total	**18 095**	**20 795**	**22 179**	**23 658**	**27 180**	**29 978**	**31 725**	**30 622**	**26 507**
Månadsersättning	Kvinnor	368	798	722	857	1 145	824	435	179	46
	Män	755	1 256	1 036	1 227	1 392	1 214	700	291	89
	Total	**1 123**	**2 054**	**1 758**	**2 084**	**2 537**	**2 038**	**1 135**	**470**	**135**
Total		**50 921**	**56 567**	**59 679**	**60 696**	**65 713**	**67 947**	**67 967**	**68 675**	**63 269**

Bilaga 4a | Tabell 31

Nya sjukfall med mer än 90 dagars sjukfrånvaro eller månadsersättning 2016 och 2017.
De vanligaste diagnoserna uppdelat efter kön, Kommuner och regioner.

Diagnos	Kvinnor	Andel kvinnor	Män	Andel män	Total	Andel av total
Andningsorganens sjukdomar	430	0,7%	68	0,9%	498	0,7%
Cirkulationsorganens sjukdomar	1 199	2,0%	571	7,2%	1 770	2,7%
varav sjukdomar i hjärnans kärl	508	0,9%	235	3,0%	743	1,1%
Andra former av hjärtsjukdom	256	0,4%	143	1,8%	399	0,6%
Akut hjärtinfarkt	86	0,1%	70	0,9%	156	0,2%
Endokrina sjukdomar, nutritionsrubbningar och ämnesomsättningssjukdomar	482	0,8%	65	0,8%	547	0,8%
Faktorer av betydelse för hälsotillståndet och för kontakter med hälso- och sjukvården	382	0,7%	83	1,1%	465	0,7%
Graviditet, förlossning och barnsängstid	2 106	3,6%		0,0%	2 106	3,2%
Hudens och underhudens sjukdomar	237	0,4%	41	0,5%	278	0,4%
Matsmältningsorganens sjukdomar	611	1,0%	128	1,6%	739	1,1%
Psykiska sjukdomar och syndrom samt beteendestörningar	27 710	47,4%	3 348	42,4%	31 058	46,8%
varav anpassningstörningar och reaktion på svår stress	15 576	26,6%	1 554	19,7%	17 130	25,8%
Förstämningssyndrom	8 153	13,9%	1 114	14,1%	9 267	14,0%
Ångestsyndrom	2 702	4,6%	413	5,2%	3 115	4,7%
Sjukdomar i blod och blodbildande organ samt vissa rubbningar i immunsystemet	142	0,2%	14	0,2%	156	0,2%
Sjukdomar i muskuloskeletala systemet och bindväven	13 657	23,3%	1 790	22,7%	15 447	23,3%
varav ryggsjukdomar	4 791	8,2%	771	9,8%	5 562	8,4%
Ledsjukdomar	4 720	8,1%	621	7,9%	5 341	8,0%
Sjukdomar i mjukvävnader	3 468	5,9%	314	4,0%	3 782	5,7%
Sjukdomar i nervsystemet	1 563	2,7%	253	3,2%	1 816	2,7%
Sjukdomar i urin- och könsorganen	311	0,5%	46	0,6%	357	0,5%
Sjukdomar i ögat och närliggande organ	150	0,3%	42	0,5%	192	0,3%
Sjukdomar i örat och mastoidutskottet	313	0,5%	58	0,7%	371	0,6%
Skador, förgiftningar och vissa andra följder av yttre orsaker	3 526	6,0%	552	7,0%	4 078	6,1%
Symtom, sjukdomstecken och onormala kliniska fynd och laboratoriefynd som ej klassificeras annorstädes	1 345	2,3%	159	2,0%	1 504	2,3%
Tumörer	3 643	6,2%	547	6,9%	4 190	6,3%
Vissa infektionssjukdomar och parasitsjukdomar	270	0,5%	57	0,7%	327	0,5%
Övriga diagnoser och saknade värden	440		68		508	
Totalsumma	**58 517**		**7 890**		**66 407**	

Bilaga 4b | Tabell 32

Nya sjukfall med mer än 90 dagars sjukfrånvaro eller månadsersättning 2016 och 2017.
De vanligaste diagnoserna uppdelat efter kön, Svenskt Näringsliv/LO.

Diagnos	Kvinnor	Andel kvinnor	Män	Andel män	Total	Andel av total
Andningsorganens sjukdomar	177	0,8%	357	1,0%	534	0,9%
Cirkulationsorganens sjukdomar	449	1,9%	2 117	6,2%	2 566	4,4%
varav Sjukdomar i hjärnans kärl	187	0,8%	716	2,1%	903	1,6%
Andra former av hjärtsjukdom	83	0,4%	554	1,6%	637	1,1%
Akut hjärtinfarkt	39	0,2%	280	0,8%	319	0,6%
Endokrina sjukdomar, nutritionsrubbningar och ämnesomsättningssjukdomar	195	0,8%	244	0,7%	439	0,8%
Faktorer av betydelse för hälsotillståndet och för kontakter med hälso- och sjukvården	161	0,7%	289	0,8%	450	0,8%
Graviditet, förlossning och barnsängstid	1 631	6,9%		0,0%	1 631	2,8%
Hudens och underhudens sjukdomar	118	0,5%	216	0,6%	334	0,6%
Matsmältningsorganens sjukdomar	293	1,2%	656	1,9%	949	1,6%
Psykiska sjukdomar och syndrom samt beteendestörningar	8 287	35,2%	7 736	22,6%	16 023	27,8%
varav Anpassningstörningar och reaktion på svår stress	3 556	15,1%	2 515	7,4%	6 071	10,5%
Förstämningssyndrom	2 923	12,4%	3 114	9,1%	6 037	10,5%
Ångestsyndrom	1 189	5,1%	1 203	3,5%	2 392	4,1%
Sjukdomar i blod och blodbildande organ samt vissa rubbningar i immunsystemet	55	0,2%	72	0,2%	127	0,2%
Sjukdomar i muskuloskeletala systemet och bindväven	7 467	31,7%	13 243	38,7%	20 710	35,9%
varav Ryggsjukdomar	2 653	11,3%	5 171	15,1%	7 824	13,6%
Ledsjukdomar	2 188	9,3%	4 261	12,5%	6 449	11,2%
Sjukdomar i mjukvävnader	2 333	9,9%	3 266	9,6%	5 599	9,7%
Sjukdomar i nervsystemet	751	3,2%	1 064	3,1%	1 815	3,1%
Sjukdomar i urin- och könsorganen	142	0,6%	254	0,7%	396	0,7%
Sjukdomar i ögat och närliggande organ	54	0,2%	189	0,6%	243	0,4%
Sjukdomar i örat och mastoidutskottet	66	0,3%	133	0,4%	199	0,3%
Skador, förgiftningar och vissa andra följder av yttre orsaker	1 551	6,6%	4 345	12,7%	5 896	10,2%
Symtom, sjukdomstecken och onormala kliniska fynd och laboratoriefynd som ej klassificeras annorstädes	688	2,9%	919	2,7%	1 607	2,8%
Tumörer	993	4,2%	1 710	5,0%	2 703	4,7%
Vissa infektionssjukdomar och parasitsjukdomar	97	0,4%	201	0,6%	298	0,5%
Övriga diagnoser och saknade värden	365		449		814	
Totalsumma	**23 540**		**34 194**		**57 734**	

Bilaga 5a | Tabell 33

Mediansjukfrånvarotid i dagar för de vanligaste diagnoserna 2016–2017, Kommuner och regioner.

Diagnos	Kvinnor	Män
Andningsorganens sjukdomar	230	269
Cirkulationsorganens sjukdomar	301	272
Sjukdomar i hjärnans kärl	360	360
Andra former av hjärtsjukdom	219	220
Akut hjärtinfarkt	218	163
Endokrina sjukdomar, nutritionsrubbningar och ämnesomsättningssjukdomar	228	271
Faktorer av betydelse för hälsotillståndet och för kontakter med hälso- och sjukvården	233	181
Graviditet, förlossning och barnsängstid	145	
Hudens och underhudens sjukdomar	203	178
Matsmältningsorganens sjukdomar	219	221
Medfödda missbildningar, deformiteter och kromosomavvikelser	298	323
Psykiska sjukdomar och syndrom samt beteendestörningar	278	258
Anpassningstörningar och reaktion på svår stress	280	246
Förstämningssyndrom	282	272
Ångestsyndrom	255	258
Sjukdomar i blod och blodbildande organ samt vissa rubbningar i immunsystemet	237	181
Sjukdomar i muskuloskeletala systemet och bindväven	187	180
Ledsjukdomar	180	180
Ryggsjukdomar	207	195
Sjukdomar i mjukvävnader	186	180
Sjukdomar i nervsystemet	272	355
Sjukdomar i urin- och könsorganen	224	360
Sjukdomar i ögat och närliggande organ	230	177
Sjukdomar i örat och mastoidutskottet	229	274
Skador, förgiftningar och vissa andra följder av yttre orsaker	172	161
Symtom, sjukdomstecken och onormala kliniska fynd och laboratoriefynd som ej klassificeras annorstädes	229	227
Tumörer	360	329
Vissa infektionssjukdomar och parasitsjukdomar	226	223
Samtliga diagnoser	**233**	**227**

Bilaga 5b | Tabell 34

Mediansjukfrånvarotid i dagar för de vanligaste diagnoserna 2016–2017, Svenskt Näringsliv/LO.

Diagnos	Kvinnor	Män
Andningsorganens sjukdomar	210	180
Cirkulationsorganens sjukdomar	258	219
Sjukdomar i hjärnans kärl	360	360
Andra former av hjärtsjukdom	174	194
Akut hjärtinfarkt	198	163,5
Endokrina sjukdomar, nutritionsrubbningar och ämnesomsättningssjukdomar	204	180
Faktorer av betydelse för hälsotillståndet och för kontakter med hälso- och sjukvården	180	170
Graviditet, förlossning och barnsängstid	133	
Hudens och underhudens sjukdomar	184	176
Matsmältningsorganens sjukdomar	173	180
Medfödda missbildningar, deformiteter och kromosomavvikelser	215	192
Psykiska sjukdomar och syndrom samt beteendestörningar	245	225
Anpassningstörningar och reaktion på svår stress	231	210
Förstämningssyndrom	259	236,5
Ångestsyndrom	230	207
Sjukdomar i blod och blodbildande organ samt vissa rubbningar i immunsystemet	182	212
Sjukdomar i muskuloskeletala systemet och bindväven	180	180
Ledsjukdomar	178	164
Ryggsjukdomar	185	180
Sjukdomar i mjukvävnader	180	180
Sjukdomar i nervsystemet	187	216
Sjukdomar i urin- och könsorganen	190	283
Sjukdomar i ögat och närliggande organ	209	180
Sjukdomar i örat och mastoidutskottet	207	180
Skador, förgiftningar och vissa andra följder av yttre orsaker	161	151
Symtom, sjukdomstecken och onormala kliniska fynd och laboratoriefynd som ej klassificeras annorstädes	209	185
Tumörer	344	299
Vissa infektionssjukdomar och parasitsjukdomar	188	190
Samtliga diagnoser	**192**	**180**

Bilaga 6a | Tabell 35

Risk (antal långa sjukfall per 1 000 sysselsatta) efter ålder och avtalsområde, Kommuner och regioner.

Ålder	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
16–25	5,0	4,0	4,2	3,4	4,1	4,5	5,3	7,5	8,1	8,5	8,5
26–35	15,4	12,3	11,9	12,6	13,8	15,6	18,4	20,8	22,2	23,5	21,8
36–45	20,6	16,1	15,1	18,7	20,5	22,5	26,7	29,3	30,7	29,4	25,2
46–55	27,4	21,4	19,9	25,2	27,8	28,7	32,4	36,1	37,7	34,7	29,5
56–64	37,1	29,8	26,8	30,8	33,7	34,7	38,9	41,4	43,2	39,6	34,5
Total	**24,1**	**19,2**	**17,8**	**21,1**	**23,2**	**24,4**	**27,8**	**30,4**	**31,6**	**29,7**	**26,0**

Bilaga 6b | Tabell 36

Risk (antal långa sjukfall per 1 000 sysselsatta) efter ålder och avtalsområde, Svenskt Näringsliv/LO.

Ålder	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
16–25	6,1	5,6	4,8	4,5	4,9	6,0	7,6	8,7	8,5	8,8	7,8
26–35	12,7	10,8	9,6	9,5	10,2	11,1	13,1	16,4	16,9	16,4	14,4
36–45	18,8	15,4	14,1	16,1	17,0	18,1	21,5	24,6	24,8	23,1	19,1
46–55	25,9	21,0	19,3	23,4	23,8	25,2	28,4	33,4	32,4	30,9	26,1
56–64	38,4	32,5	29,6	32,3	33,1	35,2	39,1	45,2	45,4	41,5	36,2
Total	**19,1**	**16,0**	**14,6**	**16,1**	**16,7**	**17,9**	**20,7**	**24,1**	**23,9**	**22,7**	**19,4**

Bilaga 6c | Tabell 37

Risk (antal långa sjukfall per 1 000 sysselsatta) efter ålder, totalt.

Ålder	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
16–25	5,8	5,2	4,6	4,2	4,7	5,6	7,0	8,3	8,4	8,7	8,0
26–35	13,8	11,4	10,5	10,7	11,6	12,8	15,1	18,2	19,0	19,2	17,4
36–45	19,7	15,7	14,5	17,3	18,6	20,1	24,0	26,9	27,7	26,3	22,2
46–55	26,7	21,3	19,6	24,4	25,9	27,0	30,4	34,8	35,1	32,9	27,8
56–64	37,6	30,9	28,0	31,4	33,4	34,9	39,0	42,9	44,1	40,4	35,2
Total	**21,5**	**17,4**	**16,1**	**18,4**	**19,6**	**20,8**	**23,9**	**27,1**	**27,5**	**26,0**	**22,5**

Bilaga 6d | Tabell 38

Ålderstandardiserad risk och antal långa sjukfall per 1 000 sysselsatta 2017 efter kön, Kommuner och regioner.

	Ålderstandardiserad risk	Risk
Kvinnor	28,8	30,3
Män	11,7	12,7

Bilaga 6e | Tabell 39

Ålderstandardiserad risk och antal långa sjukfall per 1 000 sysselsatta 2017 efter kön, Svenskt Näringsliv/LO.

	Ålderstandardiserad risk	Risk
Kvinnor	30,4	26,1
Män	16,9	16,5

Yrkesgrupper

Yrkesgrupperna i rapporten baseras på standard för svensk yrkesklassificering, SSYK 2012.

Barnskötare och fritidsledare m.fl.

Betong-, bygg- och anläggningsarbete
Betongarbete, anläggningsarbete, takmontörer, glasmästare, maskinoperatörer, maskinförare, kranförare, dykare, montörer och grovplåtslagare.

Brandpersonal

Byggnadsmålare

Byggnadsträarbetare

Däckspersonal, lotsar och fartygsbefäl

Elektriskt arbete
Installationselektriker, elmontörer och reparatörer, tele- och elektronikreparatörer, distributionselektriker, montörer av el- och teleutrustning.

Fastighetsskötare, expeditionsvakter, renhållningsarbetare m.fl.
Fastighetsskötare, skorstensfejare och saneringsarbete, vaktmästare, mätaravläsning, renhållnings- och återvinningsarbete och övrig säkerhetspersonal.

Förskollärare och fritidspedagoger

Försäljare inom handel m.m.

Godshanterings- och lagerarbete m.fl.
Speditörer, lagerassistenter, truckförare, godshanterare och expressbud.

Golvläggare

Grafiskt arbete
Etsare och gravörer, tryckare, bokbinderiarbetare och maskinoperatörer.

Gruv- och bergarbete och stenhuggare

Hotell-, restaurang- och storköksarbete

Isolerings- och VVS-montörer

Jordbruks-, skogsbruks- och trädgårdsarbete
Växtodlare inom jordbruk och trädgård, trädgårdsanläggare, djuruppfödare och djurskötare, växtodlare och djuruppfödare (blandad drift), skogsbrukare, maskinförare, fiskodlare, jägare och fiskare.

Kriminalvårdare

Livsmedelsarbete
Slaktare, styckare, bagare, konditorer, provsmakare och maskinoperatörer.

Läkare

Lärare och skolledare

Metallarbete
Mekaniker, operatörer, montörer, tråddragare, maskinbefäl, gjutare, svetsare, tunnplåtslagare, riggare och kabelsplitsare, smeder, verktygsmakare och slipare.

Militärt arbete (endast anställda)

Murare

Pappers- och pappersmassearbete

Poliser, tullbevakningspersonal

Sjuksköterskor och barnmorskor

Socialt arbete
Behandlingsassistenter, chefer för mindre enheter inom vård och omsorg, psykologer, socialsekreterare och kuratorer.

Städare och fönsterputsare

Tandvårdsarbete
Tandläkare, tandhygienister tandsköterskor

Textil-, skinn- och läderindustriarbete
Maskinoperatörer, blekning, färgning och tvättning, övriga maskinoperatörer, textil-, skinn- och läderindustri, skräddare och ateljésömmerskor m.fl., sömmare, läderhantverkare och skomakare, tapetserare

Brevbärare och tidningsdistributörer m.fl.

Träindustriarbete
Träbearbetningsarbete (möbelsnickare, maskinoperatörer, korgmakare, montörer) och sågverksarbete.

Undersköterskor, vårdbiträden och personliga assistenter m.fl.

Väktare, ordningsvakter

Yrkesförare
Lastbils-, långtradar-, buss-, lok-, spårvagns- och taxiförare.

Övrigt hälso-, sjukvårds-, vård- och omsorgsarbete
Apotekare, arbetsterapeuter, dietister, djursjukvårdare, logopeder, receptarier och sjukgymnaster.

Övrigt industriellt arbete
Lackerare, glashyttearbetare, glasgravörer, dekorationsmålare, processoperatörer, Maskinoperatörer och handpaketerare.

Övriga yrkesgrupper

Begrepp

I rapporten används ett antal (ibland interna) begrepp. Nedan förklarar vi de vanligaste begreppen. Godkänd arbetsskada, godkänt arbetsolycksfall eller godkänd arbetssjukdom används i de flesta av tabellrubrikerna i avsnittet om arbetsskador. Med det vill vi understryka är att det som redovisas är godkända fall enligt försäkringsvillkoren och inte samtliga anmälda fall.

Arbetsskada
Arbetsolycksfall, arbetssjukdom och färdolycksfall.

Arbetsolycksfall
Olycksfall som inträffar i arbetet.

Allvarliga arbetsolycksfall
Arbetsolycksfall som leder till sjukfrånvaro i mer än 30 dagar (eller motsvarande läkningstid utan sjukfrånvaro) och/eller medicinsk invaliditet.

Arbetssjukdom
Sjukdom som uppkommit eller försämrats till följd av arbetet eller arbetsförhållandena. För att en arbetssjukdom ska ge ersättning från TFA eller TFA-KL måste den vara godkänd av Försäkringskassan eller finnas i den så kallade ILO-förteckningen av arbetssjukdomar. Besvären måste också kvarstå i minst 180 dagar efter den dag då sjukdomen visade sig.

Diagnos för arbetssjukdom
Diagnos sätts efter läkarintyg/läkarutlåtande eller motsvarande.

Diagnos för sjukfall/sjukfrånvaro
Diagnos sätts efter läkarintyg/läkarutlåtande eller motsvarande. Till och med december 2003 kodades diagnoser med utgångspunkt från klassificeringsstandarden ICD-9 (Socialstyrelsen 1987). Därefter kodas diagnoser enligt ICD-10 (Socialstyrelsen 1997).

Efterskydd
Efterskydd finns i sjukförsäkringen (AGS, AGS-KL) och innebär att försäkringen kan fortsätta att gälla under 720 dagar efter att en anställning eller en verksamhet har upphört. Arbetslösa kan därför omfattas av sjukförsäkringen. Reglerna om efterskydd gäller även vid längre tids frånvaro, till exempel tjänstledighet.

Färdolycksfall
Olycksfall som inträffar vid färd till eller från arbetet.

Insjuknandeår
Det år sjukfallet påbörjas.

Långa sjukfall/långvarig sjukfrånvaro
Sjukfall som leder till mer än 90 dagars sjukfrånvaro eller månadsersättning.

Medicinsk invaliditet
Försäkringsmedicinskt mått som anges i procent (%).Det är ett mått på den bestående kroppsliga funktionsnedsättningen till följd av arbetsskadan. Den medicinska invaliditetsgraden avgörs först då skadan har nått ett stationärt tillstånd och inga förändringar är att vänta. Fram till dess görs en preliminär uppskattning av skadans svårighetsgrad.

Risk
I denna rapport beräknas antal fall per 1 000 sysselsatta. Antal fall kan till exempel vara antal allvarliga arbetsolycksfall eller antal långa sjukfall.

Skadeår/visandeår
Det år ett olycksfall inträffade eller en arbetssjukdom visade sig. En arbetssjukdom anses ha visat sig vid första läkarbesöket eller första dagen med sjukfrånvaro med anledning av skadan.

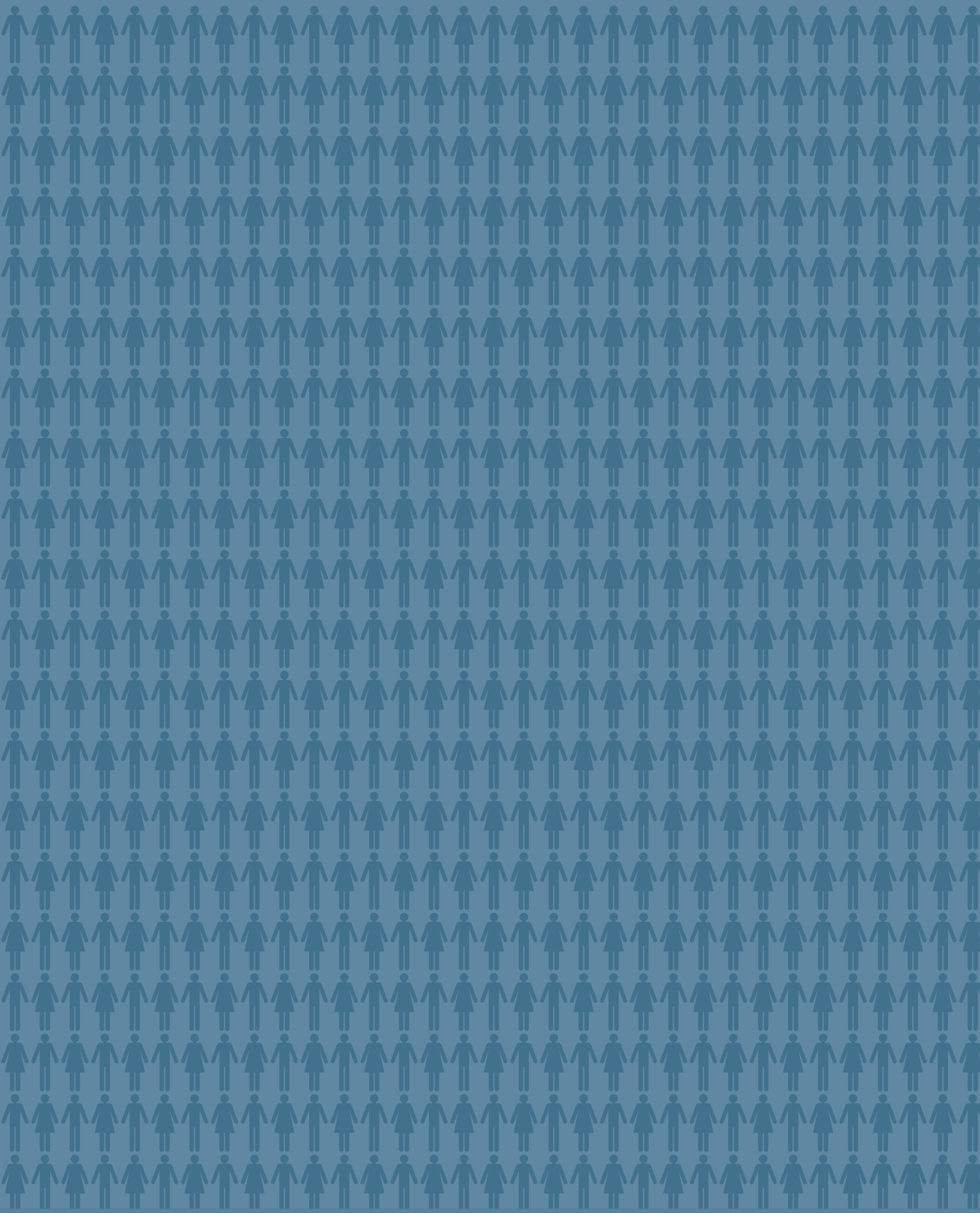

afa FÖRSÄKRING

9 av 10 är försäkrade genom jobbet

POSTADRESS **AFA Försäkring 106 27 Stockholm** • BESÖKSADRESS **Klara Södra Kyrkogata 18**
KUNDCENTER **0771-88 00 99** • VÄXEL **08-696 40 00** • **afaforsakring.se**

F7060 19.06 Omslagsfoto: Elliot Elliot, Johnér Bildbyrå